

Urząd Miasta Zamość

Strategia Rozwoju Miasta Zamość do roku 2020

*TOM I Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej miasta
(ilościowa)*

Zamość, lipiec - wrzesień 2014

WSTĘP

Niniejszy dokument ma po części charakter **raportu o stanie miasta** i zarazem częściowej diagnozy dokonanej w oparciu o dostępne zasób informacji ilościowych. Zawiera:

- Informacje ilościowe przekazane przez Urząd Miasta, pochodzące z zasobów informacyjnych poszczególnych wydziałów Urzędu oraz dostarczone przez instytucje zewnętrzne zlokalizowane w Zamościu,
- Informacje ilościowe, głównie statystyczne, pozyskane przez autorów opracowania ze źródeł powszechnie dostępnych, głównie z Banku Danych Lokalnych GUS.
- Inne informacje pozyskane przez autorów opracowania.
- Oceny diagnostyczne dokonane poprzez odpowiednie analizy w oparciu o niżej podane kryteria.

Oceny diagnostyczne dokonywane były w oparciu o **kryterium porównawcze** ze zbiorami innych jednostek, **kryterium czasowe - postępu lub regresu danego zjawiska**, w niektórych przypadkach - poprzez analizy struktur (w %). Zależnie od zasadności merytorycznej do porównań brano miasta o zbliżonej liczbie mieszkańców w województwie, tj.: **Chełm, Biała Podlaska oraz Puławy** (l. mieszkańców od ok. 50 tys. do ok. 65 tys.). W wielu porównaniach uwzględniano też cały kraj, woj. lubelskie, miasta Polski, miasta woj. lubelskiego oraz Lublin. Porównania retrospektywne uzależnione były od dostępności informacji (część informacji w banku danych lokalnych GUS dostępna jest od 1995, część dla okresów krótszych) i zasadności merytorycznej wynikającej z charakteru badanego zjawiska. W momencie pozyskiwania informacji (lipiec - wrzesień 2014 roku) dostępne dane objęły rok 2013 (w niektórych przypadkach 2011 rok lub 2012 ze względu na brak nowszych danych).

Cechą diagnozy bazującej na danych ilościowych jest zróżnicowany zakres informacji w poszczególnych dziedzinach: w niektórych zasób informacji jest bogaty, w niektórych - niewielki bądź nawet brak informacji. Niniejsze opracowanie ma charakter kompilacji z wielu źródeł, co dodatkowo przyczynia się do zróżnicowania stopnia jego szczegółowości.

Diagnozowanie na bazie danych ilościowych jest tylko jedną z metod w planowaniu strategicznym i możliwe jest tylko dla niektórych ocenianych aspektów. Większość ocen ma charakter jakościowy. Dlatego na pełną diagnozę składa się też jej część jakościowa będąca wynikiem prac warsztatowych.

Inne informacje i wyjaśnienia:

Jednostki porównywane:

- Miasta porównywalne (o liczbie mieszkańców ok. 50 tys. do ok. 65 tys.): Chełm, Biała Podlaska, Puławy (dot. danych dostępnych w BDL GUS);
- Miasta lub gminy miejskie ogółem w kraju;
- Ogółem województwo i kraj.
- Lublin - miasto wojewódzkie.

Spis treści

1. OTOCZENIE LOKALNE I REGIONALNE	5
1.1. Położenie Zamościa	5
1.2. Otoczenie przyrodnicze	7
1.3. Miejsce w sieci osadniczej	13
1.4. Potencjał społeczny otoczenia	13
1.5. Potencjał ekonomiczny otoczenia	14
1.6. Powiązania transportowe	15
2. MIESZKAŃCY MIASTA (POTENCJAŁ LUDZKI)	29
2.1. Demografia	29
2.1.1. Ludność ogółem, miejsce w województwie, zmiany ludności w latach 2008-2012	29
2.1.2. Struktura wieku i płci	30
2.1.3. Ruch naturalny	32
2.1.4. Ruch wędrowny (migracje na pobyt stały)	33
2.2. Stan zdrowotny ludności miasta	34
3. ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW	37
3.1. Zdrowie	37
3.2. Mieszkanie	38
3.3. Rynek pracy	41
3.4. Zabezpieczenie materialne - status materialny, źródła utrzymania, pomoc społeczna	42
3.5. Edukacja	44
3.5.1. Przedszkola (publiczne i prywatne)	44
3.5.2. Szkoły podstawowe publiczne	45
3.5.3. Gimnazja publiczne	46
3.5.4. Szkoły inne niż gminne kształcące w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum	46
3.5.5. Stan techniczny szkół poszczególnych poziomów należących do miasta	46
3.5.6. Kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym	47
3.5.7. Kształcenie na poziomie wyższym	47
3.6. Kultura, rekreacja i sport	47
3.7. Bezpieczeństwo	56
4. POTENCJAŁ PRZYRODNICZY I JEGO ZAGROŻENIA	61
5. POTENCJAŁ KULTUROWY I JEGO ZAGROŻENIA	62
6. POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY	69
6.1. Władze i administracja i ich zalety	69
6.2. Inne podmioty instytucjonalne i ich skuteczność	70
6.3. Współpraca regionalna i międzynarodowa	72
7. POTENCJAŁ GOSPODARCZY I STRUKTURA GOSPODARKI	73
7.1. Struktura podmiotowa i potencjał gospodarki	73
7.2. Struktura rodzajowa gospodarki	74
7.3. Informacje o wybranych sekcjach i segmentach gospodarki	76

7.3.1.	Działalność produkcyjna i budowlana	76
7.3.2.	Turystyka i gastronomia	76
7.3.3.	Usługi otoczenia biznesu	79
8.	POTENCJAŁ MATERIALNO - FINANSOWY MIASTA	80
8.1.	Majątek komunalny	80
8.1.1.	Nieruchomości budynkowe i inne komunalne obiekty / urządzenia	80
8.2.	Transport	81
8.2.1.	Miejski transport publiczne	81
8.2.2.	Energetyka	83
8.2.3.	Gospodarka wodno-ściekowa	83
8.2.4.	Oczyszczanie miasta i gospodarka odpadami stałymi	84
8.3.	Gospodarka przestrzenna i tereny inwestycyjne	85
8.3.1.	Struktura przestrzenna miasta	85
8.3.2.	Tereny rozwojowe - oferty inwestycyjne	86
8.4.	Budżet i inwestycje miasta	87
8.4.1.	Dochody budżetu miasta	87
8.4.2.	Wydatki budżetu miasta	88
8.4.3.	Inwestycje miejskie	89
9.	INDEKSY I SPISY	90
9.1.	Spis tabel	90
9.2.	Spis rysunków	91
9.3.	Spis wykresów	91

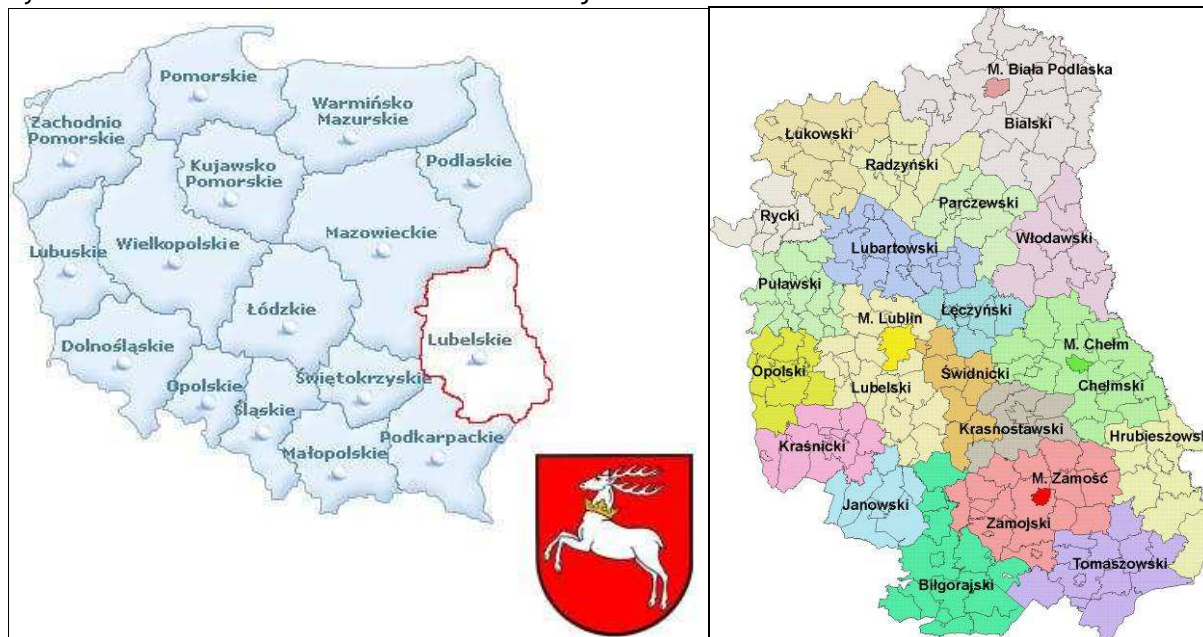
1. OTOCZENIE LOKALNE I REGIONALNE

1.1. Położenie Zamościa

Położenie administracyjne

Administracyjnie miasto Zamość leży w południowej części województwa lubelskiego, i stanowi odrębną jednostkę samorządu terytorialnego - Gminę Miasto Zamość (miasto na prawach powiatu).

Rysunek 1 Położenie Zamościa na tle Polski i województwa

Źródło: Opracowanie własne

Miasto Zamość jest stolicą gospodarczą i kulturalną regionu, określanego często jako Zamojszczyzna. Położone jest na skraju Wyżyny Lubelskiej, w obrębie rozległego obniżenia zwanego Padolem Zamojskim, u zbiegu rzek Łabuńki i Topornicy, na wysokość około 210 m n.p.m., w bezpośrednim sąsiedztwie Roztocza i Roztoczańskiego Parku Narodowego.

Zamość jest czwartym pod względem powierzchni miastem w województwie lubelskim, jego powierzchnia jest zbliżona do powierzchni Chełma i wynosi 30,5 km², tj. 3048 ha, w tym:

- użytki rolne zajmują powierzchnię 1248 ha, w tym: 952 ha stanowią grunty orne, 31 ha sady i 265 ha łąki i pastwiska,
- lasy i grunty leśne 65 ha,
- i pozostałe grunty 1735 ha.

Zamość to trzecie, pod względem liczby mieszkańców po Lublinie (343 598 os. dane na 31.12.2013) i Chełmie (65 481 os. dane na 31.12.2013), miasto w województwie lubelskim. Według danych GUS na koniec 2013 roku Zamość zamieszkiwało 65 255 osób. Miasto pełni rolę ośrodka regionalnego. Zlokalizowanych jest tu szereg oddziałów administracji wojewódzkiej (Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego, Sądu i Prokuratury), które swoim zasięgiem działania obejmują obszar dawnego województwa zamojskiego oraz powiaty janowski i krasnostawski.

Zamość leży w odległości:

- 85 km od Lublina,

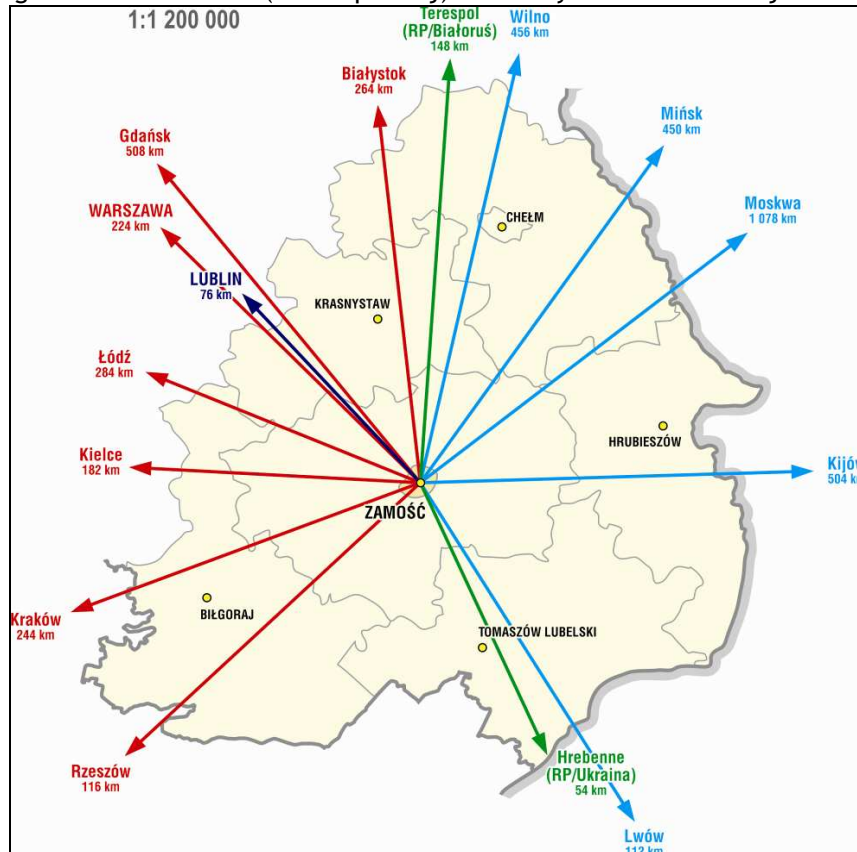

- 125 km od Lwowa (Ukraina),
- 250 km od Warszawy,
- 400 km od Katowic.

W odległości około 60 km od Zamościa znajdują się polsko-ukraińskie przejścia graniczne: Hrebenne-Rawa Ruska (drogowe i kolejowe), Hrubieszów - Izov (kolejowe), Zosin - Uściług (drogowe). Do końca 1998 roku Zamość był stolicą liczącego 490 tys. mieszkańców i zajmującego obszar 7 tys. km² województwa zamojskiego.

Rysunek 2 Odległość Miasta Zamość (w linii prostej) od ważnych ośrodków miejskich i gospodarczych

Źródło: Analiza atrakcyjności inwestycyjnej i potencjału inwestycyjnego powiatu grodzkiego - Miasto Zamość.

Położenie historyczne¹

Miasto wybudował pod koniec XVI wieku Jan Zamoyski. Fundator chciał by Zamość był miastem nowoczesnym, siedzibą rodu, silną twierdzą, ważnym ośrodkiem kulturalnym, religijnym i handlowym. Do realizacji tego zadania zaangażował włoskiego architekta Bernarda Moranda. Projektując Zamość, Morando opierał się na koncepcjach włoskich urbanistów marzących o stworzeniu renesansowego miasta idealnego. Wpisał miasto w pięciobok utworzony przez fortyfikacje. Miało mieć 24 hektary powierzchni - 600 m długości i 400 szerokości. Zaplanował szachownicowy układ ulic i usytuowanie placów; w centrum Rynek Wielki, a symetrycznie po obu jego stronach rynki: Solny i Wodny. W mieście miało stanąć około 250 domów. Zaprojektował on też najważniejsze jego budowle: pałac, kolegiatę, ratusz, akademię, a nawet kilka wzorcowych kamienic. Zamość miał być nie tylko piękny, ale także funkcjonalny i przyjazny mieszkańcom.

1 <http://www.turystyka.zamosc.pl/pl/page/290/historia.html>

Całość zabudowy nawiązywała do koncepcji idealnego miasta-człowieka. Pałac był tu głową, główna ulica łącząca rezydencję z przeciwległym bastionem VII - kręgosłupem, a akademia i katedra płucami, rynek sercem, a służące do obrony bastiony - rękami i nogami.

Pierwszą budowlą nowego miasta była rezydencja właściciela, następnie przystąpiono do wznoszenia arsenału i kolegiaty. Kolegiata była tak zaprojektowana, by mogło się w niej jednocześnie modlić 3 tysiące wiernych, czyli wszyscy mieszkańcy miasta. Fundator pierwotnie zakładał, że mieszkańcami Zamościa będą tylko katolicy. Wkrótce jednak zmienił zdanie i by przyspieszyć jego rozwój, wydał zgodę na osiedlanie w mieście nacjiom tradycyjnie prowadzącym interesy na wielką skalę: Ormianom (1585 r.), Żydom Sefardyjskim (1588 r.) i Grekom (1589 r.). Niedługo potem w mieście stanęły: cerkiew grecka, kościół ormiański i synagoga. W 1589 roku hetman utworzył Ordynację Zamojską, a Zamość stał się jej stolicą.

Budowa miasta postępowała bardzo szybko, a lustracja z 1591 roku, czyli 11 lat po jej rozpoczęciu, mówi o 217 domach i tylko 26 wolnych parcelach. W 1594 roku powstała Akademia Zamojska. W dziele jej tworzenia Zamoyskiemu pomagał inny wybitny polski humanista, poeta Szymon Szymonowicz. Wydarzeniu temu towarzyszyło wydanie przez hetmana odezwy ze słynnymi słowami: Takie będą Rzeczypospolite jakie ich młodzieży chowanie. Akademia była oczkiem w głowie hetmana i trzecią po krakowskiej i wileńskiej szkołą wyższą w Polsce. Wysoki poziom nauczania spowodował napływ studentów z całej Europy, a Zamość zyskał opinie ośrodka naukowego o europejskiej randze.

Miasto było często napadane przez Turków i Tatarów, a w okresie zaborów znajdowało się pod zaborem austriackim.

W okresie powojennym miasto znacznie się rozbudowało. Szczególnie korzystne były dla niego późne lata siedemdziesiąte. W 1974 roku Sejm przyjął ustawę o renowacji Starego Miasta. Zamość na kilka lat stał się wielkim placem budowy. Zaniedbane kamienice poddano gruntownemu remontowi. Zrekonstruowano bramy miejskie, bastion VII i przylegającą do niego kurtynę. W latach 1975-1998 Zamość był stolicą województwa.

14 grudnia 1992 roku zamojskie Stare Miasto zostało wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Wydarzenie to było dowodem międzynarodowego uznania niezwykłych walorów urbanistycznych i architektonicznych Zamościa.

1.2. Otoczenie przyrodnicze

Charakterystyka fizyczno-geograficzna

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski J. Kondrackiego, Zamość leży w obniżeniu Padodu Zamojskiego, w mezoregionie stanowiącym południowy fragment Wyżyny Lubelskiej (makroregion). Na północ i południe od miasta znajdują się tereny o nieco większej wysokości - Działy Grabowieckie i Roztocze.

Miasto w większości położone jest na wysokości od ok. 210 do 220 m n.p.m. Najniżej, bo ok. 204 m. n.p.m., usytuowane są okolice Łabuńki i Czarnego Potoku (północna część Zamościa), zaś na Os. Słoneczny Stok we wschodniej części miasta znajdują się miejsca położone najwyżej, ok. 236 m. n.p.m. (przy ul. Hrubieszowskiej).

Rzeźba terenu nie jest zbyt zróżnicowana. Wyraźne, większe nachylenia i spadek wysokości widoczne są jedynie w kierunku rzeki Łabuńki, szczególnie na Nowym Mieście (na południe od ulic Partyzantów i Hrubieszowskiej) i Os. Promyk, oraz w zachodniej części Os. Orzeszkowej-Reymonta. Wyraźnie niżej położone są także południowe i zachodnie fragmenty miasta.

Budowa geologiczna

W budowie geologicznej terenu miasta Zamościa do głębokości 100,0 m występują utwory czwartorzędu i kredy. Utwory kredowe w dolinach rzecznych występują na głębokości od kilku do ok. 30,0 m p. p. t., natomiast na obszarach wyniesionych występują na głębokości kilku metrów lub

miejscami odsłaniają się na powierzchni terenu. Miąższość osadów czwartorzędowych mieści się w granicach od kilku metrów na obszarach wyniesionych do ok. 30 m w dolinie Łabuńki. Teren miasta jest generalnie płaski, spadki terenu nie przekraczają 5%, z wyjątkiem fragmentu doliny Łabuńki w południowo-zachodniej części miasta, gdzie lokalne spadki przekraczają 10 %.

Gleby².

Gleby Zamościa charakteryzują się bardzo dużym zróżnicowaniem. Wynika to przede wszystkim z urozmaiconej rzeźby terenu oraz z różnorodności utworów, z których powstały gleby. Na terenie Wyżyny Lubelskiej oraz Wyżyny Zachodnio-Wołyńskiej znajdują się gleby wytworzone z lessów zalegających na utworach kredowych. Występują tu lessy, rędziny, mady, torfy oraz czarnoziemy. Te właśnie gleby należą do najlepszych w Polsce. Diametralnie różne są gleby południowo-zachodniej części Zamojszczyzny, wchodzącej w skład Kotliny Sandomierskiej. Dominują tu bielice wytworzone z utworów pyłowych wodnego pochodzenia oraz z piasków. Ponadto występują tutaj gleby bagienne. Gleby tej części należą do słabych. Dużą mozaiką, w zależności od budowy geologicznej, charakteryzują się gleby obszaru Roztocza. Są to płytkie gleby brunatne wytworzone z lessów, gleby brunatne wytworzone z gezów, rędziny kredowe, gleby wytworzone z gezów nazwane "rędzinami rzekomymi" oraz wytworzone z piasków. O wartości rolniczej gleb Roztocza w dużym stopniu decyduje nachylenie i wystawa zboczy. Na całym obszarze Zamojszczyzny w dolinach rzecznych występują gleby bagienne, czarne ziemie i mady. Duże zróżnicowanie pokrywy glebowej ma odbicie w wartości użytkowej. Gleby uprawne należą do klas bonitacyjnych I - VI. Stosunkowo największą powierzchnię zajmuje kompleks gleb pszennych, czyniący z Zamojszczyzny region o jednych z najlepszych w kraju glebach.

Tereny czynne przyrodniczo stanowią ponad 60 % powierzchni Zamościa. Odgrywają one istotną rolę w strukturze przestrzennej miasta, stanowią jego cenne zasoby, które należy racjonalnie wykorzystywać kreując rozwój przestrzenny miasta, realizując określoną w ustawodawstwie zasadę rozwoju zrównoważonego, a więc takiego, który minimalizuje konflikty pomiędzy procesami urbanizacyjnymi a wymogami prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. W Zamościu występują gleby chronione klas II, III i IV obejmujące tereny użytkowane obecnie rolniczo, jako grunty orne, łąki, ogrody działkowe, ogrodnictwa i sadownictwa. Zieleń miejska zajmuje ponad 70 ha, przy czym park miejski zajmuje 11,5 ha. Powierzchnia leśna w obszarze miasta wyniosła 51,8 ha. Na tych zielonych terenach znajduje się 11 pomników przyrody (pojedyncze drzewa i ich zespoły oraz całe aleje).

Surowce mineralne³.

Podstawową grupę zasobów mineralnych stanowią na terenie Zamojskiego złoża surowców i kopalin służących do produkcji materiałów budowlanych. W obrębie Wyżyny Lubelskiej lessy leżące na kredzie są podstawowym surowcem do produkcji cegły budowlanej pełnej oraz klinkieru drogowego. Użytkuje się też opoki do podkładu dróg lokalnych. Wyżyna Lubelska oraz Wyżyna Zachodnio-Wołyńska charakteryzują się dotkliwym brakiem kruszywa naturalnego. Na krawędziowej części wału Roztocza eksploatuje się wapienie litotamniowe na potrzeby przemysłu budowlanego i budownictwa drogowego. Występujące tu piaski kwarcowe w formie wydm piaszczystych są podstawowym surowcem do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych oraz do zapraw budowlanych. Kotlina Sandomierska zawierająca ility krakowieckie i osady piaszczyste jest doskonałym terenem do produkcji ceramiki budowlanej, zwłaszcza cienkościennej, oraz dostawcą piasku. Na terenie byłego województwa zamojskiego występują także inne surowce, nie są one jednak dokładnie rozpoznane. Wśród nich wymienić można:

- węgiel kamienny w południowo wschodniej części Lubelskiego Zagłębia Węglowego,
- gaz ziemny w rejonie Komarowa,
- wody mineralne w obrębie Krasnobród-Bondyż,

² http://www.robertkusmierz.com/zamosc/zamosc.php?d=okolice&a=gleby_rzeki

³ Jak wyżej

- siarkę na terenie zapadliska przedkarpackiego

Obszary Natura 2000 i obszary cenne przyrodniczo⁴

Na terenie powiatu grodzkiego Zamość występują 2 obszary zaliczane do obszarów Natura 2000. Są to:

- Dolina Górnej Łabuńki PLB 060013,
- Doliny Łabuńki i Topornicy PLH 060087.

Obszar Roztocze PLB 060012 bezpośrednio sąsiadujący z granicami miasta.

DOLINA GÓRNEJ ŁABUŃKI PLB 060013

Ostoja położona jest w mezoregionie Padół Zamojski, na południe od Zamościa. Obejmuje górną część rzeki Łabuńka, która jest dopływem Wieprza.

Ostoję od południa otaczają pola uprawne i zabudowania wiejskie. Od północy ograniczona jest zabudową Zamościa oraz sąsiadujących wsi. Zasadniczą część ostoi stanowią łąki pokrywające dolinę rzeki. Przed melioracjami, miały one charakter torfowisk węglanowych, o czym świadczy charakterystyczna roślinność oraz gleby nawapienne. Rzeka Łabuńka na całej długości jest uregulowana i pogłębiona. Brzegi są faszynowane, miejscami porośnięte nasadzonymi topolami. Obrzeża porastają zakrzewienia wierzbowe. Naturalne łąki nie zachowały się. Rangę przyrodniczą ostoi podnoszą trzy kompleksy stawów rybnych (w Pniówku, Blonka i w Łabuniach). Powierzchnia stawów waha się od 60-100 ha i prowadzona jest tam średnio intensywna gospodarka rybacka. Niewielką część ostoi stanowią pola uprawne, a główne uprawy to pszenica, buraki cukrowe i ziemniaki. Lasy w ostoi to wyłącznie kilku- lub kilkunastoarowe drągowiny sosnowe, posadzone na skraju łąk lub tuż przy zabudowaniach wiejskich.

DOLINY ŁABUŃKI i TOPORNICY PLH060087

Ostoja położona jest w Kotlinie Zamojskiej na S i SW od Zamościa. Ostoja obejmuje rozległe górne odcinki dolin rzek Łabuńka i Topornica, dopływów Wieprza. Występują tu liczne źródła zasilające zmeliorowane łąki. W dolinie występują niewielkie wzniesienia (grądziki).

W obrębie łąk bardzo licznie występuje starodub łąkowy *Ostericum palustre*. Występują tu również liczne rzadkie i chronione gatunki. Historyczne stanowisko *Liparis loeselii* i *Pulsatilla patens*.

Z bezkręgowców stwierdzono występowanie 4 gatunków motyli zagrożonych wg. IUCN lub zamieszczonych w Konwencji Berneńskiej: *Maculinea telejus*, *Maculinea nausitous* i *Lycaena dispar* oraz ważki *Leucorhinia pectoralis*.

Parki Narodowe i Krajobrazowe. Wokół Miasta znajduje się jeden park narodowy oraz trzy parki krajobrazowe, tj.:

- Roztoczański Park Narodowy (8481,76 ha) z obszarami objętymi ochroną ścisłą. Są to obszary: Bukowa Góra, Czerkies, Nart, Jarugi i Międzyrzeki. Najważniejszym elementem przyrody Parku są jego bogate i zróżnicowane zespoły leśne, do których należy: bór jodłowy i buczyna karpacka. Najżyźniejsze gleby porastają bogate lasy liściaste - grądy, gdzie oprócz buków można spotkać graby, dęby, wiązy, klony, jawory i lipy. Z rzadkich ptaków jakie gnieźdzą się w lasach i nad wodami występuje orlik krzykliwy i bocian czarny. Stawy Echo są miejscem gniazdowania ptaków wodnych jak: perkozy, kurki wodne i dzikie kaczki. Wśród gadów możemy spotkać żmiję, zaskrońca i gniewosza plamistego.
- Krasnobrodzki Park Krajobrazowy utworzony w 1988 r. o pow. 9 390 ha, w tym 5639 ha lasów jodłowo-bukowych, chroni rzadkie gatunki flory i fauny (rez. "Św. Roch");

⁴ Aktualizacja programu ochrony środowiska dla powiatu grodzkiego Zamość na lata 2013 - 2016 z perspektywą do roku 2020 Zamość, 2013 r.

- Skierbieszowski Park Krajobrazowy - rez." Broczówka" obejmuje skupiska roślin stepowych / róża francuska, wiśnia karłowata, miłek wiosenny/ oraz ciekawe krajobrazowo obszary Działów Grabowieckich. Występują drzewostany buczyny, wiązu górskiego, jaworu i lipy drobnolistnej, w runie leśnym rośnie wawrzynek wilczetyko. Powstał w 1995 r. i zajmuje powierzchnię 35 488 ha / w granicach powiatu zamojskiego - 25 830 ha / ;
- Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy - z urozmaiconą wąwozami lessowymi rzeźbą terenu oraz gęstą siecią stromych jarów. Powstał w 1991 r. na powierzchni 20 209 ha. W części południowo-zachodniej znajduje się torfowisko z gatunkami chronionymi: rosiczką okrągłolistną i wierzbą borówkolistną. W okolicach Radeczniczy i Zaporza występują liczne źródła.

Kompleksy leśne i łąkowe w otoczeniu, w tym objęte siecią Econet.

Koncepcja krajowej sieci ekologicznej EKONET - PL powstała w ramach prac mających na celu utworzenie w Europie spójnego przestrzennie systemu obszarów chronionych European COlogical NETwork - EECONET) koordynowanego przez Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody IUCN i ma się stać integralną częścią sieci europejskiej. W strukturze krajobrazu ekologicznego głównym wyróżnikiem są ekosystemy, charakteryzujące się największą bioróżnorodnością, zagęszczeniem gatunków i naturalnością. Są to węzły ekologiczne powiązane między sobą korytarzami ekologicznymi umożliwiającymi ich zasilanie poprzez przepływ materii, energii oraz informacji genetycznej. Funkcje takich korytarzy i ciągów pełnią mało przekształcone przez człowieka doliny rzek i cieków, strefy zadrzewień i zakrzewień śródpolnych lub wydłużone kompleksy leśne. Sieć ECONET - POLSKA pokrywa 46% kraju. W jej ramach wyodrębniono 78 obszarów węzłowych (46 o znaczeniu międzynarodowym i 32 o znaczeniu krajowym, które razem obejmują 31% powierzchni kraju) oraz 110 korytarzy ekologicznych (38 o znaczeniu międzynarodowym i 72 o znaczeniu krajowym, które razem obejmują 15% powierzchni kraju). Sieć ECONET - POLSKA zawiera w sobie również obszary prawnie chronione (parki narodowe i krajobrazowe oraz rezerваты), ostoje przyrody CORINE lub ważne ostoje ptaków, które najczęściej są "wbudowane" w najcenniejsze fragmenty obszarów węzłowych jako tzw. biocentra (regionalne i lokalne).

Inne formy ochrony przyrody na terenie powiatu grodzkiego Zamość

Elementami objętymi ochroną prawną przez decyzję samorządu lokalnego są również obszary i obiekty środowiska przyrodniczego. W związku wysokim stopniem degradacji ekosystemów naturalnych, decyzją samorządu lokalnego ochronie poddaje się tereny wchodzące w skład systemu biologicznego miasta Zamościa. Tereny te są najcenniejsze z przyrodniczego punktu widzenia, stanowią źródło zasilania terenów sąsiednich, pełnią funkcje biocenotycznie-ochronną, obejmujące:

- Park Miejski, który należy chronić przed zmianą stosunków hydrologicznych, zmianą pokrycia terenu i sposobem użytkowania oraz przed intensyfikacją zainwestowania, także przed wprowadzeniem nawierzchni nieprzepuszczalnych,
- Kompleks leśny, tworzący część obszaru węzłowego o znaczących walorach klimatycznych i fitosanitarnych, który należy chronić przed zmianą stosunków hydrologicznych, pokrycia terenu i sposobem użytkowania oraz przed intensyfikacją zainwestowania, także przed wprowadzeniem nawierzchni nieprzepuszczalnych,
- Zespoły roślinne położone w strefie przykorytowej rzeki Łabuńki oraz Czarnego Potoku, związane z roślinnością przyrzeczną, stanowiące korytarze biologiczne, obejmujące w tym rozproszone zespoły zadrzewień.

Pomniki przyrody

Tabela 1 Pomniki przyrody występujące w mieście

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody
1	Grupa Drzew GD (64)	10.03.1981	Orzeczenie nr 64 z up. Wojewody Woj. Kon. Przyrody z 10.03.1981 r. (Dz.Urz.WRN w Zamościu nr 4, poz.18 z 1981r.)	b.d
2	Aleja lipowa pn. ""Floriana"" A (73)	30.07.2009	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Lubelskiego z 30.07.2009 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody Lublin dnia 01.09.2009 r.	8 lip drobnolistnych (tilia cordata) 2 klony pospolite (acer planatoides)
3	Pojedyncze drzewo PD (88)	01.12.1983	Orzeczenie nr 88 z up. Wojewody Woj. Kon. Przyrody z 01.12.1983 r. (Dz.Urz.WRN w Zamościu nr 1, poz.4 z 1984r.)	Mitorząg dwuklapowy (ginkgo biloba)
4	Pojedyncze drzewo PD (89)	01.12.1983	Orzeczenie nr 89 z up.Wojewody Woj.. Kon. Przyrody z 01.12.1983r. (Dz. Urz. WRN	Dąb szypułkowy (quercus robur)
5	Pojedyncze drzewo PD (108)	24.03.1987	Orzeczenie nr 1 Wojewody Zamojskiego z 24.03.1987r. (Dz.urz.Woj.Zam. nr 6, poz.37 z 1987r.)	Klon pospolity (acer planatoides)
6	grupa drzew GD (109)	24.03.1987	Orzeczenie nr 1 Wojewody Zamojskiego z 24.03.1987r. (Dz.urz.Woj.Zam. nr 6, poz.37 z 1987r.)	2 korkowce amurskie (phello dendron amurense)
7	Szpaler drzew GD (110)	24.03.1987	Orzeczenie nr 1 Wojewody Zamojskiego z 24.03.1987r. (Dz.urz.Woj.Zam. nr 6, poz.37 z 1987r.)	Szpaler orzechów szarych (juglans cinerea)

Źródło: UM Zamość

Wody powierzchniowe⁵

Cieki wodne

Obszar Zamościa należy do zlewni rzeki Łabuńki. Sieć rzeczną tworzą cieki: Łabuńka, która jest prawobrzeżnym dopływem Wieprza oraz jej dopływy Topornica i Czarny Potok. Rzeka Łabuńka przepływa przez południową i zachodnią część miasta. Topornica płynie przez część zachodnią, natomiast Czarny Potok poprzez północne fragmenty miasta. Całkowita powierzchnia zlewni Łabuńki wynosi 513 50 ha i pod tym względem jest to czwarty, co do wielkości dopływ Wieprza. Większość jej dorzecza położona jest na obszarze Padolu Zamojskiego. Powierzchnia rzek na terenie miasta

⁵ Aktualizacja programu ochrony środowiska dla powiatu grodzkiego Zamość na lata 2013 - 2016 z perspektywą do roku 2020 Zamość, 2013 r.

wynosi 51 ha. W obrębie Zamościa, rzeki Łabuńka i Topornica zostały uregulowane. W okresie średnich i niskich stanów wody warstwa wody w korytach rzek wynosi od 0,6 do 1,0 m; natomiast w okresie wysokich stanów wody dochodzi do 2,0 m. Dotychczas nie notowano wylewania rzek poza koryta oraz nie wystąpiło niebezpieczeństwo powodzi. Na terenie miasta występuje również stare koryto rzeki Topornicy przebiegające od osiedla Zamczysko do rejonu ul. Okrzei i ul. Dzieci Zamojszczyzny;

Zbiorniki wodne

W granicach Zamościa znajdują się dwa zbiorniki wodne:

- Staw parkowy zasilany wodą z Łabuńki.
- Zalew miejski zasilany z rzeki Topornicy za pomocą otwartego akweduktu z zapory znajdującej się przy granicy miasta. Rzeka Topornica przed zaporą przepływa przez płaskie tereny głównie łąki o ekstensywnym wykorzystaniu rolniczym. Wody te niosą niewielki ładunek zanieczyszczeń, związany z nawożeniem gleb, które mogą powodować zjawisko eutrofizacji wód stojących. Część południowa zbiornika jest objęta zarządkiem Polskiego Związku Wędkarskiego, natomiast część północna zarządzana przez władze miasta i przeznaczona jest na cele rekreacji.

Łączna powierzchnia zbiorników wodnych wynosi 18,7 ha.

ZOO⁶

Bardzo ważnym elementem otoczenia przyrodniczego Zamościa jest ZOO. Zamojskie ZOO jest to jedyny obok warszawskiego ogród zoologiczny po wschodniej stronie Wisły. Aktualnie zajmuje powierzchnię 13,8 ha, z czego obszar przeznaczony dla zwiedzających to 9,5 ha.

Obecnie hodowanych jest 1460 zwierząt reprezentujących 240 gatunków z całego świata, wśród których wyróżniamy:

- ssaki (chaus, dikdik, dzik, fennek, gazela dorkas, gibbon białoręki, góralek przylądkowy, jaguarundi, jeleń sika, kapucynka czubata, koati południowy, kob liczi, kob singsing, koczkodan górski, koczkodan nadobny, koczkodan rudy, kot arabski, kot argentyński, koza karłowata, kuc szetlandzki, lama, lemur katta, lew, lutung jawajski, makak wanderu, mara patagońska, mundżak chiński, niala grzywiasta, niedźwiedź brunatny, nietoperz, otocjon, owca bretońska karłowata, pantera cejlońska, ryś, sajmiri, serwał, sitatunga, skunks zwyczajny, surykatka, szop pracz, tygrys amurski, walabia benetta, wari czarnobiały, wielbłąd dwugarbny, wiewiórka trójbarwna, zebra równikowa, żeneta północna);
- ptaki (amazonka kurika, ara zielona, bernikla białolica, bernikla kanadyjska, bezszpon, bielik, bocian biały, czapla nadobna, czubacz hełmiasty, czubacz rudy, emu, ibis czczony, ibis grzywiasty, kazarka rdzawa, koroniec plamoczuzy, kruk, księżniczka tarczowa, mandarynka, nandu szare, nene (gęś hawajska), ohar, olśniak himalajski, paw, pelikan hybryda, puchacz, puszczyk, rozella białolica, ślepowron, sowa śnieżna, toko czarnoskrzydły, tragopan Temmincka, uszak biały, uszak brunatny, waruga, warzęcha czerwonolica, wieloszpón lśniący, żako, żuraw koroniasty, łabędź czarny);
- gady (agama brodata, agama błotna, agama kołnierzysta, bazyliśzek płatkogłowy, boa różany, gekon madagaskarski, gekon wielkopalcy, krokodyl kameruński, legwan fidżyjski, legwan kubański, legwan zielony, pyton królewski, teju krokodylowe, uroplatus sicorae, waran mangrowy, wąż tajwański, wąż zbożowy, żółw błotny, żółw lamparci, żółw pustynny, żółw stepowy, żółw żabuti);
- płazy (drzewołaz błękitny, drzewołaz skoczny, drzewołaz żółtopasy, kumak dalekowschodni, salamandra chińska, wiostonóg Denisa);

- ryby (ameka wspaniała, arowana srebrzysta, barwiniec czarny, bocja wspaniała, brzanka czerwonoprzęga, brzanka rekinia, danio irawadzki, drewniak, drobnostek Beckforda, glonojad, gupik lagunowy, gurami właściwy, hakodziobek, kirysek kartowaty, kirysek Sterby, limka czarnoprzęga, limka srebrnozłota, malawik pasiasty, malawik zebra, mieczyk Alvareza, mieczyk kartowaty, mułojad, naskalnik Dickfelda, naskalnik kędzierzawy, naskalnik Maliera, naskalnik Regana, naskalnik węzogłowy, neon czarny, neon czerwony, neon Innesa, niszcuka plamista, paletka barwna, platydora kolczasta, promienniczka celebeska, przeźrocza kolor, przyłgowiec cudaczek, płaszczka słodkowodna, razbora lśniąca, razbora szklista, razbora wulkaniczna, ślepiec jaskiniowy, stojaczek punktowany, sumik szklisty,
- świcik kongolański, szczelionowiec leleupa, szczelionowiec z burundi, tęczanka Boesemana, tęczanka czerwona, tęczanka mniejsza, tęczanka neonowa, tęczanka niebieska, tęczanka nowogwinejska, tęczanka Parkinsona, tęczanka zielona, tilapia otjikoto, torakocharaks platynowy, trąbobrzanca, trąbonos Petersa, ukośnik złocisty, wielkook olbrzymi, wielopłetwiec płomiennobrzuchy, żagłowiec skalar, zbrojnik biczowaty, zbrojnik kolumbijski, zbrojnik lamparci, zbrojnik niebieski, żółtaczek indyjski, zwinnik czerwonousty);
- stawonogi (ptasznik, ptasznik czerwokokolany, ptasznik czerwokokodwłokowy, ptasznik meksykański, ptasznik *Nhandu coloratovillosus*).

Poziom zanieczyszczenia środowiska

Charakterystycznym zagrożeniem środowiska przyrodniczego Miasta Zamość jest emisja pyłów i gazów do atmosfery. Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza w obszarze miasta jest przemysł, energetyka, transport

Udział w zanieczyszczeniu powietrza mają spaliny pojazdów samochodowych, ponieważ przez miasto prowadzą szlaki tranzytowe prowadzące do przejść granicznych (DK 17 i DK 84). Wśród zanieczyszczenia powietrza do najbardziej powszechnych na obszarze Zamościa należą: pyły, dwutlenek siarki i tlenek azotu.

1.3. Miejsce w sieci osadniczej

Województwo lubelskie charakteryzuje się monocentrycznym układem osadniczym, z jednym głównym miastem, jakim jest Lublin (mieszka tu prawie 16% ludności województwa). W sieci osadniczej Lubelszczyzny bardzo ważną funkcję pełnią jednak pozostałe miasta na prawach powiatu (Zamość, Chełm, Biła Podlaska), gdzie łącznie mieszka prawie 9% ludności województwa.

W strukturze administracyjnej Zamość należy do grupy miast, które są siedzibami powiatów grodzkich. Ośrodki te charakteryzują się wieloma funkcjami o charakterze regionalnym, a także ponadregionalnym.

Pomimo dużego znaczenia Zamościa w sieci osadniczej województwa miasto charakteryzuje zjawisko odpływu ludności - ujemne saldo migracji. Około 40% emigracji stanowią wyjazdy do innych miast. Pozostałą część stanowią migracje zagraniczne lub migracje na wieś. Zjawisko to jest zdecydowanie większe niż w innych miastach województwa lubelskiego czy w porównaniu do całego kraju (patrz tabela w rozdziale 2.1.4).

1.4. Potencjał społeczny otoczenia

Według danych GUS w 2012 roku w Zamościu mieszkało 65 612 osób (wg faktycznego miejsca zamieszkania, stan na XII), co stanowiło ok. 3% ludności województwa lubelskiego. Porównując pierwszy (2008) i ostatni rok (2012) analizy liczba mieszkańców zmalała, ale w niewielkim stopniu - o mniej niż 1%.

Tabela 2 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci

Grupa ekonomiczna	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
W wieku przedprodukcyjnym					
ogółem	12676	12373	11968	11558	11302
mężczyźni	6473	6364	6161	5968	5803
kobiety	6203	6009	5807	5590	5499
W wieku produkcyjnym					
ogółem	44417	44395	43982	43646	43260
mężczyźni	22215	22298	22097	22000	21942
kobiety	22202	22097	21885	21646	21318
W wieku produkcyjnym mobilnym					
ogółem	-	26870	26574	26434	26265
mężczyźni	-	13432	13245	13188	13217
kobiety	-	13438	13329	13246	13048
W wieku produkcyjnym niemobilnym					
ogółem	-	17525	17408	17212	16995
mężczyźni	-	8866	8852	8812	8725
kobiety	-	8659	8556	8400	8270
W wieku poprodukcyjnym					
ogółem	9437	9789	10111	10580	11050
mężczyźni	2817	2886	2969	3123	3283
kobiety	6620	6903	7142	7457	7767

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

1.5. Potencjał ekonomiczny otoczenia

Potencjał ekonomiczny otoczenia Miasta Zamość obrazuje w pewnym stopniu regionalny poziom PKB per capita. Tabela poniżej przedstawia PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w kraju i województwie lubelskim.

Tabela 3 Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca

Wyszczególnienie	Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca				Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca, Polska = 100		
	2004	2008	2011	Dynamika 2000 = 100%	2004	2008	2011
	zł	zł	zł	%	%	%	%
Polska	24 215	33 464	39 665	104%	100,00	100,00	100,00
Lubelskie	16 788	23 249	26 919	96%	69,30	69,50	67,90
Podregion bialski	14 283	19 872	23 687	101%	59,00	59,40	59,70
Podregion chełmsko-zamojski	14 411	19 895	22 290	91%	59,50	59,50	56,20
Podregion lubelski	21 116	29 398	34 425	95%	87,20	87,80	86,80
Podregion puławski	15 302	20 867	24 157	100%	63,20	62,40	60,90

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Innym wskaźnikiem ilustrującym potencjał ekonomiczny podregionu są przeciętne wynagrodzenia brutto. W Mieście Zamość w roku 2008 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w porównaniu do średniej krajowej wynosiło 92,9%. W roku 2012 wartość ta spadła o 4,6 punktu procentowego.

Tabela 4 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w porównaniu do średniej krajowej i wojewódzkiej

Jednostka terytorialna	ogółem		Dynamika	przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	
	2008	2012		2008	2012
	zł	zł	%	%	%
Polska	3158,48	3744,38	19%	100,0	100,0
Województwo Lubelskie	2771,99	3382,66	22%	87,8	90,3
Miasto Zamość	2934,69	3267,28	11%	92,9	87,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Analizując potencjał gospodarczy otoczenia należy zwrócić uwagę na stopę bezrobocia. W grudniu 2013 roku w Zamościu wskaźnik poziomu bezrobocia wyniósł 16,5%. Jest to wartość niższa niż w innych miastach powiatowych województwa oraz dużo wyższa w porównaniu do średniej krajowej i wojewódzkiej.

Tabela 5 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2008, 2010, 2012 i 2013

Jednostka terytorialna	2008		2010		2012		2013	
	ogółem	w porównaniu do kraju, Polska = 100	ogółem	w porównaniu do kraju, Polska = 100	ogółem	w porównaniu do kraju, Polska = 100	ogółem	w porównaniu do kraju, Polska = 100
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Polska	9,5	100,0	12,4	100,0	13,4	100,0	13,4	100,0
Województwo Lubelskie	11,2	117,9	13,1	105,6	14,2	106,0	14,4	107,5
Miasto Biła Podlaska	13,1	137,9	13,9	112,1	16,7	124,6	16,6	123,9
Miasto Chełm	14,8	155,8	15,3	123,4	18,0	134,3	18,3	136,6
Miasto Zamość	13,1	137,9	15,1	121,8	16,5	123,1	16,5	123,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

1.6. Powiązania transportowe

Lokalizacja Zamościa sprzyja jego dostępności komunikacyjnej i stanowi ważny potencjał rozwojowy miasta. Sieć transportowa Zamościa tworzy system w pełni powiązany z układem krajowym i międzynarodowym, co stwarza dogodne warunki do rozwoju powiązań komunikacyjnych z całym województwem i Polską. Dostępność komunikacyjna realizowana jest przede wszystkim przez transport drogowy i kolejowy.

Transport drogowy

Przez Zamość przebiegają dwie drogi krajowe:

- 17 E372 na trasie: Warszawa - Lublin - Zamość - Tomaszów Lub. - Hrebennie (przejście graniczne) i dalej do Lwowa, stanowiąca część korytarza Via Intermare z Gdańska (przez Warszawę - Lwów do Odessy (Morze Czarne),

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020 TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

- 74 na trasie: Sulejów k. Piotrkowa Tryb. - Kielce - Kraśnik - Zamość - Hrubieszów - Zosin (przejście graniczne); część dawnego Traktu Królewskiego z Pragi i Krakowa do Kijowa.

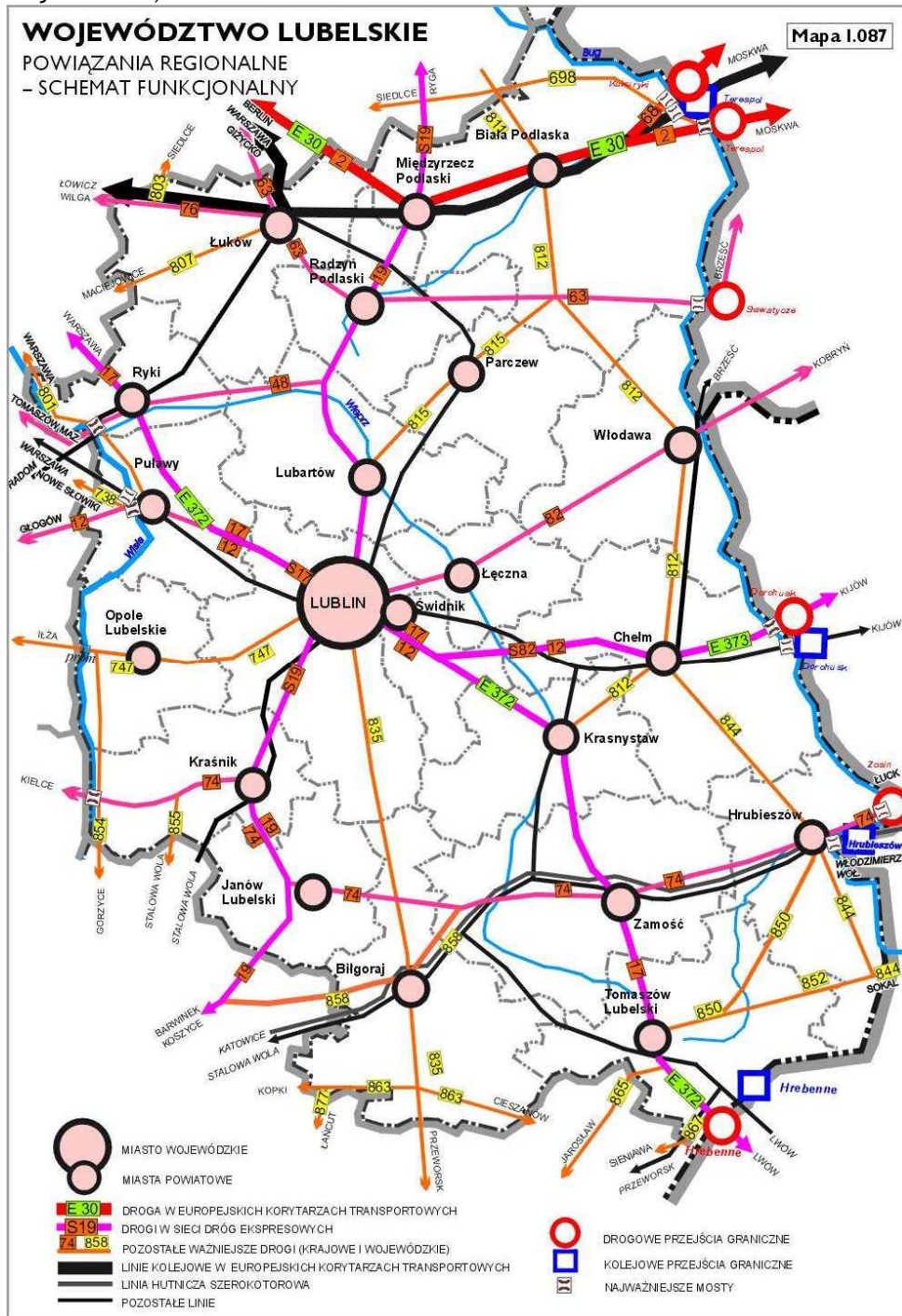
Ponad opisany układ drogowy z Zamościa wychodzą 3 drogi wojewódzkie:

- 837 Zamość - Żółkiewka - Piaski,
- 843 Zamość - Skierbieszów - Chełm,
- 849 Zamość - Józefów - Wola Obszańska.

Rysunek 3 Schemat powiązań komunikacyjnych województwa lubelskiego (drogi krajowe, wojewódzkie)

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, www.plan.lubelskie.pl

Infrastruktura drogowa Zamościa

Miasto Zamość sprawuje zarząd nad wszystkimi drogami znajdującymi się w granicy administracyjnej miasta. Wynika to z ustawy o drogach publicznych - w granicach miast na prawach

powiatu zarządcą wszystkich dróg publicznych, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, jest prezydent miasta.

Długość poszczególnych kategorii dróg wynosi:

- drogi krajowe - 13,0 km
- drogi wojewódzkie - 6,1 km
- drogi powiatowe - 51,3 km
- drogi gminne - 75,5 km

Długość dróg w sieci dróg publicznych na terenie Miasta Zamość wynosi 145,9 km.

A. Drogi krajowe:

a) w ciągu drogi krajowej Nr 17 to ulice:

- Legionów
- Aleje Jana Pawła II
- Lwowska

a) w ciągu drogi krajowej Nr 74 to ulice⁷:

- Szczepieszka
- Dzieci Zamojszczyzny
- Aleje 1-go Maja
- Lubelska
- Legionów (wspólny przebieg drogi krajowej Nr 17 i Nr 74)
- Hrubieszowska

B. Drogi wojewódzkie:

a) w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 849 to ulice:

- Lwowska (od Al. Jana Pawła II do skrzyżowania ul. Reja-Ogrodowa)
- Partyzantów (od skrzyżowania ul. Reja-Ogrodowa do ul. Orłąt Lwowskich)
- Orłąt Lwowskich
- Lipska

b) w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 843 to ulica:

- Powiatowa

C. Drogi powiatowe:

Tabela 6 Wykaz dróg powiatowych w Zamościu

Lp.	Nr drogi	Nazwa ulicy
1	3294L	Akademicka
2	3296L	Altanowa

⁷ Na odcinku od ul. Lubelskiej (granica miasta) do ulicy Legionów (rondo „Sitaniec”) droga krajowa nr 74 znajduje się poza administracją tut. Zarządu.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

3	3297L	Błonie
4	3298L	Bohaterów M. Casino
5	3299L	Braterstwa Broni
6	3300L	Chłodna
7	3301L	Ciepła
8	3303L	Gminna
9	3304L	Graniczna
10	3305L	Hrubieszowska
11	3306L	Kilińskiego
12	3307L	Kopernika
13	3309L	Krasickiego
14	3310L	Krasnobrodzka
15	3308L	Królowej Jadwigi
16	3311L	Krysińskiego
17	3313L	Łanowa
18	3314L	Łukasińskiego
19	3315L	Majdan
20	3316L	Męczenników Rotundy
21	3317L	Młyńska
22	3318L	Namysłowskiego
23	3320L	Odrodzenia
24	3321L	Ogrodowa
25	3322L	Okopowa
26	3323L	Okrzei
27	3324L	Olchowa
28	3325L	Orla
29	3326L	Orlicz Dreszera
30	3327L	Partyzantów
31	3328L	Piłsudskiego
32	3351L	Peowiaków
33	3329L	Podgroble
34	3330L	Promienna
35	3331L	Prosta
36	3332L	Przemysłowa
37	3333L	Radziecka
38	3334L	Reja
39	3335L	Reymonta
40	3336L	Robotnicza

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

41	3353L	Sadowa
42	3337L	Sienkiewicza
43	3339L	Szczebrzeska
44	3340L	Szwedzka
45	3341L	Śląska
46	3342L	Świętego Piątka
47	3343L	Waryńskiego
48	3344L	Weteranów
49	3345L	Wiejska
50	3346L	Wiśniowa
51	3352L	Wyszyńskiego
52	3347L	Zagłoby
53	3348L	Zamoyskiego
54	3349L	Źródłana
55	3350L	Żdanowska
56	3355L	Wojska Polskiego
57	3338L	Starowiejska
58	3354L	Lubelska

Źródło: UM Zamość, Zarząd Dróg Grodzkich

D. Drogi gminne w Zamościu

Tabela 7 Wykaz dróg gminnych w Zamościu

Lp.	NUMER	NAZWA ULICY
1	110453 L	Akacyjowa
2	110966 L	Armii Krajowej
3	110967 L	Armii Ludowej
4	110454 L	Asnyka
5	110455 L	Atamanowa
6	110688 L	Baczyńskiego
7	110968 L	Batalionów Chłopskich
8	110456 L	Bazylińska
9	110457 L	Bema
10	112108 L	Bolesława Chrobrego
11	110695 L	Bolesława Krzywoustego
12	112113 L	Bołtucia
13	110970 L	Botaniczna
14	110458 L	Broniewskiego
15	110459 L	Brzechwy

EKO-GEO Consulting Marek Biłyk
ul. Leszczyńskiego 6/3
20-069 Lublin

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

16	110460	L	Brzozowa
17	110461	L	Buczka
18	110462	L	Budowlana
19	110463	L	Bukowa
20	110464	L	Chabrowa
21	110465	L	Chmielna
22	110467	L	Cicha
23	110468	L	Cisowa
24	110466	L	Chopina
25	110469	L	Czarnieckiego
26	110971	L	Czeremchowa
27	110470	L	Czugały
28	110471	L	Czwartaków
29	110472	L	Daniłowskiego
30	110975	L	Daszyńskiego
31	110474	L	Dąbrowskiej
32	110473	L	Dąbrowskiego
33	110476	L	Dębowa
34	110475	L	Dembowskiego
35	110477	L	Długosza
36	110478	L	Dobra
37	110479	L	Dolna
38	110977	L	Drzymały
39	110480	L	Dwernickiego
40	110481	L	Dzielna
41	110482	L	Fabryczna
42	110699	L	Floriańska
43	110483	L	Fornalskiej
44	112112	L	Franciszkańska
45	110485	L	Gęsia
46	110484	L	Gałczyńskiego
47	110990	L	Głogowa
48	110487	L	Głowackiego
49	110488	L	Górna
50	110489	L	Grabowa
51	110490	L	Grecka
52	110491	L	Grodzka
53	110492	L	Grunwaldzka

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

54	110486	L	Gliniana
55	110493	L	Harcerska
56	110494	L	Haukego
57	110689	L	Herberta
58	110993	L	Herbsta
59	110496	L	Irysowa
60	110495	L	Infułacka
61	112100	L	Janczarskiego
62	112114	L	Jasielskiego
63	110497	L	Janowicka
64	110498	L	Jasna
65	110499	L	Jaśminowa
66	112107	L	Jaworowa
67	110500	L	Jesienna
68	110501	L	Jesionowa
69	110502	L	Jodłowa
70	110503	L	Jordana
71	110504	L	Junacka
72	110965	L	Jutrzenki
73	110505	L	Kalinowa
74	110506	L	Kamienna
75	110507	L	Kasprowicza
76	110508	L	Kasztanowa
77	112111	L	Kazimierza Wielkiego
78	110969	L	Kierszniewskiej
79	110510	L	Klonowa
80	110511	L	Klonowicza
81	110988	L	Klukowskiego
82	110994	L	Kłossowskich
83	110512	L	Kmicica
84	110513	L	Kochanowskiego
85	110515	L	Kołątąja
86	110517	L	Konopna
87	110518	L	Konopnickiej
88	110516	L	Konarskiego
89	110686	L	Konwaliowa
90	110520	L	Korczyńskiego
91	110519	L	Korcza

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

92	110521	L	Kosynierów
93	110522	L	Kościuszki
94	110523	L	Koźmiana
95	110525	L	Kresowa
96	110524	L	Kraszewskiego
97	110526	L	Kręta
98	110527	L	Krótką
99	110528	L	Krucza
100	110529	L	Krzywa
101	110997	L	Kurpińskiego
102	110530	L	Kwiatowa
103	110509	L	Kiepy
104	110514	L	Kolegiacka
105	110531	L	Lazurowa
106	110532	L	Lelewela
107	110533	L	Leszczowa
108	110534	L	Leśmiana
109	112106	L	Leśna
110	110535	L	Letnia
111	110536	L	Lipowa
112	110698	L	Lisa Kuli
113	110537	L	Listopadowa
114	110983	L	Ludowa
115	112121	L	Lutosławskiego
116	110538	L	Łącznik pomiędzy ul. Hrubieszowską a Ciepłownią Szopinek
117	110539	L	Łąkowa
118	110540	L	Łączna
119	110984	L	Łubinowa
120	110976	L	Maćkowskiego
121	110541	L	Makowa
122	112101	L	Makuszyńskiego
123	110542	L	Malinowa
124	110543	L	Matejki
125	110544	L	Mickiewicza
126	110693	L	Mieszka I
127	110545	L	Milejewa
128	110546	L	Milera
129	110547	L	Miła

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

130	110980	L	Miodowa
131	110548	L	Młodzieżowa
132	110549	L	Modrzewiowa
133	110550	L	Mokra
134	110551	L	Moniuszki
135	110552	L	Montwiłła
136	110553	L	Moranda
137	110554	L	Myśliwska
138	110555	L	Nadrzeczna
139	110556	L	Nałkowskiej
140	110972	L	Narcyzowa
141	110557	L	Narutowicza
142	110982	L	Nasienna
143	110558	L	Niepodległości
144	110559	L	Niska
145	110690	L	Norwida
146	112122	L	Noskowskiego
147	110560	L	Nowa
148	112118	L	Nowowiejskiego
149	110562	L	Nowy Rynek
150	110563	L	Nowy Świat
151	110564	L	Oboźna
152	110565	L	Obronna
153	110566	L	Obrońców Pokoju
154	112119	L	Ogińskiego
155	110567	L	Ogrodnicza
156	110568	L	Ordona
157	110569	L	Orkana
158	110570	L	Ormiańska
159	110987	L	Orna
160	110571	L	Orzechowa
161	110572	L	Orzeszkowej
162	110573	L	Osiedlowa
163	112116	L	Paderewskiego
164	110687	L	Parkowa
165	110589	L	Pawia
166	110590	L	Pawłówka
167	110591	L	Pereca

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

168	110592	L	Piaskowa
169	110593	L	Piastowska
170	110995	L	Piechowicza
171	112115	L	Pieszki
172	110597	L	E. Plater
173	110598	L	Pochyta
174	110601	L	Podleśna
175	110602	L	Podwale
176	110603	L	Pogodna
177	110605	L	Polna
178	110600	L	Podchorążych
179	110604	L	Pola Wincentego
180	110606	L	Poniatowskiego
181	110608	L	Poprzeczna
182	112102	L	Porazińskiej
183	110609	L	Powstańców
184	110610	L	Poziomkowa
185	110611	L	Północna
186	110612	L	Prusa
187	110613	L	Przechodnia
188	110696	L	Przemysłowa
189	110979	L	Przerwy- Tetmajera
190	110614	L	Przyjaźni
191	110981	L	Pszeniczna
192	110599	L	Pocztowa
193	110607	L	Popiełuszki
194	110973	L	Pułaskiego
195	110615	L	Radosna
196	110616	L	Ratuszowa
197	110617	L	Redutowa
198	110618	L	Rolnicza
199	110619	L	Równa
200	110620	L	Różana
201	110621	L	Ruchu Oporu
202	110978	L	Rydla
203	110625	L	Sadowisko
204	110626	L	Sempolowskiej
205	110974	L	Sienkiewiczza

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

206	110627	L	Sikorskiego
207	110628	L	Skłodowskiej
208	110629	L	Skośna
209	110630	L	Słoneczna
210	110992	L	Słonecznikowa
211	110631	L	Słowackiego
212	110632	L	Słowicza
213	112105	L	Sochaniewicza
214	110633	L	Sokoła
215	110635	L	Sowia
216	110636	L	Sowińskiego
217	110637	L	Spadek
218	110638	L	Spokojna
219	110639	L	Spółeczna
220	110640	L	Spółdzielcza
221	110641	L	Staffa
222	110642	L	Staszica
223	110644	L	Styczniowa
224	110645	L	Swobodna
225	110998	L	Sybiraków
226	112117	L	Sygietyńskiego
227	112103	L	Szancera
228	110646	L	Szarych Szeregów
229	110647	L	Szkolna
230	110999	L	Szymanowskiego
231	110648	L	Szymonowica
232	110649	L	Ściegiennego
233	110650	L	Świerkowa
234	110643	L	Stuzienna
235	110634	L	Solna
236	110986	L	Szklarniowa
237	110991	L	Tarninowa
238	110697	L	Tartaczna
239	110651	L	Tatarska
240	110653	L	Topolowa
241	110654	L	Traugutta
242	110652	L	Tęczowa
243	112104	L	Tuwima

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

244	110655	L	Ustronie
245	110656	L	Wątowa
246	110657	L	Wąska
247	110658	L	Wesoła
248	110659	L	Węgierska
249	112120	L	Wieniawskiego
250	110660	L	Wierzbowa
251	110661	L	Wiosenna
252	110694	L	Władysława Jagiełły
253	112110	L	Władysława Łokietka
254	110665	L	Wspólna
255	110663	L	Wróblewskiego
256	110664	L	Wrzosowa
257	110666	L	Wybickiego
258	110667	L	Wyspiańskiego
259	110662	L	Włociańska
260	110989	L	Zachwatowicza
261	110668	L	Zacisze
262	110669	L	Zagrodowa
263	110670	L	Zajazd
264	110671	L	Zakamarek
265	110672	L	Zamenhoffa
266	110561	L	Zamknięta
267	110673	L	Zamkowa
268	110691	L	Zapolskiej
269	110674	L	Zaremby
270	110675	L	Zarwanica
271	110692	L	Zawiszy
272	110685	L	Zdrojowa
273	110676	L	Zgoda
274	110677	L	Zielona
275	110996	L	Zimowa
276	110679	L	Związkowa
277	110678	L	Zuchów
278	112109	L	Zygmunta Starego
279	110985	L	Żabia
280	110680	L	Żaków
281	110681	L	Żeromskiego

282	110683	L	Żubrowej
283	110682	L	Żurawia
284	110684	L	Żytnia
285	112123	L	Strefowa
286	112123	L	Gen. Władysława Andersa
287	112124	L	Koszary
288	112125	L	Floriana Szarego

Źródło: UM Zamość, Zarząd Dróg Grodzkich

Transport kolejowy

Przez Zamość przebiegają dwie linie kolejowe:

- Linia nr 69 Rejowiec - Zawada - Zwierzyniec - Bełzec - Hrebenne (granica państwa z Ukrainą) - linia jednotorowa, niezelektryfikowana, używana w niewielkim stopniu w ruchu towarowym i pasażerskim. Ruch pasażerski zawieszono 1.09.2009 roku. Od dnia 1.03.2011 r. na odcinku Zawada - Zwierzyniec kursuje pociąg TLK relacji Zamość - Zielona Góra - Zamość, a od 22.06.2011 r. na odcinku Rejowiec - Zawada - Zwierzyniec - Bełzec pociągi regionalne (odcinek Zwierzyniec - Bełzec tylko w okresie wakacyjnym).
- Linia nr 72 Zawada - Zamość - Hrubieszów Miasto - linia jednotorowa, niezelektryfikowana, na odcinku Zamość - Hrubieszów Miasto używana w niewielkim stopniu tylko w ruchu towarowym. Ruch pasażerski na odcinku Zamość - Hrubieszów Miasto zawieszono w grudniu 2004 roku, a na odcinku Zawada - Zamość w dniu 1.09.2009 roku. Od dnia 1.03.2011 r. na szlaku Zawada - Zamość kursuje pociąg TLK z i do Zielonej Góry, a od 22.06.2011 r. także pociągi regionalne z i do Lublina i Chełma.
- Linia Hutnicza Szerokotorowa - LHS (linia nr 65) - Hrubieszów Towarowy - Sławków Południowy; posiada znaczenie krajowe, omija miasto od północy obwodnicą, prowadzi ruch towarowy.

Transport lotniczy

Zamość oddalony jest o 78 km od lotniska Lublin-Świdnik w Świdniku. Bezpośrednie połączenie z lotniskiem zapewnia DK nr 17. Drugim portem lotniczym w tej części kraju jest lotnisko w m. Jasionka k. Rzeszowa które oddalone jest od Zamościa o około 145 km.

Ponadto w miejscowości Mokre (przy granicach miasta) znajduje się lotnisko sportowe Aeroklubu Ziemi Zamojskiej. Lotnisko to obecnie ma 50 ha powierzchni i pełni głównie funkcję rekreacyjno-sportową. Aeroklub oferuje loty turystyczne nad Zamościem i Rostoczem. Organizuje również szkolenia samolotowe, szybowcowe i spadochronowe.

2. MIESZKAŃCY MIASTA (POTENCJAŁ LUDZKI)

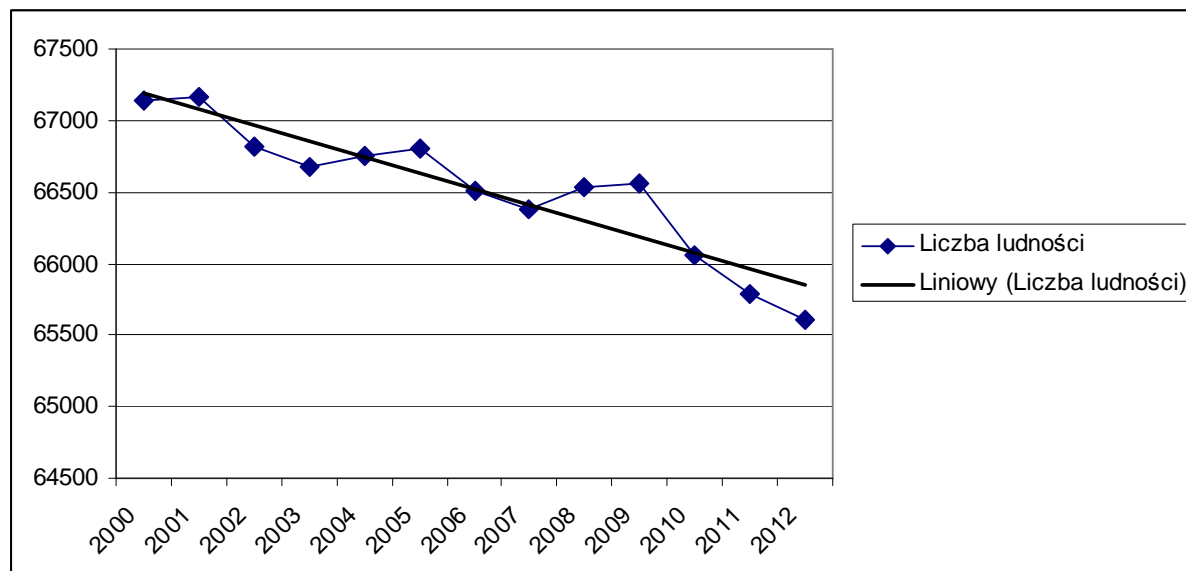
2.1. Demografia

O pozycji i potencjale analizowanego obszaru w znacznym stopniu decyduje ludność i jego kondycja. To właśnie mieszkańcy wraz z dostępnymi zasobami naturalnymi tworzą podstawy do rozwoju obszaru, który zamieszkują. Z tego też względu konieczne jest prześledzenie platformy rozwojowej Miasta Zamość właśnie pod kątem zasobów ludzkich i szerzej społeczno-ekonomicznych. Poniżej zamieszczone dane obejmujące lata 2005-2012 zostały przedstawione na podstawie informacji zamieszczonych na stronach internetowych Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Lublinie oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu.

2.1.1. Ludność ogółem, miejsce w województwie, zmiany ludności w latach 2008-2012

Według danych GUS w 2012 roku w Zamościu mieszkało 65 612 osób (wg faktycznego miejsca zamieszkania, stan na XII), co stanowiło ok. 3% ludności województwa lubelskiego. Wg danych z ewidencji ludności (dane UM Zamość) liczba mieszkańców na dzień 30.06.2014 r. wyniosła 64 503 osób.

Wykres 1 Liczba ludności w latach 2000-2013 (dane na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W okresie długookresowym widać spadek liczby ludności miasta. W okresie od 2000 do 2012 roku liczba ludności spadła o 1552 osób (z 67134 w 2000 r. do 65 612 w 2012 r.), co oznacza spadek o ponad 2%. W okresie analizy pojawiały się lata w których następował wzrost liczby ludności (lata 2004, 2005 oraz 2008 i 2009) jednak, wzrost ten nie był na tyle silny aby odwrócić wyznaczoną linię trendu z malejącego na rosnący.

W rankingu gmin pod względem stanu ludności Miasto Zamość zajmuje 3 miejsce wśród jednostek terytorialnych zlokalizowanych w województwie lubelskim. Pod względem gęstości zaludnienia miasto plasuje się na drugim miejscu 2 151 osób na km², po Lublinie 2 330 osób na km². Średnio dla kraju wskaźnik ten wynosi 119 osób/km².

Tabela 8 Gęstość zaludnienia

Jednostka terytorialna	ludność na 1 km ² [osoba]
Polska miasta	1 333
Lubelskie miasta	1 347
Miasta porównywalne	1 332
Miasto Zamość	2 151
Miasto Lublin	2 330

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

2.1.2. Struktura wieku i płci

Struktura ludności według płci i wieku daje podstawę do określenia wielu społeczno - ekonomicznych konsekwencji tak na dziś jak i na przyszłość. Określenie zapotrzebowania na miejsca w szkole, nowe miejsca pracy czy też oszacowanie przyszłej liczby małżeństw w celu zaprognozowania potrzeb mieszkaniowych.

Relacja ilości osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym jest pierwszym ważnym wskaźnikiem sytuacji demograficznej analizowanego obszaru. Relacje te dla Miasta Zamość w roku 2012 przedstawiały się następująco:

- odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (w wieku do 17 lat) - 17,2 %;
- odsetek osób w wieku produkcyjnym (kobiety 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lata) - 65,9 %;
- odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku powyżej 60 lat, mężczyźni powyżej 65 lat) - 16,8%.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia strukturę ludności ze względu na ekonomiczne grupy wieku mieszkańców Miasta.

Tabela 9 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Wyszczególnienie	jednostka	2008	2009	2010	2011	2012
w wieku przedprodukcyjnym	%	19,1	18,6	18,1	17,6	17,2
w wieku produkcyjnym	%	66,8	66,7	66,6	66,3	65,9
w wieku poprodukcyjnym	%	14,2	14,7	15,3	16,1	16,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W Zamościu wyraźnie widać występowanie zjawiska "starzenia się społeczeństwa". Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 lat) i spadek liczby osób młodych. Konsekwencją starzenia się społeczeństwa jest coraz większe obciążenie demograficzne - konieczność "utrzymania" coraz większej liczby osób w wieku poprodukcyjnym przez coraz mniejszą liczbę osób w wieku produkcyjnym.

Wskaźnik obciążenia demograficznego jest miarą pokazującą relację pomiędzy liczbą osób w wieku poprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym (*dokładnie: liczba osób w wieku emerytalnym na 100 osób pracujących*). Zbyt wysokie wartości tego wskaźnika, skądinąd korzystnie świadczące o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa, są jednak niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia itp.). W Polsce w 2012 roku na 100 osób w wieku zdolności do pracy przypadło ponad 56,6 osób w wieku nieprodukcyjnym. W Zamościu wartość wskaźnika jest niższa i na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada przeszło 51,7 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Tabela 10 Wskaźnik obciążenia demograficznego

Wyszczególnienie	jednostka	2008	2009	2010	2011	2012
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	49,8	49,9	50,2	50,7	51,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	74,4	79,1	84,5	91,5	97,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	21,2	22,0	23,0	24,2	25,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W Polsce wskaźnik obciążenia jest ciągle niewysoki na tle takich państw jak Włochy, Niemcy czy Grecja. Jesteśmy więc społeczeństwem relatywnie młodym. Jednakże przy tak niskim poziomie urodzeń i długim czasie trwania życia, sytuacja ta będzie się szybko zmieniała.

Tabela 11 Struktura ludności wg wieku w przedziałach 5-letnich

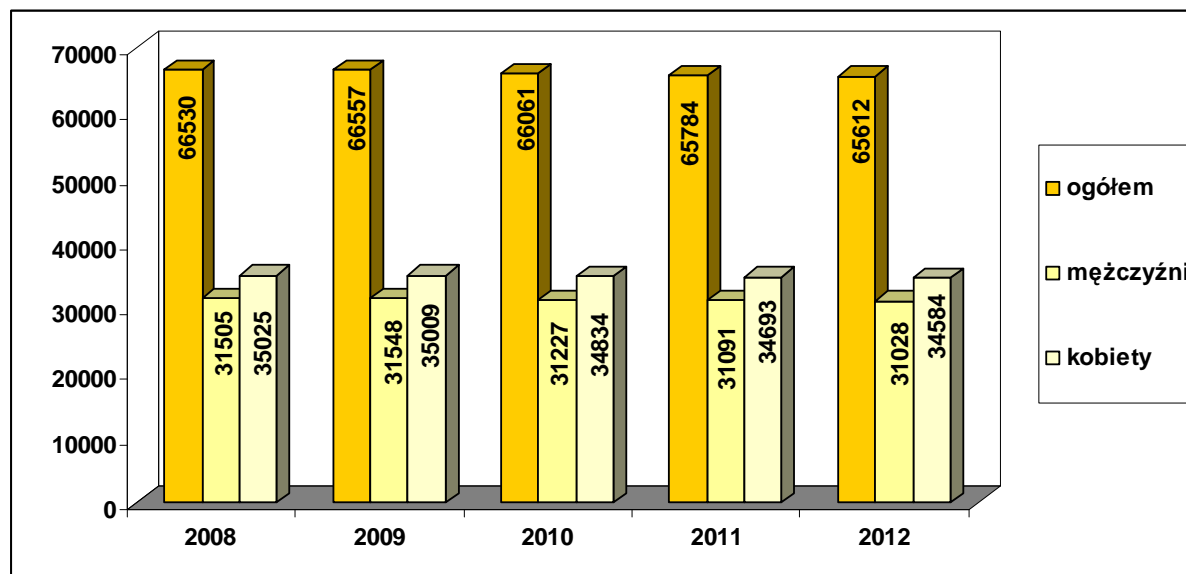
Przedział wiekowy	2008		2012	
	liczba	udział %	liczba	udział %
0-4	3124	4,7%	3176	4,8%
5-9	3040	4,6%	2986	4,6%
10-14	3540	5,3%	2899	4,4%
15-19	5083	7,6%	3887	5,9%
20-24	5927	8,9%	4646	7,1%
25-29	5623	8,5%	5781	8,8%
30-34	4898	7,4%	5614	8,6%
35-39	4194	6,3%	4592	7,0%
40-44	4154	6,2%	3986	6,1%
45-49	4911	7,4%	4031	6,1%
50-54	6182	9,3%	5187	7,9%
55-59	4904	7,4%	5856	8,9%
60-64	3407	5,1%	4353	6,6%
65-69	2270	3,4%	2870	4,4%
70 i więcej	5273	7,9%	5748	8,8%
Razem	66530	100,0%	65612	100,0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W Polsce według stanu z końca grudnia 2012 r., kobiety stanowiły 52,7% w ogólnej liczbie ludności. Zgodnie z prognozą stanu i struktury ludności z 2010 r. nie zmieni się to w przyszłości. Przewaga liczebna kobiet narasta silnie wraz z wiekiem, szczególnie w miastach. W młodszych grupach wieku jest więcej mężczyzn, różnica maleje przy przechodzeniu do kolejnych grup wieku, zaś po osiągnięciu równowagi w grupie wieku 40-44 lata dla ludności Polski następne grupy wieku charakteryzują się zwiększającą się przewagą liczebną kobiet.

Wykres 2 Ludność miasta wg płci w latach 2008-2012 (dane na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

2.1.3. Ruch naturalny

Zjawiska społeczno-demograficzne, takie jak zawieranie i rozwiązywanie małżeństw, urodzenia i zgon, związane z naturalną, biologiczną reprodukcją ludności określa się mianem **ruchu naturalnego**. W analizie ruchu naturalnego podstawowe znaczenie mają charakterystyki natężenia urodzeń i zgonów, gdyż oprócz struktury według wieku czynniki te wpływają na przebieg procesu reprodukcji ludności. Zawieranie i rozwiązywanie małżeństw wpływa głównie na kształtowanie się liczby urodzeń oraz na zmianę struktury ludności według stanu cywilnego.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie ruchu naturalnego Zamościa w latach 2008 - 2012.

Tabela 12 Urodzenia, zgoni i przyrost naturalny w latach 2008 - 2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia żywe	638	715	631	547	572
Zgony ogółem	468	512	474	496	499
Przyrost naturalny	170	203	157	51	73
urodzenia żywe na 1000 ludności	9,7	10,8	9,5	8,3	8,7
zgoni na 1000 ludności	7,1	7,8	7,2	7,5	7,6
przyrost naturalny na 1000 ludności	2,6	3,1	2,4	0,8	1,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Tabela 13 Przyrost naturalny na 1000 ludności w porównaniu do innych JST, w 2013 r.

Jednostka terytorialna	Ogółem 2013
Polska	-0,5
Lubelskie	-1,4
Miasto Biła Podlaska	1,2
Miasto Chełm	-1,6
Miasto Zamość	0,3
Miasto Lublin	0,1
Miasto Puławy	-2,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

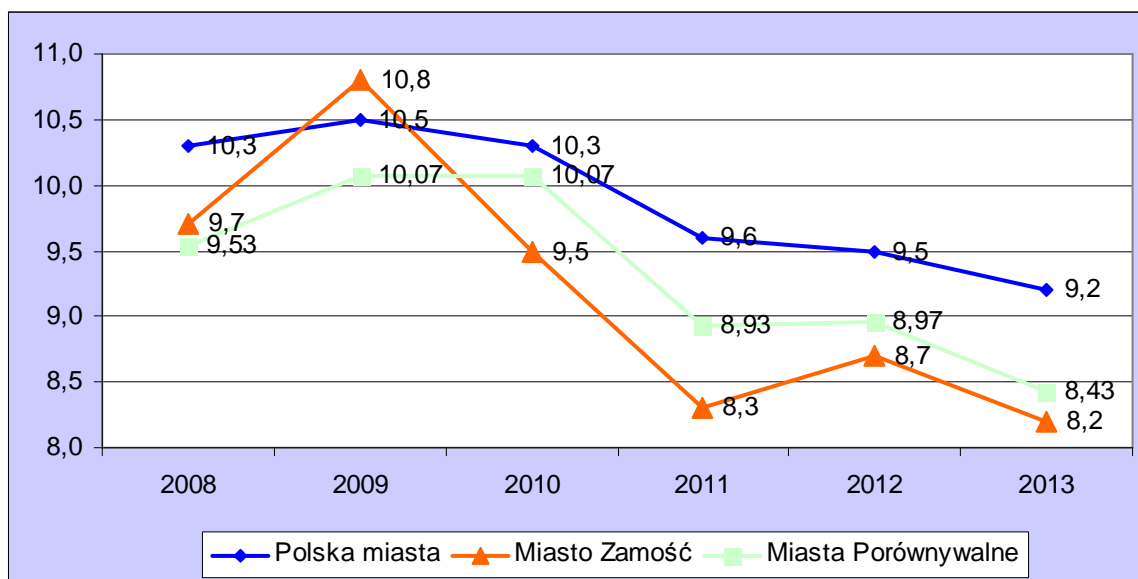

Przyrost naturalny w porównaniu do średniej krajowej kształtuje się korzystnie (przyrost dodatni). W porównaniu do innym miast powiatowych w województwie wskaźnik ten jest znacznie niższy niż w Białej Podlaskiej i nieznacznie wyższy niż w Lublinie.

Współczynnik urodzeń (rodności) - liczba urodzeń żywych na 1000 ludności w 2013 roku w Zamościu wyniósł 8,2 wobec 8,7 w 2012 r. Przeciętnie w kraju na 1000 ludności rodziło się 10,0 dzieci, w tym najwięcej w województwie wielkopolskim - 11,0, a najmniej w opolskim - 8,6. Na przestrzeni badanego okresu w Zamościu nastąpił znaczący spadek wskaźnika zwłaszcza w 2011 roku, co obrazuje poniżej zamieszczony wykres.

Wykres 3 Urodzenia na 1000 mieszkańców w Zamościu i w jednostkach porównywalnych w latach 2008 - 2013.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Natężenie zawierania związków małżeńskich ocenić można za pomocą **ogólnego współczynnika małżeństw brutto**, wyrażającego liczbę zawartych małżeństw w danym roku przypadającą na 1000 ludności.

Tabela 14 Liczba małżeństw w Zamościu w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Małżeństwa zawarte	471	459	392	339	342
Małżeństwa na 1000 ludności	7,1	6,9	5,9	5,1	5,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

2.1.4. Ruch wędrowniczy (migracje na pobyt stały)

Obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na rozwój ludności, tj. powodującym względnie trwałe zwiększenie bądź zmniejszenie liczebności populacji, a także wpływając na jej rozmieszczenie są **migracje**, czyli przemieszczenia ludności związane ze zmianą stałego miejsca zamieszkania lub miejsca czasowego pobytu. Wielkość i kierunek migracji oraz ich natężenie zależą od wielu przyczyn, wśród których najczęściej wymienia się przyczyny o charakterze ekonomicznym (np. podjęcie pracy, poprawa sytuacji materialnej).

Poniższa tabela przedstawia zestawienie ruchu wędrowniczego mieszkańców Zamościa na tle innych miast Polski oraz średniej dla województwa w latach 2008 - 2012.

Tabela 15 Migracje ludności na pobyt stały (zameldowania i wymeldowania) w latach 2008 - 2012

Jednostka terytorialna	Razem osób w latach 2008-2012						Na 1000 ludności średniorocznie saldo
	Napływ		Odływ		Saldo		
	ogółem	z miast	ogółem	Do miast	ogółem	miasta	
Miasto Zamość	2852	866	4465	1816	-1613	-950	-5
Województwo lubelskie	102402	49874	126201	62597	-23799	-12723	-2
Kraj obszary miejskie	2125208	1274734	2154334	1073699	-29126	201035	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Podsumowanie

Obserwowane w ostatnich latach zmiany demograficzne wskazują, że sytuacja ludnościowa Zamościa jest dość trudna. Perspektywa znaczących zmian gwarantujących stabilny rozwój demograficzny jest wciąż odległa. Szczególnie niekorzystne zmiany występują w trendzie urodzeń, co będzie miało negatywny wpływ na przyszłą dzietność, zwłaszcza wobec utrzymującej się wysokiej skali emigracji Polaków za granicę (szczególnie emigracji czasowej ludzi młodych). Niski poziom dzietności przy jednoczesnym korzystnym zjawisku, jakim jest wydłużanie się trwania życia będą powodować zmniejszanie się podaży siły roboczej na rynku pracy oraz wzrost liczby i odsetka ludzi w starszym wieku, jako efektu zaawansowanego procesu starzenia się polskiego społeczeństwa.

2.2. Stan zdrowotny ludności miasta

Jednym ze wskaźników oceny stanu zdrowia populacji jest współczynnik umieralności niemowląt - tj. stosunek liczby zgonów niemowląt (tj. dzieci w wieku 0-1 roku) w danym przedziale czasowym do liczby urodzeń żywych.

W Polsce umiera znacznie więcej niemowlaków, niż na Zachodzie, w naszej części Europy wyprzedzają nas nie tylko Czechy i Estonia, ale też Białoruś. W światowych zestawieniach mamy identyczny wskaźnik co Kuba. Według danych GUS, w Polsce w 2011 roku 1836 dzieci zmarło, zanim skończyło roczek. W rankingach państw o najniższym wskaźniku umieralności dzieci przed pierwszym rokiem życia, według danych Banku Światowego, Polska jest na 30. miejscu w Europie i 37. na świecie. 38. pozycję w światowym rankingu dają nam dane ONZ. W Europie lepiej od Polski wypadają nie tylko kraje zachodnie, ale nieznacznie wyprzedzają nas też Białoruś, Litwa i Chorwacja. Najlepszym państwem Europy Środkowej i Wschodniej - Czechom i Estonii, udało się ograniczyć umieralność niemowląt do poziomu Danii, Niemiec i Holandii.

Sytuacja jest szczególnie zła w kilku regionach Polski - m.in. w woj. śląskim i zachodniopomorskim. Wysoka umieralność dzieci utrzymuje się w tych regionach od wielu lat. W Katowicach umiera tyle dzieci, co w trzykrotnie większej Łodzi. Proporcjonalnie trzykrotnie lepiej wypadają też Warszawa i Poznań.

Śmiertelność niemowląt w latach 2008-2013 w Zamościu i jedn. porównywanych przedstawia poniżej zamieszczona tabelka. W okresie od 2002 do 2013 umieralność niemowląt kształtowała się średnio na poziomie 4,5 promila, co jest wartością najniższą spośród miasto powiatowych w województwie oraz niższą niż średnia krajowa i wojewódzka.

Tabela 16 Umieralność niemowląt

Jednostka terytorialna	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	Średnia 2002-2013
	[promil]	[promil]	[promil]	[promil]	[promil]	[promil]	[promil]	[promil]
Polska	7,5	6,8	6,0	5,6	5,0	4,6	4,6	5,8
Województwo Lubelskie	7,8	7,9	6,4	6,4	4,7	4,3	4,6	6,0
Miasto Biła Podlaska	15,8	11,3	8,8	6,7	4,6	0,0	2,0	5,0
Miasto Chełm	3,6	5,5	9,7	0,0	9,3	5,3	6,0	6,0
Miasto Zamość	0,0	1,7	4,9	3,1	4,8	5,2	0,0	4,5
Miasto Lublin	10,6	8,2	7,0	7,3	4,3	3,5	11,0	7,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Umieralność niemowląt kształtuje się na poziomie niższym niż miasta porównywalne, jak również na poziomie niższym niż średnia w kraju.

Zachorowania na choroby zakaźne i zatrucia.

Z uwagi na fakt, iż Główny Urząd Statystyczny podaje dane odnośnie zachorowań na choroby zakaźne i zatrucia na poziomie województw, regionów i kraju postużoną się porównaniem wskaźników dla województwa lubelskiego do całego kraju. Wyniki prezentuje tabela.

Tabela 17 Zachorowania na choroby zakaźne i zatrucia w 2013 r.

Wyszczególnienie	Zachorowania na choroby zakaźne i zatrucia	Liczba ludności	Liczba zachorowań na 1000 ludności
Polska	3 294 687	38 495 659	85,6
Lubelskie	88 414	2 156 150	41,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Czynniki wpływające na stan zdrowia ludności

Jednym z bardzo ważnych egzogennych czynników wpływających na rozwój i stan zdrowia dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych jest żywienie. Nieprawidłowe żywienie może prowadzić do licznych poważnych następstw w przyszłości (np. cukrzyca, miażdżycy, nadciśnienie tętnicze, hiperlipidemia, choroby serca, otyłość) u osób, zarówno w wieku rozwojowym, jak i dorosłych. U osób chorych znacznie zwiększa się ryzyko powikłań i niepowodzeń w leczeniu.

W Polsce duża część społeczeństwa odżywia się według tradycji, które polegają przede wszystkim na spożywaniu tłustych potraw i słodczy, często w zbyt dużych ilościach, a zbyt małych ilości warzyw, owoców i produktów zawierających błonnik. Często taki styl odżywiania się dotyczy całej rodziny. Zazwyczaj nieprawidłowy sposób odżywiania się rodziców wpływa na kształtowanie złych nawyków żywieniowych u ich dzieci. Nie jest to problem tylko badanej grupy osób, lecz większości społeczeństwa polskiego.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na zdrowie jednostki jest aktywność fizyczna. Bez ruchu nie jest możliwa jakakolwiek prawidłowa strategia zdrowia i jego utrzymanie. Niepokojącym wydaje się to, że duży odsetek osób wśród rodziców i wśród dzieci nie dąży do utrzymania prawidłowej formy fizycznej. Aktywność fizyczna należy do kluczowych cech racjonalnego stylu życia, ale podlega pewnym uwarunkowaniom.

Realizacja właściwej aktywności ruchowej zależy od takich czynników, jak: stan zdrowia, sprawność osoby, rodzaj aktywności zawodowej/społecznej, czas wolny i sposób jego wykorzystania,

zainteresowania oraz motywacji do udziału w zajęciach i bariery utrudniające uczestniczenie w nich. Najważniejszymi jednak wydają się takie zagadnienia, jak wiedza o korzystnym wpływie odpowiedniej do wieku i stanu zdrowia dawki aktywności fizycznej na zdrowie człowieka oraz motywacja do ćwiczeń fizycznych, uprawiania sportu, preferowania aktywnych form odpoczynku.

Epidemiologia nadciśnienia tętniczego, podobnie jak epidemiologia otyłości, wskazuje na występowanie silnego związku przyczynowo-skutkowego między obydwoma stanami chorobowymi. Współistnienie tych dwóch stanów stało się przyczyną ogólnoswiatowego problemu, który ze względu na nieprzewidywalne trendy w zapadalności i umieralności jest bardzo trudny do rozwiązania. W krajach rozwiniętych i intensywnie rozwijających się stale wzrasta liczba osób z otyłością i nadciśnieniem tętniczym.

W Europie około 50-65% populacji ma nadmierną masę ciała. W Polsce, na podstawie danych pochodzących z badania NATROL PLUS, rozpowszechnienie ciśnienia tętniczego dotyczyło 29% osób w populacji, a prawidłową masę ciała miało tylko 47% badanych. Dane epidemiologiczne wskazują na epidemię otyłości, która z roku na rok dotyka coraz większej liczby osób. Dlatego walka z otyłością i nadciśnieniem tętniczym jest ogromnym wyzwaniem stojącym nie tylko przed ochroną zdrowia, ale każdą pojedynczą osobą. Nadwaga stała się obecnie problemem ogólnoswiatowym.

3. ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW

3.1. Zdrowie

Opieka zdrowotna to ogół środków mających na celu zapobieganie i leczenie chorób populacji. Realizowana jest za pomocą systemu opieki zdrowotnej. System opieki zdrowotnej na analizowanym obszarze świadczy usługi z zakresu ambulatoryjnej i stacjonarnej opieki zdrowotnej.

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej działają w mieście przychodnie oferujące podstawową opiekę zdrowotną jak i specjalistyczną. W ramach opieki ambulatoryjnej w Zamościu w 2013 roku udzielono 441 284 porad lekarskich, natomiast w 2003 roku 377 534 porad. Oznacza to, iż w okresie od 2003 do 2013 liczba udzielonych porad wzrosła o 17% przy spadku liczby mieszkańców o 2%.

Mieszkańcy Zamościa w zakresie stacjonarnej opieki zdrowotnej, korzystają z usług następujących jednostek:

- Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki im. Papieża Jana Pawła II w Zamościu
- Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o.o.

Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki im. Papieża Jana Pawła II w Zamościu przy ulicy Aleje Jana Pawła II 10. Szpital posiada 17 oddziałów, tj.:

1. Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii
2. Oddział Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej
3. Oddział Chirurgii Naczyniowej
4. Oddział Chorób Wewnętrznych i Gastroenterologii
5. Oddział Ginekologiczno-Położniczy i Patologii Ciąży
6. Oddział Kardiologiczny z Pododdziałem Intensywnej Terapii Kardiologicznej
7. Oddział Kardiochirurgii
8. Oddział Laryngologiczny
9. Oddział Nefrologii, Endokrynologii, Chorób Metabolicznych i Chorób Wewnętrznych ze Stacją Dializ
10. Oddział Neonatologii
11. Oddział Neurochirurgii
12. Oddział Neurologiczny z Pododdziałem Udarowym
13. Oddział Okulistyczny
14. Oddział Rehabilitacji z Pododdziałem Rehabilitacji Kardiologicznej
15. Oddział Urologiczny
16. Szpitalny Oddział Ratunkowy
17. Oddział Onkologii Klinicznej

Przy szpitalu działają przychodnie specjalistyczne:

- Wojewódzkiej Przychodni Specjalistycznej,
- Wojewódzkiej Przychodni Kardiologicznej,
- Ośrodka Diagnostyki i Leczenia Chorób Układu Nerwowego.

Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o.o. mieści się przy ulicy Peowiaków 1. W skład placówki wchodzi następujące oddziały / działy:

Dział Diagnostyki Obrazowej

- Dział Anestezjologii
- Chorób Wewnętrznych
- Hematologiczny
- Chirurgii Urazowo - Ortopedycznej
- Chorób Płuc
- Ginekologiczny
- Pediatryczny
- Chirurgiczny dla Dzieci
- Medycyny Paliatywnej
- Zakład Opiekuńczo - Leczniczy

Organizacje w zakresie współpracy z zakresu ochrony i promocji zdrowia działające na terenie Miasta Zamość:

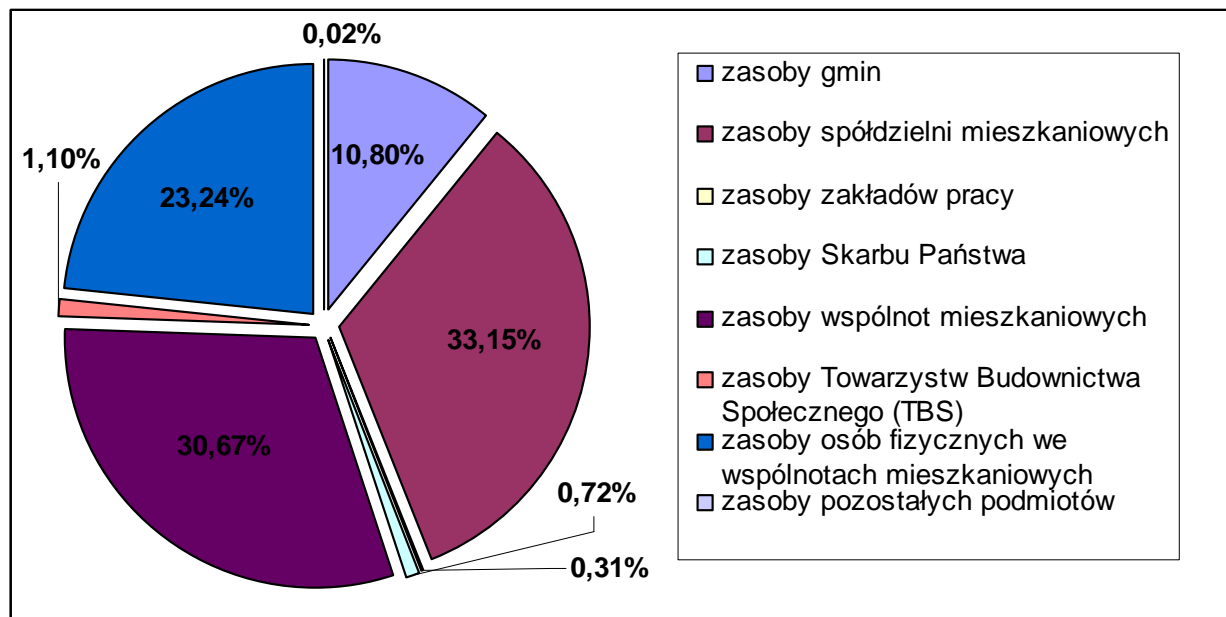
- Stowarzyszenie Pomocy Chorym na Nowotwory Krwi
- Stowarzyszenie Kobiet po Leczeniu Raka Piersi Amazonki
- Stowarzyszenie Zamojskie Uniwersytet III wieku
- Stowarzyszenie Abrakadabra
- Stowarzyszenie Salvete
- Stowarzyszenie Pomocy dzieciom niepełnosprawnym „Krok za Krokiem”
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Autystycznych „Przebudzenie”
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
- Zamojskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej w Zamościu

3.2. Mieszkanie

Liczbę i strukturę mieszkań wg form własności w Zamościu przedstawia poniższa tabela. Wynika z niej, że największą liczbę mieszkań (ok. 64%) stanowią mieszkania spółdzielcze i mieszkania wspólnot mieszkaniowych. Jednak z roku na rok liczba mieszkań spółdzielczych (m.in. w wyniku wykupu przez zamieszkujących lokale) maleje, a mieszkań indywidualnych wzrasta. 23,24% wszystkich mieszkań stanowią mieszkania gminne.

Wykres 4 Struktura własności mieszkań w Zamościu, stan w 2009 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Tabela 18 Wielkość mieszkań wg formy własności

Mieszkania wg formy własności	Wyszczególnienie	Województwo lubelskie	Miasto Zamość
zasoby gmin	L. mieszkań [szt.]	23 452	2 038
	Powierzchnia mieszkań [m2]	1 002 990	93 595
	Średnia powierzchnia mieszkania	42,8	45,9
zasoby spółdzielni mieszkaniowych	L. mieszkań [szt.]	109 156	6 259
	Powierzchnia mieszkań [m2]	5 601 148	342 167
	Średnia powierzchnia mieszkania	51,3	54,7
zasoby zakładów pracy	L. mieszkań [szt.]	3 979	58
	Powierzchnia mieszkań [m2]	209 927	2 581
	Średnia powierzchnia mieszkania	52,8	44,5
zasoby Skarbu Państwa	L. mieszkań [szt.]	2 016	136
	Powierzchnia mieszkań [m2]	106 687	6 553
	Średnia powierzchnia mieszkania	52,9	48,2
zasoby wspólnot mieszkaniowych	L. mieszkań [szt.]	71 709	5 790
	Powierzchnia mieszkań [m2]	3 482 342	295 480
	Średnia powierzchnia mieszkania	48,6	51,0
zasoby Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS)	L. mieszkań [szt.]	2 401	207
	Powierzchnia mieszkań [m2]	116 719	9 564
	Średnia powierzchnia mieszkania	48,6	46,2

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

zasoby osób fizycznych we wspólnotach mieszkaniowych	L. mieszkań [szt.]	56 073	4 388
	Powierzchnia mieszkań [m ²]	2 789 867	230 160
	Średnia powierzchnia mieszkania	49,8	52,5
zasoby pozostałych podmiotów	L. mieszkań [szt.]	491	3
	Powierzchnia mieszkań [m ²]	27 255	130
	Średnia powierzchnia mieszkania	55,5	43,3
RAZEM	L. mieszkań [szt.]	269 277	18 879
	Powierzchnia mieszkań [m²]	13 336 935	980 230
	Średnia powierzchnia mieszkania	50,3	48,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Wskaźniki warunków mieszkaniowych: m² na osobę, osób na izbę w roku 2008 i 2012 w Zamościu i jednostkach porównywanych przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 19 Wskaźnik warunków mieszkaniowych w 2012 r.

Wyszczególnienie	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	mieszkania na 1000 mieszkańców
Kraj	72,8	25,9	356,1
Kraj (miasta)	62,4	25,5	408,6
Lubelskie	76,3	26,2	343,9
Lublin	59,8	24,4	408,4
Miasta Porównywalne	63,2	23,9	379,4
Zamość	66,4	23,7	357,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Zgodnie z zamieszczoną powyżej tabelą dane charakteryzujące Miasto Zamość nie odbiegają znacząco od danych charakteryzujących porównywane jednostki.

Tabela 20 Wyposażenie mieszkań w instalacje

Wyszczególnienie	Wodociąg [%]	Łazienka [%]	Centralne ogrzewanie [%]
Kraj	99,0	95,3	86,6
Kraj (miasta)	99,1	95,6	87,2
Lubelskie	98,1	95,0	90,4
Lublin	99,0	95,9	90,4
Miasta Porównywalne	98,4	95,9	92,0
Zamość	98,7	96,8	93,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Na tle jednostek porównywanych Zamość posiada najwyższe wyniki w zakresie wyposażenia mieszkań w instalacje, aczkolwiek na terenie miasta wciąż jest 1,3% mieszkań niepodłączonych do wodociągu, 3,2% mieszkań bez łazienki i 6,7% mieszkań nieposiadających centralnego ogrzewania.

3.3. Rynek pracy

W Zamościu na dzień 31 grudnia 2013 roku ogólna liczba zatrudnionych wynosiła 17,6 tys., tj. o ok. 2 tys. osób mniej niż w 2000 roku. Największa grupa osób była zatrudniona w usługach. Mały odsetek ludności pracuje w rolnictwie.

Rynek pracy jest obszarem obejmującym zagadnienia związane z zatrudnieniem, polityką społeczną oraz stanem i strukturą bezrobocia.

Tabela 21 Stopa bezrobocia w Zamościu w latach 2008, 2010, 2012 i 2013

Jednostka terytorialna	2008		2010		2012		2013	
	ogółem	w porównaniu do kraju, Polska = 100	ogółem	w porównaniu do kraju, Polska = 101	ogółem	w porównaniu do kraju, Polska = 102	ogółem	w porównaniu do kraju, Polska = 103
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Polska	9,5	100,0	12,4	100,0	13,4	100,0	13,4	100,0
Województwo Lubelskie	11,2	117,9	13,1	105,6	14,2	106,0	14,4	107,5
Jednostki porównywalne	14,0	146,9	14,6	117,8	17,4	129,5	17,5	130,3
Miasto Zamość	13,1	137,9	15,1	121,8	16,5	123,1	16,5	123,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Na koniec maja 2014 r. ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z miasta Zamość kształtowała się na poziomie 4 503 osób (2 158 kobiet). W strukturze bezrobotnych większość zarejestrowanych stanowią osoby bez prawa do zasiłku. Liczbę bezrobotnych w latach od 2010 do 2013, w tym liczbę osób bezrobotnych pozostających w trudnej sytuacji na rynku pracy, prezentuje tabela poniżej.

Tabela 22 Liczba bezrobotnych mieszkańców Miasta Zamość w tym będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (stan na koniec roku 2010, 2011, 2012 i 2013.)

Wyszczególnienie	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
Liczba bezrobotnych ogółem	4 614	4 337	4 827	4 861
Liczba bezrobotnych będących w trudnej sytuacji na rynku pracy				
Obejmuje osoby: - do 25 roku życia - długotrwale bezrobotne - kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka - powyżej 50 roku życia - bez kwalifikacji zawodowych - bez doświadczenia zawodowego - bez wykształcenia średniego - samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	4 202	3 975	4 344	4 403

- które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia				
- niepełnosprawni				
- po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego				

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu

W styczniu, lutym i marcu 2014 r. stopa bezrobocia w mieście Zamość była wyższa niż notowana w województwie lubelskim i kraju. W marcu 2014 r. wskaźnik ten wyniósł 16,6% dla powiatu grodzkiego, zaś dla powiatu zamojskiego 16,4%.

Tabela 23 Stopa bezrobocia w styczniu, lutym i marcu 2014

Miesiąc	Powiat grodzki- M. Zamość	Powiat Zamojski	Województwo Lubelskie
Styczeń	16,90%	16,70%	15,00%
Luty	16,90%	16,90%	15,00%
Marzec	16,60%	16,40%	14,60%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu

3.4. Zabezpieczenie materialne - status materialny, źródła utrzymania, pomoc społeczna

W zakresie zabezpieczenia społecznego w mieście funkcjonuje siedem podmiotów udzielających wsparcia osobom niepełnosprawnym, ubogim czy osobom z rodzin patologicznych. Instytucje Pomocy społecznej, pieczy zastępczej i wspierania rodziny:

1. Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie
2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zamościu
3. Środowiskowy Dom Samopomocy w Zamościu
4. Dom Dziecka w Zamościu
5. Organizator Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny
6. Pogotowie Opiekuńcze w Zamościu
7. Rodzinny Dom Dla Dzieci w Zamościu

Formy wsparcia dla osób z grup zmarginalizowanych organizowane w Zamościu⁸:

Osoby starsze - formy wsparcia.

W Zamościu realizowane są różne rodzaje wsparcia osób starszych. Szeroki zakres działań na rzecz aktywizacji osób w wieku poprodukcyjnym realizuje Stowarzyszenie Zamojski Uniwersytet Trzeciego Wieku poprzez organizację m.in. działań edukacyjnych, profilaktyki zdrowotnej, zajęć ruchowych, rozwoju zainteresowań, imprez integracyjnych oraz działalności kulturalnej i turystycznej. W działania na rzecz osób starszych zaangażowane są spółdzielnie mieszkaniowe, które prowadzą trzy kluby seniora. Wsparcie osób w podeszłym wieku w szerokim zakresie jest realizowane przez zarządy osiedli. Ponadto funkcjonują organizacje pozarządowe wspierające osoby w wieku poprodukcyjnym, np. Oddział Rejonowy PCK w Zamościu, Stowarzyszenie Zamojskie Centrum Wolontariatu oraz Katolickie Stowarzyszenie „Służba Człowiekowi”, które prowadzą zajęcia aktywizujące seniorów: szkolenia, wykłady, zajęcia edukacyjne i rekreacyjne, imprezy kulturalne,

⁸ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2014-2020, marzec 2014

wycieczki. Jednak zajęcia te nie mają charakteru stałego, gdyż odbywają się w ramach realizowanych projektów.

Ubóstwo - formy wsparcia

W celu zminimalizowania skutków ubóstwa lokalny samorząd realizuje zadania własne i zlecone. W Zamościu instytucją wykonującą zadania należące do właściwości gminy i powiatu z zakresu pomocy społecznej jest Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie. Połączenie w ramach jednej instytucji zadań gminy i powiatu pozwala objąć osoby i rodziny kompleksowym systemem wsparcia oraz skuteczniej rozwiązywać problemy wynikające z ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Pomoc MCPR realizowana jest poprzez:

- świadczenia niematerialne: praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze, zapewnienie schronienia bezdomnym, kierowanie do instytucjonalnych form pomocy, kwalifikowanie dzieci na wypoczynek, współorganizowanie przedsięwzięć okolicznościowych, objęcie rodzin wsparciem wolontariuszy, tworzenie i realizacja programów ostonowych, w tym Programu „Pomoc państwa w zakresie żywienia” oraz Lokalnego Programu Pomocy Społecznej,
- świadczenia rzeczowe: zapewnienie opału, odzieży, żywności,
- świadczenia finansowe: zasiłki stałe, okresowe, celowe i celowe specjalne,
- aktywne formy pomocy: realizacja instrumentów aktywnej integracji.

Bezrobocie - aktywizacja zawodowa i łagodzenie skutków bezrobocia

Działania Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu ukierunkowane są na realizację zadań związanych z promocją zatrudnienia, łagodzeniem skutków bezrobocia oraz aktywizacją zawodową. Jedną z form działań Urzędu jest współpraca z pracodawcami i innymi podmiotami w zakresie pozyskiwania ofert pracy oraz promocji i marketingu usług i instrumentów rynku pracy. Całkowita liczba ofert pracy, jakimi dysponował PUP w Zamościu zmieniała się w kolejnych latach analiz. Najwięcej ofert wpłynęło do urzędu w 2010 r. - 5 726 - o 4,7% więcej niż w 2009 r. W 2011 r. obserwowano spadek liczby ofert o 26,1% w stosunku do roku poprzedniego, w 2012 r. zaś o 0,9% w porównaniu z 2011 r. Podobne tendencje stwierdzono w przypadku ofert z powiatu grodzkiego. W 2010 r. liczba ofert zwiększyła się o 2,3% w porównaniu do 2009 r., w 2011 r. obserwowano spadek o 21,0%, w 2012 r. zaś o 1,1% w stosunku do roku poprzedniego.

Niepełnosprawność - formy działań na rzecz osób z niepełnosprawnością

Instytucjonalne formy wsparcia osób niepełnosprawnych:

- Dom Pomocy Społecznej - 52 miejsca wyłącznie dla kobiet z upośledzeniem umysłowym,
- Środowiskowy Dom Samopomocy - dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej - 3 placówki dla 113 osób, które ze względu na niepełnosprawność nie mogą podjąć pracy i mają wskazania do terapii zajęciowej,
- Specjalistyczne ośrodki prowadzone przez organizacje pozarządowe, oferujące profesjonalną pomoc i wsparcie osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.

Wspieranie dziecka i rodziny - formy działań wspierających

Miasto Zamość realizując politykę prorodzinną wspiera rodziny stosując ulgi na przejazdy liniami MZK, wejścia na Krytą Pływalnię, zwolnienia z ponoszenia całości lub części kosztów za pobyt dziecka w żłobku oraz przedszkolu, ulgi w korzystaniu z samorządowych jednostek kultury tj. Muzeum Zamojskiego, Orkiestry Symfonicznej im. Karola Namysłowskiego, Centrum Kultury Filmowej, Zamojskiego Domu Kultury.

Miasto prowadzi Żłobek Miejski oraz wspiera finansowo podmioty niepubliczne prowadzące kluby dziecięce i żłobki:

- Klub Malucha „Figielkowo”
- Żłobek „Radosna Kraina”

Ważną rolę we wspieraniu dziecka i rodziny pełnią następujące jednostki:

- Dom Dziecka w Zamościu
- Organizator Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny
- Pogotowie Opiekuńcze w Zamościu
- Rodzinny Dom Dla Dzieci w Zamościu

Wykluczenie społeczne - formy aktywizacji społeczno-zawodowej

Najskuteczniejszą formą wsparcia kierowaną do osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie są usługi integracji społecznej i zawodowej, które służą podnoszeniu kompetencji życiowych i zawodowych osób wykluczonych w stopniu umożliwiającym wejście lub powrót na rynek pracy.

Usługi z zakresu aktywnej integracji realizowane w ramach projektu systemowego realizowanego przez Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie.

3.5. Edukacja

Edukacja na terenie miasta Zamościa obejmuje wszystkie szczeble kształcenia. W skład oświaty publicznej wchodzi:

- 15 przedszkoli,
- 7 szkół podstawowych,
- 7 gimnazjów,
- 8 szkół ponadgimnazjalnych,
- Młodzieżowy Dom Kultury.

3.5.1. Przedszkola (publiczne i prywatne)

Wykaz przedszkoli publicznych funkcjonujących na terenie Miasta Zamość:

1. Niepubliczne Przedszkole Specjalne dla Dzieci Niepełnosprawnych, Peowiaków 6a
2. Przedszkole Miejskie Nr 1, ul. Okopowa 1
3. Przedszkole Miejskie Nr 10 w Zamościu, ul. Lwowska 17
4. Przedszkole Miejskie Nr 12 w Zamościu, ul. Wyszyńskiego 32
5. Przedszkole Miejskie nr 13 z Oddziałami Integracyjnymi w Zamościu, ul. Wąska 7
6. Przedszkole Miejskie Nr 14, ul. ul. Olchowa 11
7. Przedszkole Miejskie Nr 15, ul. Zamoyskiego 4A
8. Przedszkole Miejskie Nr 2, ul. Gminna 32
9. Przedszkole Miejskie Nr 4, ul. Peowiaków 18a
10. Przedszkole Miejskie Nr 5, ul. Peowiaków 76a
11. Przedszkole Miejskie nr 6 w Zamościu, ul. Dolna 4
12. Przedszkole Miejskie Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi, ul. Asnyka 3
13. Przedszkole Miejskie Nr 8, Patron: Jan Brzechwa, ul. Kamienna 6

14. Przedszkole Miejskie Nr 9, ul. Oboźna 10

15. Niepubliczne Przedszkole "SŁONECZKO", ul. Koszary 61

W ramach w/w przedszkoli stworzono 97 oddziałów w których kształciło się 2 110 dzieci. W Polsce nie ma obecnie ogólnopolskich przepisów określających maksymalną liczbę uczniów w klasie. W rozporządzeniu (z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół), określono maksymalną liczebność klas, ograniczając ją do 26 osób, jednak odnosi się ono wyłącznie do edukacji wczesnoszkolnej (tj. klas I-III szkół podstawowych) i nie jest rygorystycznie przestrzegane. W Zamościu liczba dzieci na oddział nie odbiegała znacznie od średniej dla jednostek porównywalnych i tak w roku 2012 wynosiła 21,8 (średnia dla miast porównywalnych 25,76, dla miast województwa 22,7 dla Polski 23).

Tabela 24 Liczba dzieci w przedszkolach na oddział

Wyszczególnienie	oddziały	dzieci	Liczba dzieci na oddział
Polska	40419	930223	23,0
Lubelskie (gminy miejskie)	1300	29512	22,7
Jednostki porównywalne	73	1871	25,7
Lublin	553	12037	21,8
Zamość	97	2110	21,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

3.5.2. Szkoły podstawowe publiczne

W roku szkolnym 2013/14 miasto prowadziło 7 szkół podstawowych. Ogółem w 162 oddziałach przebywało 3 532 uczniów, spośród których na 1 oddział przypadano średnio ok. 21,8 (dane GUS za 2012 rok)

Szkoły podstawowe w Zamościu:

- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Henryka Sienkiewicza ul. Lwowska 15
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Elizy Orzeszkowej, ul. Orzeszkowej 43
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Stefana Batorego, ul. J. Zamoyskiego 4
- Szkoła Podstawowa nr 6 im. Szymona Szymonowica, ul. Orla 5
- Szkoła Podstawowa nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi, ul. Sienkiewicza 5
- Szkoła Podstawowa nr 8 im. Orłąt Lwowskich, ul. B. Prusa 10
- Szkoła Podstawowa nr 9 im. Tadeusza Kościuszki, ul. Kalinowa 5a.

Szkoły podstawowe w Zamościu są w 100 % skomputeryzowane. Porównanie z miastami regionu (Chełm, Biata Podlaska, Puławy czy Lublin) wypada bardzo korzystnie.

Tabela 25 Komputeryzacja szkół podstawowych

Jednostka terytorialna	Udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu	
	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	
	2012	
	%	
Polska	94,9	
Polska (miasta)	95,5	
Lubelskie	94,8	

Jednostki porównywalne	93,5
Lublin	86,7
Zamość	100,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

3.5.3. Gimnazja publiczne

W roku szkolnym 2013/14 miasto prowadziło 7 szkół gimnazjów. Ogółem w 100 oddziałach przebywało 2 259 uczniów, spośród których na 1 oddział przypadało średnio ok. 22,6 (dane GUS za 2012 rok)

Gimnazja w Zamościu:

- Gimnazjum nr 1 im. Adama Mickiewicza w Zamościu, ul. Sienkiewicza 5
- Gimnazjum nr 2 im. Jana Zamoyskiego XVI Ordynata w Zamościu, ul. Lwowska 15
- Gimnazjum nr 3 im. Papieża Jana Pawła II w Zamościu, ul. E. Orzeszkowej 43
- Gimnazjum nr 4 w Zamościu im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, ul. Hetmana Jana Zamoyskiego 4
- Gimnazjum Nr 5 w Zamościu im. Sybiraków, ul. Prusa 10
- Gimnazjum nr 6 im. Królowej św. Jadwigi w Zamościu, ul. Kalinowa 5a
- Gimnazjum Nr 7 z Oddziałami Integrycyjnymi im. Polskich Noblistów w Zamościu, ul. Peowiaków 30A.

Podobnie jak szkoły podstawowe, gimnazja w Zamościu są w 100 % wyposażone w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu.

Tabela 26 Komputeryzacja szkół gimnazjalnych

Jednostka terytorialna	udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu
	gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych
	2012
	%
Polska	81,8
Polska (miasta)	81,9
Lubelskie	82,9
Jednostki porównywalne	92,6
Lublin	78,8
Zamość	100,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

3.5.4. Szkoły inne niż gminne kształcące w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum

Na terenie miasta Zamość funkcjonuje Zespół Szkół Katolickich św. Ojca Pio w Zamościu (Katolicka Szkoła Podstawowa i Gimnazjum), ul. gen. Władysława Sikorskiego 11.

3.5.5. Stan techniczny szkół poszczególnych poziomów należących do miasta

Szkoły podstawowe i gimnazja funkcjonujące na terenie Miasta Zamość posiadają dość dobrą bazę lokalową, która nie wymaga remontów kapitalnych. Prowadzone w latach 2010-2013 remonty bieżące i prace adaptacyjne utrzymywały bazę w dotychczasowym standardzie, podnosząc jej estetykę i funkcjonalność.

3.5.6. Kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym

W roku szkolnym 2013/14 miasto prowadziło 8 szkół ponadgimnazjalnych, tj.:

- I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Zamoyskiego w Zamościu, ul. Akademicka 8
- II Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Zamościu, ul. Partyzantów 68
- III Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana Kamila Norwida w Zamościu, ul. Kilińskiego 15
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Oskara Langego w Zamościu, ul. Łukasińskiego 8
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Zamościu, ul. Szczepieszka 41
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 im. Armii Krajowej w Zamościu, ul. Zamoyskiego 6
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4 im. Dzieci Zamojszczyzny w Zamościu, ul. Piłsudskiego 65
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 im. Józefa Piłsudskiego w Zamościu, ul. Szczepieszka 102

3.5.7. Kształcenie na poziomie wyższym

W ostatnich latach obserwuje się w Zamościu szybki rozwój szkolnictwa wyższego. Obecnie w mieście funkcjonuje 5 szkół wyższych, do których uczęszcza około 6 tys. studentów

Szkoły wyższe w Zamościu:

- Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji (uczelnia niepaństwowa, kształci około 3,5 tys. studentów),
- Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna (uczelnia niepaństwowa, kształci około 1,0 tys. studentów),
- Instytut Nauk Rolniczych w Zamościu Akademii Rolniczej w Lublinie (uczelnia państwowa, kształci ok. 500 studentów),
- Zespół Kolegiów Nauczycielskich (szkoła publiczna, kształci około 240 studentów),
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (szkoła publiczna, kształci około 1000 studentów).

3.6. Kultura, rekreacja i sport

Kultura.

Zamość jest ośrodkiem kulturalnym, którego działalność znacznie wykracza poza teren regionu. W kształtowaniu współczesnego oblicza kultury Zamościa ważną rolę odgrywa bogate dziedzictwo kulturowe - staromiejski zespół zachowany w stosunkowo mało zmienionej formie, wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO, a także niezwykle bogate w przeszłości i obecnie życie kulturalne miasta.

Miasto jest organizatorem 6 instytucji, których podstawowym celem statutowym jest prowadzenie działalności kulturalnej. Są to:

1. Muzeum Zamojskie, w strukturze którego funkcjonuje Muzeum Fortyfikacji i Broni oraz Galeria Rzeźby Prof. Mariana Koniecznego;
2. Biuro Wystaw Artystycznych - Galeria Zamojska;
3. Książnica Zamojska im. Stanisława Kostki Zamoyskiego wraz z 6 filiami i 3 punktami bibliotecznymi;

4. Zamojski Dom Kultury;
5. Orkiestra Symfoniczna im. Karola Namysłowskiego w Zamościu;
6. Centrum Kultury Filmowej "Stylowy" w Zamościu;

Działalność kulturalna realizowana jest również przez organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, placówki oświatowe w tym: Młodzieżowy Dom Kultury im. Kornela Makuszyńskiego w Zamościu, środowiska twórcze, szkoły artystyczne: Państwową Szkołę Muzyczną I i II stopnia im. Karola Szymanowskiego oraz Liceum Plastyczne im. Bernardo Morando.

Muzeum Zamojskie zajmuje kamienice mieszczańskie z XVII w. usytuowane w Zespole Staromiejskim przy ulicach: Ormiańskiej i Pereca, przy Łukasińskiego 2 B, gdzie mieści się Galeria Rzeźby Prof. Mariana Koniecznego oraz przy ul. Zamkowej 2 - Oddział - Muzeum Fortyfikacji i Broni „Arsenał”. Łączna powierzchnia użytkowa obiektów muzealnych wynosi 7 830 m². W zespole kamienic ormiańskich, w których zachowały się fragmenty oryginalnej kamieniarki, polichromie i drewniane belkowane stropy, prezentowana jest wystawa stała, poświęcona historii i kulturze Zamościa i Zamojszczyzny. Na szczególną uwagę zasługuje przywilej lokacyjny dla Zamościa, nadany przez króla Stefana Batorego w 1580 r., portrety ordynatów, srebrne berło Akademii Zamojskiej i kolekcja druków z drukarni akademickiej. Muzeum prezentuje także zbiory archeologiczne na wystawie poświęconej pradziejom szeroko pojętego regionu zamojskiego, a także zbiory etnograficzne w dwóch głównych działach kultury ludowej, jakimi są strój i sztuka ludowa. Bogate zbiory archeologiczne prezentowane są na wystawach krajowych i zagranicznych, organizowanych samodzielnie, lub we współpracy z innymi muzeami i instytutami naukowymi. Muzeum uczestniczy także w wielu prestiżowych projektach wystawienniczych.

Oprócz gromadzenia i opracowywania zbiorów, organizowania wystaw i działalności edukacyjnej, prowadzi prace badawcze i dokumentacyjne, organizuje konferencje, także o charakterze międzynarodowym, publikuje katalogi wystaw i opracowania naukowe. Ważnym aspektem w działalności muzeum jest stała współpraca z muzeami na Ukrainie, zwłaszcza z Wołyńskim Muzeum Krajoznawczym w Łucku i muzeami Lwowa, której efektem są wspólne seminaria oraz projekty badawcze, wystawiennicze i edytorskie.

W swych zbiorach Muzeum posiada ogółem 45 521 eksponatów, z zakresu archeologii, etnografii, historii, sztuki i militariów. Z oferty wystawienniczej i edukacyjnej Muzeum korzysta rocznie ok. 35 tys. osób.

Biuro Wystaw Artystycznych - Galeria Zamojska dysponuje pomieszczeniami przy ulicy Staszica 27. Łączna powierzchnia użytkowa wynosi 350 m². Galeria prowadzi działania w zakresie upowszechniania twórczości plastycznej, promocji dorobku twórczego środowiska zamojskiego - skupiającego ponad 50 artystów plastyków. Stwarza także warunki do rozwoju artystycznego oraz edukacji kulturalnej.

Jako jedyna w kraju Galeria posiada kolekcję 3250 oryginałów prac najwybitniejszych polskich ilustratorów, którą ciągle rozbudowuje, oraz zbiór 485 prac z zakresu malarstwa i grafiki.

Rokrocznie jest organizatorem około 20 wystaw, które odwiedza około 15 tys. osób, a także działalności edukacyjnej, która od lat skupia coraz większą liczbę odbiorców. W 2013 r. uczestniczyło w nich około 4 tys. osób. Działalności wystawienniczej towarzyszy druk katalogów, folderów i plakatów.

Od 30 lat zamojskie BWA jest organizatorem plenerów Ilustratorów, będących źródłem powiększania kolekcji, w których uczestniczą ilustratorzy z kraju, a także zza granicy - od 2004 roku plenery są imprezą międzynarodową.

Obiekt, w którym mieści się Biuro Wystaw Artystycznych - Galeria Zamojska nie jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Unikalnym zjawiskiem w kulturze muzycznej w skali kraju jest **Orkiestra Symfoniczna im. Karola Namysłowskiego w Zamościu**. Najstarsza w Polsce, Orkiestra Symfoniczna, nosząca imię swojego

założyciela Karola Namysłowskiego powstała 4 listopada 1881 roku (20 lat przed Filharmonią Narodową). Jest unikalnym zjawiskiem w kulturze muzycznej naszego kraju. Utożsamiana błędnie z kapelą ludową w rzeczywistości jest zespołem posiadającym typową obsadę orkiestry symfonicznej.

O jej unikalności decyduje olbrzymi i różnorodny repertuar tworzony i gromadzony od przeszło stulecia. Orkiestra ma w swoim repertuarze symfonie, suitę orkiestrowe, koncerty okazjonalne i recitale, oratoria, muzykę operową i operetkową, muzykę filmową, musicalową, jazzową, taneczną i rozrywkową, a także jako jedyna w kraju muzykę ludową. Orkiestra współpracuje ze znanymi artystami z kraju i z zagranicy prezentującymi różnorodne style muzyczne. Jest organizatorem Zamojskiego Festiwalu Kultury, Zamojskich Dni Muzyki i wielu innych bardzo ciekawych projektów muzycznych. Koncerty Orkiestry były transmitowane przez TVP 1, TVP 2, TVP Polonia, TVP Kultura.

Z oferty kulturalnej Orkiestry rocznie korzysta około 36 tys. odbiorców. Obiekt, w którym mieści się Orkiestra Symfoniczna im. Karola Namysłowskiego nie jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Książnica Zamojska im. Stanisława Kostki Zamojskiego w Zamościu jest ważnym ośrodkiem kształtowania kultury czytelniczej w Zamościu i regionie. Jest biblioteką publiczną, która funkcjonuje od 1921 r. Obsługę użytkowników prowadzi Biblioteka Główna (Wypożyczalnia, Czytelnia, Dział Informacji, Bibliografii i Wiedzy o Regionie, Ośrodek Czytelnictwa Niepełnosprawnych, **Oddział dla Dzieci i Młodzieży**, 6 filii bibliotecznych oraz 3 punkty, z których dwa działają w środowisku osób z dysfunkcjami zdrowotnymi. Książnica Zamojska pełni zadania biblioteki powiatowej.

Książnica Zamojska posiada najbogatsze zbiory w regionie (ponad 250 tys. jednostek). Rocznie rejestruje blisko 15,5 tys. czytelników oraz ponad 330 tys. wypożyczeń. Książnica udostępnia informacje o zbiorach własnych poprzez Elektroniczny Katalog Biblioteki, również w wersji *online*, tworzy i udostępnia *Bibliografię Zamojszczyzny*.

Ponadto Książnica promuje książkę i czytelnictwo wśród dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych (w 2013 roku zorganizowała 1 321 form pracy edukacyjno-kulturalnej, w których udział wzięło 28 749 uczestników), upowszechnia czytelnictwo i integruje środowisko osób niepełnosprawnych, prowadzi działalność publicystyczną i wydawniczą. Książnica zapewnia również bezpłatny dostęp do Internetu.

Tym co wyróżnia Książnicę Zamojską spośród innych bibliotek w regionie są: bogate zbiory regionalne liczące blisko 20 tys. jednostek inwentarzowych (książki czasopisma, dokumenty życia społecznego) oraz Księgozbiór Rodziny Zamojskich (depozyt), liczący ponad 12 tys. woluminów, w tym ponad 6,5 tys. starodruków, przechowywany do 1956 r. w pałacu rodziny Zamojskich w Klemensowie.

Obiekt, w którym mieści się siedziba Książnicy Zamojskiej im. Stanisława Kostki Zamojskiego (ul. Kamienna 20) oraz filia biblioteczna Nr 1 (ul. Wyszynskiego 51a) przystosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnością, pozostałe obiekty, w których mieszczą się filie i punkty biblioteczne wymagają dostosowania.

Zamojski Dom Kultury zlokalizowany jest w mało funkcjonalnym budynku z 1964 roku, o ogólnej powierzchni zabudowy 1 200 m². Sala widowiskowa liczy obecnie 372 miejsca siedzące. Budynek jest w bardzo złym stanie technicznym, wymaga gruntownej kompleksowej przebudowy, wszechstronnej modernizacji pozwalającej na efektywne wykonywanie zadań statutowych instytucji. Brak jest parkingów, w tym dla autokarów.

ZDK prowadzi wielokierunkową działalność w zakresie upowszechniania kultury i sztuki, pozyskiwania i przygotowywania mieszkańców miasta do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia jej wartości. Jest organizatorem licznych interdyscyplinarnych przedsięwzięć kulturalnych (m.in. Zamojskie Lato Teatralne - od 40 lat, Jarmark Hetmański - od 20 lat, Kiermasz

Wielkanocny, Adres: Ulice Poetyckie, Zamojska Arlekinada, Wędrująca Estrada), koncertów, spektakli, konkursów i przeglądów oraz warsztatów artystycznych z różnych dziedzin sztuki.

W ZDK działa 13 statych form pracy, zespołów artystycznych, klubów i kół zainteresowań skupiających ogółem ok. 450 osób. W instytucji tej swoje siedziby mają również stowarzyszenia, związki twórcze i grupy nieformalne.

Dom Kultury prowadzi również działalność dokumentacyjną, informacyjną i wydawniczą. Od 30 lat, staraniem Domu Kultury ukazuje się Zamojski Kwartalnik Kulturalny, w całości poświęcony problemom kultury, a także antologie i indywidualne tomiki zamojskich literatów.

Centrum Kultury Filmowej „Stylowy” w Zamościu, od 2010 roku funkcjonuje w nowoczesnym obiekcie zrealizowanym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego. Sale kinowo- konferencyjne wyposażone są w nowoczesny sprzęt, w tym projektory cyfrowe, umożliwiające pokazy filmów w technologii 3 D.

Jedna z sal przystosowana jest do prowadzenia prezentacji systemem kongresowym z tłumaczeniem symultanicznym oraz wyświetlania filmów z audiodeskrypcją. W CKF Stylowy można emitować filmy również metodą tradycyjną (taśma filmowa 35 mm). W głównym holu działa Hot Spot umożliwiający darmowy dostęp do Internetu. W 3 klimatyzowanych salach kinowych wyposażonych w wysokiej klasy sprzęt audiowizualny jednocześnie może zasiąść 700 widzów: sala nr 1 (128 miejsc, 149 m²), sala nr 2 (198 foteli kinowych, 216 m²), sala nr 3 (374 foteli kinowych, 451 m²). Dodatkowo w CKF Stylowy funkcjonuje kameralna sala studyjna mieszcząca 27 foteli kinowych.

Kino realizuje zadania w dziedzinie upowszechniania filmów i edukacji filmowej oraz prowadzi wielokierunkową działalność kulturalną, bowiem jest miejscem gdzie nie tylko można zobaczyć najnowsze premiery filmowe, ale również transmisje oper, spektakli teatralnych oraz innych wydarzeń kulturalnych, czy sportowych.

Cyklicznie odbywają się w nim spotkania w wybitnymi twórcami filmowymi, festiwale filmowe oraz przeglądy kina europejskiego i światowego. W salach kinowo-konferencyjnych organizowane są konferencje i sympozja naukowe o charakterze lokalnym i międzynarodowym. Obiekt, w którym mieści się Centrum Kultury Filmowej „Stylowy” dostosowany jest do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Dużą aktywność w życiu kulturalnym miasta wykazują również 2 szkoły artystyczne, których siedziby mieszczą się w zrewitalizowanych obiektach Zespołu Staromiejskiego.

Liceum Plastyczne im. Bernarda Morando w Zamościu kształci uczniów o specjalności: ceramika artystyczna, tkanina artystyczna, snycerstwo, reklama i projektowanie graficzne. Jest również organizatorem Ogólnopolskiego Pleneru Malarskiego „Zamość - Perła Renesansu”. Na bazie własnych galerii prowadzi bogatą i różnorodną działalność wystawienniczą.

Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Karola Szymanowskiego w Zamościu
W Szkole działają zespoły artystyczne: szkolna orkiestra symfoniczna, orkiestra smyczkowa, chór ogólnoszkolny, zespół muzyki rozrywkowej, Big Band oraz zespoły kameralne, które aktywnie włączają się w przedsięwzięcia ogólnomiejskie, a także na bazie własnej sali koncertowej realizują koncerty kameralne oraz cykliczne przedsięwzięcia muzyczne, w tym Ogólnopolski Konkurs Duetów Fortepianowych pn. „Grajmy razem”.

Młodzieżowy Dom Kultury im. Kornela Makuszyńskiego

Ważną rolę w życiu kulturalnym miasta odgrywają wyższe uczelnie: Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie - Wydział Nauk Rolniczych w Zamościu. Szkoły te prowadzą szeroko zakrojoną działalność kulturalną skierowaną nie tylko do młodzieży studenckiej, ale także środowiska lokalnego. Uczelnie prowadzą własne galerie, organizują przedsięwzięcia ogólnomiejskie w tym: koncerty, wykłady otwarte w zakresie historii i kultury miasta, spotkania z twórcami kultury i ludźmi nauki.

Różnorodną działalność kulturalną prowadzą działające na terenie miasta organizacje pozarządowe. Są to m.in.:

- Stowarzyszenie Zamojski Klub Jazzowy im. Mieczysława Kosza;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Ludowego Zespołu Pieśni i Tańca "Zamojszczyzna";
- Zamojskie Towarzystwo Fotograficzne;
- Stowarzyszenie Wszystko Gra;
- Zamojskie Bractwo Rycerskie;
- Stowarzyszenie na Rzecz Chóru „Rezonans”;
- Zamojskie Towarzystwo „Renesans”;
- Stowarzyszenie „Jesteśmy z Tobą - Bądź z Nami”;
- Zamojskie Stowarzyszenie Kulturalne „Czerwony Smok”;
- Stowarzyszenie Chór Ziemi Zamojskiej „CONTRA”;
- Towarzystwo Przyjaciół i Sympatyków Orkiestry Symfonicznej im. Karola Namysłowskiego;
- Stowarzyszenie Krzewienia Kultury Medialnej im. Jana Pawła II;
- Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”;
- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku;
- Szwadron Kawalerii Ochotniczej w Barwach 9 Pułku Ułanów Małopolskich;
- Stowarzyszenie „Projekt Europa”;

Organizatorzy zamojskich przedsięwzięć kulturalnych/instytucje kultury, organizacje pozarządowe/, wykorzystując naturalną scenografię renesansowego Zespołu Staromiejskiego realizują wiele imprez, które na stałe wpisały się w kalendarz miejskich przedsięwzięć kulturalnych, są rozpoznawalne na mapie kulturalnej Polski, cieszą się dużym zainteresowaniem zarówno mieszkańców Zamościa, jak i turystów. Należą do nich m.in.:

- Zamojskie Lato Teatralne, w ramach którego prezentowane są spektakle teatralne z udziałem zawodowych teatrów z kraju i zagranicy;
- Festiwale jazzowe; „Jazz na kresach”, New Cooperation”, „Międzynarodowe Spotkania Wokalistów Jazzowych”;
- Zamojski Festiwal Kultury - ” arte, cultura, musica, e...” - interdyscyplinarne widowisko z udziałem polskich i zagranicznych wykonawców;
- Zamojski Festiwal Filmowy „Spotkania z historią”. Wydarzenie realizowane przy współudziale TVP Historia;
- widowisko historyczne pn. ”Obrona Twierdzy Zamość a.d. 1648 oraz a.d. 1656”;
- Jarmark Hetmański połączony z Festiwalem Produktu Lokalnego;
- Interdyscyplinarne Festiwal „Wszystko gra”;
- Zamojskie Dni Papieskie;
- Przegląd Twórczości Nietatowych Orkiestr Wojskowych i Innych Orkiestr Dętych;

Plenerowymi galeriami wystawienniczymi w okresie lata są również Rynek Wodny i Solny, gdzie realizowane są: wystawy, koncerty, warsztaty z różnych dziedzin twórczości.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

Rekreacja i sport.

W Zamościu zadania związane z kulturą fizyczną oraz upowszechnianiem sportu prowadzą następujące stowarzyszenia:

Lp.	Nazwa stowarzyszenia adres	Rodzaj działalności
1.	Klub Sportowy „ Agros,, 22 - 400 Zamość, ul. Królowej Jadwigi 8	łucznictwo, zapasy, kolarstwo p. ciężarów, la, sumo
2.	Autonomiczna Młodzieżowa Sekcja Piłki Nożnej „Hetman”, 22-400 Zamość, ul. Królowej Jadwigi 8	p. nożna
3.	Międzyszkolny Klub Sportowy „Padwa” 22-400 Zamość, ul. Królowej Jadwigi 8	p. ręczna
4.	Autonomiczna Sekcja Boks „ Hetman” 22-400 Zamość, ul. Lwowska 83 A	boks
5.	Zamojskie Towarzystwo Tenisowe Klub Tenisowy „Return,, 22-400 Zamość, ul. Królowej Jadwigi 8	tenis
6.	Klub Strzelectwa Sportowego „Vis,, 22-400 Zamość, ul. Kilińskiego 82 A	strzelectwo
7.	Uczniowski Klub Sportowy „Ósemka,, Szkoła Podstawowa nr 8, 22-400 Zamość, ul. Prusa 10	rekreacja
8.	Uczniowski Klub Sportowy „Iskra,, Szkoła Podstawowa nr 9, 22-400 Zamość, ul. Kalinowa 5 a	rekreacja
9.	Uczniowski Gimnazjalny Klub Sportowy „Olimp” w Gimnazjum Nr 2, 22 - 400 Zamość, ul. Lwowska 15	rekreacja p. siatkowa
10	Uczniowski Klub Sportowy „Piątka,, w Gimnazjum Nr 5 22 - 400 Zamość, ul. Prusa 10	rekreacja p. plażowa
11	Uczniowski Klub Sportowy „MECHANIK” 22-400 Zamość, ul. Szczepieszka 41	taekwondo
12	Aeroklub Ziemi Zamojskiej 22-400 Zamość, Lotnisko Mokre/k. Zamościa Mokre 115	szybownictwo spadochroniarstwo sp. samolotowe lotniarstwo
13	UKS KIKO, 22 - 400 Zamość, ul. J.Zamoyskiego 4	badminton
14	UKS LIDER 22 - 400 Zamość, ul. Orla 5	rekreacja
15	UKS MAX 22 - 400 Zamość, ul. Lwowska 15	rekreacja
16	UKS III LO 22 - 400 Zamość, ul. Kilińskiego 15	p. siatkowa p. reczna, tenis rekreacja
17	UKS KROKUS 22 - 400 Zamość, ul. Szczepieszka 102	rekreacja
18	UKS VICTOR 22 - 400 Zamość, ul. Koszary 14	rekreacja narcciarstwo szachy
19	UKS JEDYNKA 22 - 400 Zamość, ul. Sienkiewicza 5	rekreacja
20	UKS PROFIL 22 - 400 Zamość, ul. Kilińskiego 86 a	rekreacja t. stołowy
21	OUKS TRAMP 22 - 400 Zamość, ul. Wiejska 17	rekreacja

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

22	UKS ORKA 22 - 400 Zamość, ul. J. Zamoyskiego 62 A	pływanie dwubój nowoczesny
23	UKS ATOMIC 22 - 400 Zamość, ul. Orzeszkowej 43	p. siatkowa
24	UKS SKORPION 22 - 400 Zamość, ul. J. Zamoyskiego 4	p. nożna t. stołowy
25	ZAMOJSKIE TOWARZYSTWO KRZEWIENIA KULTURY FIZYCZNEJ 22 - 400 Zamość, ul. Królowej Jadwigi 8	rekreacja
26	ZAMOJSKI KLUB KARATE TRADYCYJNEGO 22 - 400 Zamość, ul. Bazylińska 36	karate tradycyjne
27	ŚRODKOWO - WSCHODNI ZWIĄZEK BADMINTONA 22 - 400 Zamość, ul. J. Zamoyskiego 4	badminton
28	MIEJSKI SZKOLNY ZWIĄZEK SPORTOWY 22 - 400 Zamość, ul. Lwowska 19	rekreacja
29	ZAMOJSKI OKRĘGOWY ZWIĄZEK PIŁKI NOŻNEJ 22 - 400 Zamość, ul. Królowej Jadwigi 8	p. nożna
30	UKS OPTIMA 22 - 400 Zamość, ul. Kalinowa 5 a	rekreacja t. stołowy
31	TERENOWY ZWIĄZEK BRYDŻA SPORTOWEGO 22 - 400 Zamość, ul. Szwedzka 41	brydż
32	POLSKIE TOWARZYSTWO SPOŁECZNO SPORTOWE SPRAWNI - RAZEM 22 - 400 Zamość, ul. Śląska 45	rekreacja p. nożna kolarstwo
33	UKS TIME 22 - 400 Zamość, ul. Kamienna 20	karate shotokan
34	WKS TECHNIK 22 - 400 Zamość, ul. Łapiguz 26	strzelectwo
35	ZAMOJSKI SPORTOWY KLUB TAEKWONDO 22 - 400 Zamość, ul. Akademicka 8	taekwondo itf
36	KLUB SPORTOWY UCZELNI ZAMOYSKIEGO 22 - 400 Zamość, ul. Koszary 8	rekreacja
37	ŚRODOWISKOWY UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY BASTET 22 - 400 Zamość, ul. Śląska 45 a	p. koszykowa rekreacja
38	UKS II LO 22 - 400 Zamość, ul. Partyzantów 68	narciarstwo rekreacja
39	OGNISKO TOWARZYSTWA KRZEWIENIA KULTURY FIZYCZNEJ REKREACJA 22 - 400 Zamość, ul. Wyszyńskiego 30	rekreacja
40	HOKEJOWY UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY POLAK 22 - 400 Zamość, ul. Orła 3 A	hokej na lodzie
41	UKS INTEGRACJA 22 - 400 Zamość, ul. Peowiaków 30 a	rekreacja
42	OGNISKO TOWARZYSTWA KRZEWIENIA KULTURY FIZYCZNEJ IWONA 22 - 400 Zamość, ul. Wiejska 17	rekreacja
43	UKS ZAMOJSKI 22 - 400 Zamość, ul. Akademicka 8	rekreacja
44	UKS EKONOMIK 22 - 400 Zamość, ul. Łukasińskiego 8	rekreacja
45	UKS LEGION 22 - 400 Zamość, ul. Botaniczna 15	judo

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

46	ZAMOJSKA AKADEMIA KARATE TRADYCYJNEGO 22 - 400 Zamość, ul. Mjr. W.Pawłowicza Milejewa 20	karate tradycyjne
47	ZAMOJSKA AKADEMIA RUCHU AIKIDO 22 - 400 Zamość, ul. Niska 18	aikido
48	POWIATOWE I MIEJSKIE ZRZESZENIE LUDOWE ZESPOŁY SPORTOWE 22 - 400 Zamość, ul. Królowej Jadwigi 8	rekreacja
49	ZAMOJSKI KLUB KARATE KYOKUSHIN 22 - 400 Zamość, ul. Królowej Jadwigi 8	karate kyokushin
50	UKS „Elektron” 22 - 400 Zamość, ul. J. Zamoyskiego 62	rekreacja
51	UKS „Sorga” 22 - 400 Zamość, ul. Mikołaja Reja 9/32	sumo
52	AUKS „Trefl” 22 - 400 Zamość, ul. J. Zamoyskiego 62	t .stołowy
53	Diecezjalny Klub Sportowy „Gaudium” 22 - 400 Zamość, ul. Hetmana Jana Zamoyskiego 1	p .nożna
54	UKS CSW LIDER Zamość - Centrum Sztuk Walki 22 - 400 Zamość, ul. Partyzantów	sporty walki mma
55	UKS Twierdza Zamość 22 - 400 Zamość, ul. Młyńska 27	sporty walki mma
56	Uczniowski Klub Sportowy „Trójeczka” 22 - 400 Zamość, ul. Orzeszkowej 43	rekreacja
57	Polski Związek Wędkarski Okręg Zamość, 22 - 400 Zamość ul. Wojska Polskiego 15	wędkarstwo
58	KS SLALOM 22-400 Zamość, Ul. Partyzantów	narciarstwo
59	SKT OCTAGAEN 22-400 Zamość, Ul. Królowej Jadwigi 8	rekreacja
60	Roztoczański Klub Karate Tradycyjnego 22 - 400 Zamość, Ul. Polna 16/15	karate tradycyjne
61	UKS WARRIOR 22 - 400 Zamość, Ul. Lwowska 27/55	boks
62	UKS Zamojska Akademia Tenisa 22 - 400 Zamość, Ul. Królowej Jadwigi 14	tenis
63	Aktywny Klub Sportowy Osób Niepełnosprawnych „Krok za Krokiem”, 22 - 400 Zamość, ul. Peowiaków 6 a	sport niepełnosprawnych
64	Zamojskie Towarzystwo Szachowe 22 - 400 Zamość, ul. Szczepreska 100 B/4	szachy
65	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe 22 - 400 Zamość, ul. J. Zamoyskiego 62 A	ratownictwo wodne

Źródło: UM Zamość

Wymienione organizacje prowadzą zajęcia szkoleniowo-treningowe, tworzą system współzawodnictwa sportowego, organizują imprezy sportowe oraz rekreacyjne. Powstaje w ten sposób powszechna i ogólnie dostępna oferta skierowana głównie do młodego pokolenia w 35 dyscyplinach sportowych. Łącznie w zajęciach sekcji sportowych bierze udział w różnych okresach czasu ok. 10 000 tys. osób.

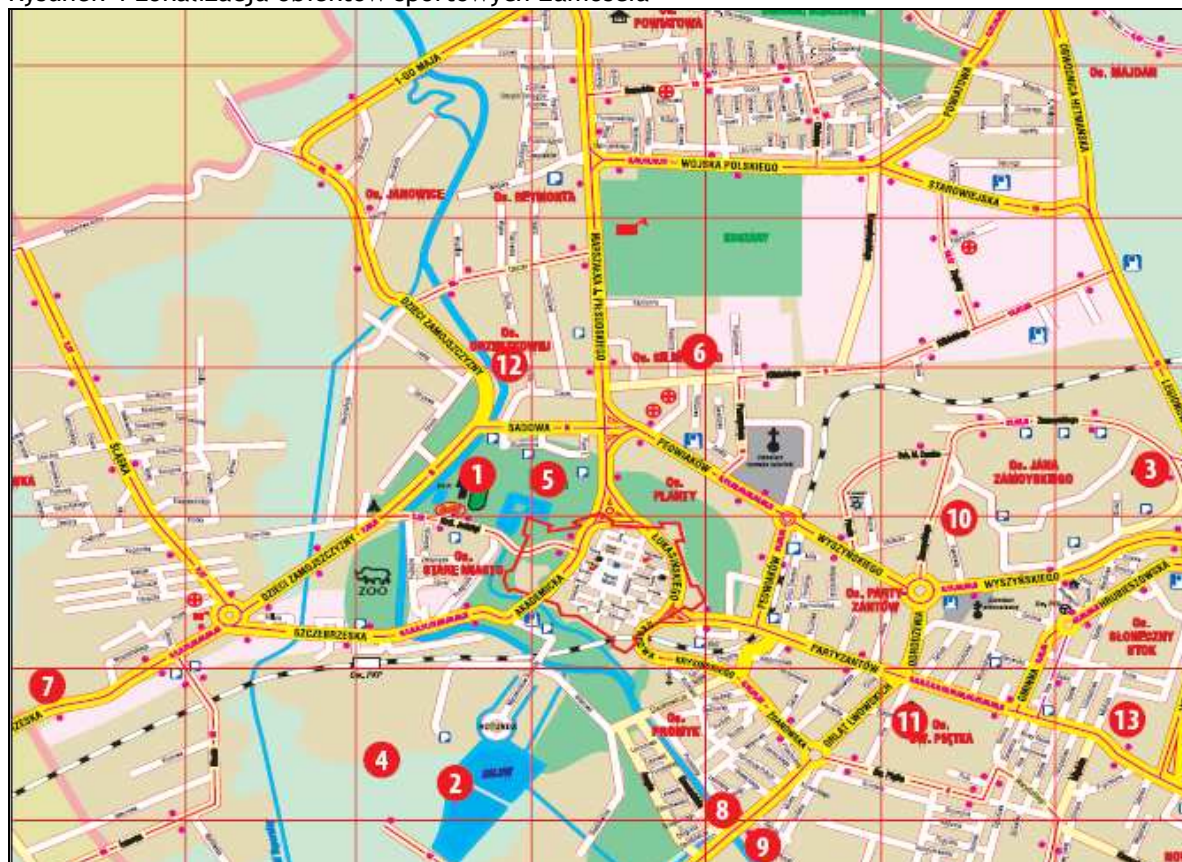
Baza sportowa w Zamościu.

- 1) Ośrodek Sportu i Rekreacji - położony w bezpośrednim sąsiedztwie Parku Miejskiego, ze stadionem piłkarskim, bieżnią sześciotorową i urządzeniami do lekkiej atletyki, pełnowymiarową halą sportową z widownią na 1000 miejsc i pełnym zapleczem technicznym, boiskami ze sztuczną nawierzchnią oraz dwoma zespołami pełnowymiarowych boisk piłkarskich. Ośrodek prowadzi również bazę noclegową dla 100 osób przystosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- 2) Zalew Miejski - znajduje się niedaleko Rynku Wielkiego, ma powierzchnię ponad 18 ha, z wyznaczonym, chronionym miejscem do kąpielii i wypożyczalnią sprzętu pływającego.
- 3) Kryta pływalnia - z basenem sportowym o wymiarach 25x16 m, w obiekcie można skorzystać z salonu odnowy biologicznej, solarium, siłowni, salonu kosmetycznego i jaskini solnej.
- 4) Boiska treningowe
- 5) Korty tenisowe - prowadzone przez Zamojskie Towarzystwo Tenisowe Klub Tenisowy RETURN. Korty mieszczą się w bezpośrednim sąsiedztwie Parku i zamojskiego zespołu staromiejskiego.
- 6) III Liceum Ogólnokształcące
- 7) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5
- 8) Skatepark na os. Promyk
- 9) Boiska na os. Promyk
- 10) Szkoła Podstawowa nr 4
- 11) Szkoła Podstawowa nr 6
- 12) Skatepark na os. Orzeszkowej
- 13) Skatepark przy Szkole Podstawowej nr 2

W okresie zimowym od grudnia do marca na Rynku Wielkim działa lodowisko z wypożyczalnią łyżew. Lokalizację obiektów sportowych wyszczególnionych od nr 1 do nr 13 prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 4 Lokalizacja obiektów sportowych Zamościa

Źródło: UM Zamość

3.7. Bezpieczeństwo

W roku 2012 na terenie miasta Zamość zanotowano 2 380 przestępstw, co oznacza wzrost o ponad 10% w porównaniu do roku 2008. Średnia wykrywalność przestępstw w 2012 r. wyniosła 78,1%. Podobny wynik kształtował się w 2008 roku. W 2010 zanotowano wykrywalność na poziomie ponad 80%.

Poniższa tabele obrazują ilość przestępstw stwierdzonych ogółem oraz w podziale na: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko mieniu, narkotykowe, przestępstwa nieletnich, komunikacyjne oraz liczba nietrzeźwych kierowców.

Tabela 27 Struktura zagrożeń w mieście w latach 2008, 2010 i 2012

Struktura zagrożeń w mieście Zamość		2008	2010	2012	Zmiana 2012 / 2008 [%]
Ilość przestępstw stwierdzonych ogółem:		2153	2186	2380	10,5%
1.	Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu w tym:				
	1) zabójstwa	2	3	1	-50,0%
	2) bójki, pobicia	57	40	34	-40,4%
2.	Przestępstwa przeciwko mieniu w tym:				
	1) kradzieże cudzej rzeczy (w tym):	284	268	282	-0,7%
	a) kradzieże samochodów	2	6	7	250,0%

EKO-GEO Consulting Marek Biłyk
ul. Leszczyńskiego 6/3
20-069 Lublin

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

	2)	kradzieże z włamaniem	198	149	151	-23,7%
	3)	rozboje i wymuszenia rozbójnicze	82	55	65	-20,7%
3.	Przestępstwa narkotykowe		101	125	150	48,5%
4.	Przestępczość nieletnich (przestępstwa stwierdzone ogółem, popełnione przez nieletnich)		161	137	172	6,8%
5.	Zdarzenia komunikacyjne w tym:					
	1)	wypadki	57	52	36	-36,8%
	2)	kolizje	798	643	619	-22,4%
6.	Liczba zabitych i rannych w wypadkach drogowych w tym:					
	1)	zabici	3	4	1	-66,7%
	2)	ranni	68	56	43	-36,8%
7.	Liczba nietrzeźwych kierujących		290	283	350	20,7%

Źródło: Komenda Miejska Policji Zamość

Tabela 28 Wskaźniki wykrywalności przestępstw w mieście w latach 2008, 2010 i 2012

Wskaźniki wykrywalności (w %)		2008	2010	2012	Zmiana 2012 / 2008 [%]
1.	Przestępczość ogółem	78,2	80,1	78,1	-0,1%
2.	Przestępczość o charakterze kryminalnym	62,9	65,3	59,4	-5,6%
3.	W wybranych kategoriach przestępstw:				
	1) kradzież z włamaniem	59	47,1	31	-47,5%
	2) kradzież cudzej rzeczy	34,3	39,1	36,7	7,0%
	3) kradzież samochodu	100	16,7	28,6	-71,4%
	4) rozbój i wymuszenie rozbójnicze	80,7	76,8	77,3	-4,2%
	5) bójka i pobicie	78,9	75	82,4	4,4%

Źródło: Komenda Miejska Policji Zamość

Komenda Miejska Policji Zamościu prowadziła statystykę przestępstw do końca 2012 roku oddzielnie dla powiatu grodzkiego (M. Zamość) oddzielnie dla powiatu „ziemskiego”. Od 2013 roku statystyka jest prowadzona łącznie dla miasta Zamość i Powiatu Zamojskiego.

Zdarzenia i wypadki drogowe.

Ulicami w Zamościu na których dochodzi do największej liczby wypadków są drogi krajowe przebiegające przez miasto, w szczególności ulica Legionów (DK nr 12 i DH nr 74 - 64 zdarzenia drogowe w 2013 r.), która posiada (częściowo) jedną jezdnię. W większości drogi krajowe w mieście to drogi posiadające po dwie jezdnie (przekrój 2 x 2). Do dużej liczby zdarzeń drogowych dochodzi również na ulicy Dzieci Zamojszczyzny (Dk 74) - 42 zdarzenia drogowe w 2013 r. Spośród dróg wojewódzkich przebiegających przez miasto najwięcej zdarzeń (14 zdarzeń w 2013 r.) zanotowano na ulicy Partyzantów. Szczegółowe informacje prezentują poniższe tabele.

Tabela 29 Liczba zdarzeń drogowych w 2013 r. - drogi krajowe

Nazwa ulicy	L. zdarzeń	L. wypadków	L. zabitych	L. rannych	L. kolizji
1 maja	4	0	0	0	4
Al. Jana Pawła II	24	0	0	0	24
Dzieci Zamojszczyzny	42	4	0	6	38

EKO-GEO Consulting Marek Biłyk
ul. Leszczyńskiego 6/3
20-069 Lublin

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

Legionów	64	3	2	4	61
Lubelska	22	1	0	1	21
Lwowska	13	0	0	0	13
Szczebrzeska	14	1	0	1	13
Razem	183	9	2	12	174

Źródło: Komenda Miejska Policji Zamość

Tabela 30 Liczba zdarzeń drogowych w 2013 r. - drogi wojewódzki

Nazwa ulicy	L. zdarzeń	L. wypadków	L. zabitych	L. rannych	L. kolizji
Lipska	6	0	0	0	6
Lwowska	8	1	0	1	7
Orląt Lwowskich	3	0	0	0	3
Partyzantów	14	0	0	0	14
Powiatowa	5	1	0	5	4
Razem	36	2	0	6	34

Źródło: Komenda Miejska Policji Zamość

Tabela 31 Liczba zdarzeń drogowych w 2013 r. - drogi powiatowe

Nazwa ulicy	L. zdarzeń	L. wypadków	L. zabitych	L. rannych	L. kolizji
Akademicka	3	0	0	0	3
Błonie	2	0	0	0	2
Braterstwa Broni	4	0	0	0	4
Ciepła	1	0	0	0	1
Gminna	6	0	0	0	6
Hrubieszowska	14	0	0	0	14
Kilińskiego	20	0	0	0	20
Kopernika	2	0	0	0	2
Krasnobrodzka	2	0	0	0	2
Królowej Jadwigi	2	0	0	0	2
Krysińskiego	4	0	0	0	4
Łanowa	2	0	0	0	2
Łukasińskiego	7	1	0	1	6
Majdan	2	0	0	0	2
Męczenników Rotundy	6	0	0	0	6
Młyńska	8	0	0	0	8
Namysłowskiego	1	0	0	0	1
Odrodzenia	2	0	0	0	2

EKO-GEO Consulting Marek Biłyk
ul. Leszczyńskiego 6/3
20-069 Lublin

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

Ogrodowa	9	0	0	0	9
Okrzei	1	0	0	0	1
Partyzantów	26	4	0	5	22
Peowiaków	30	0	0	0	30
Piłsudskiego	36	1	0	1	35
Podgroble	3	0	0	0	3
Promienna	1	0	0	0	1
Prosta	1	0	0	0	1
Przemysłowa	5	0	0	0	5
Reja	4	0	0	0	4
Sadowa	9	0	0	0	9
Sienkiewicza	5	0	0	0	5
Starowiejska	4	0	0	0	4
Szczebrzeska	7	0	0	0	7
Szwedzka	2	0	0	0	2
Szwedzka	1	0	0	0	1
Śląska	5	0	0	0	5
Świętego Piątka	11	0	0	0	11
Waryńskiego	2	0	0	0	2
Weteranów	2	0	0	0	2
Wiejska	1	0	0	0	1
Wojska Polskiego	3	0	0	0	3
Wyszyńskiego	44	0	0	0	43
Zamoyskiego	13	1	0	1	12
Żdanowska	7	1	0	1	7
Razem	320	8	0	9	312

Źródło: Komenda Miejska Policji Zamość

Tabela 32 Liczba zdarzeń drogowych w 2013 r. - drogi gminne

Nazwa ulicy	L. zdarzeń	L. wypadków	L. zabitych	L. rannych	L. kolizji
Bazylińska	2	0	0	0	2
Bema	1	0	0	0	1
Kolegiacka	1	0	0	0	1
Kochanowskiego	1	0	0	0	1
Kościuszki	1	0	0	0	1
Kresowa	2	0	0	0	2
Kwiatowa	1	0	0	0	1

EKO-GEO Consulting Marek Biłyk
ul. Leszczyńskiego 6/3
20-069 Lublin

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

Lipowa	1	0	0	0	1
Listopadowa	1	0	0	0	1
Lubelska	1	0	0	0	1
Młodzieżowa	1	0	0	0	1
Narutowicza	1	0	0	0	1
Nowy Rynek	1	0	0	0	1
Orzeszkowej	2	0	0	0	2
Pawłowska	1	0	0	0	1
Pereca	3	0	0	0	3
Polna	1	1	1	1	0
Poprzeczna	1	0	0	0	1
Przemysłowa	1	0	0	0	1
Sikorskiego	6	0	0	0	6
Solna	1	0	0	0	1
Sowińskiego	1	0	0	0	1
Spadek	6	0	0	0	6
Swobodna	1	0	0	0	1
Traugutta	1	0	0	0	1
Wspólna	1	0	0	0	1
Zamenhoffa	1	0	0	0	1
Zarwanica	1	0	0	0	1
Razem	43	1	1	1	42

Źródło: Komenda Miejska Policji Zamość

4. POTENCJAŁ PRZYRODNICZY I JEGO ZAGROŻENIA

Zamość Położony jest na Wyżynie Lubelskiej i w sąsiedztwie Rostocza. Malownicze krajobrazy Rostocza Środkowego tworzą pasma lesistych wzgórz zbudowanych z geozólem górno-kredowych, margli i opok. Piękne doliny występują na grubej warstwie piasków polodowcowych. Rostocze porastają lasy jodłowe, buczyny karpackie oraz bory sosnowe. Większe partie lasów jodłowych występują w okolicach Zwierzyńca, sosnowych - w okolicach Krasnobrodu. Na Rostoczach Zachodnich przeważają lasy liściaste.

Dla ochrony pięknych krajobrazów, unikalnej fauny i flory w 1974 r. powołano Rostoczański Park Narodowy (8481,76 ha) z obszarami objętymi ochroną ścisłą. Są to obszary: Bukowa Góra, Czerkies, Nart, Jarugi i Międzyrzeki. Najważniejszym elementem przyrody Parku są jego bogate i zróżnicowane zespoły leśne, do których należy: bór jodłowy i buczyna karpacka. Najwyższe gleby porastają bogate lasy liściaste - grądy, gdzie oprócz buków można spotkać graby, dęby, wiąz, klony, jawory i lipy. Z rzadkich ptaków jakie gnieźdzą się w lasach i nad wodami występuje orlik krzykliwy i bocian czarny. Stawy Echo są miejscem gniazdowania ptaków wodnych jak: perkozy, kurki wodne i dzikie kaczki. Wśród gadów możemy spotkać żmiję, zaskrońca i gniewosza plamistego.

Występuje tu ok. 100 gatunków rzadkich roślin, a prawnie chronionych 40 z których na uwagę zasługują: śnieżyczka przebiśnieg, wawrzynek wilczczyko, zawilec wielokwiatowy, naparstnica zwyczajna, rosiczki owadożerne oraz kilkanaście gatunków storczyków. Najpiękniejszym z nich jest obuwik pospolity.

Spośród zwierząt można spotkać jelenie, sarny, dziki i lisy, wilki, kuny leśne i borsuki oraz żeremia bobrów. Od 1982 r. nad stawem "Echo" założono ostoję koników polskich - potomków dzikich tarpanów. Znakowane szlaki turystyczne oraz ścieżki przyrodnicze umożliwiają turystom zwiedzanie atrakcyjnych fragmentów Parku.

Unikalna przyroda na terenie powiatu chroniona jest również przez następujące parki krajobrazowe: Krasnobrodzki PK, Skierbieszowski PK, Szczepieszowski PK.

Poza parkami istnieją rezerваты przyrody: leśne - Św. Roch, Debry, stepowe - Łabunie, Broczówka, Rogów, faunistyczne - Hubale, Wygon Grabowiecki, Popówka (suseł peretkowy).

Z pewnością dużym walorem turystycznym miasta jest jego położenie w sąsiedztwie przepięknej krainy - Rostocza z Rostoczańskim Parkiem Narodowym oraz na trasie podróży do Lwowa i na Kresy Wschodnie.

5. POTENCJAŁ KULTUROWY I JEGO ZAGROŻENIA

Zamość to miasto o niepowtarzalnych walorach architektury. Piękno i wyjątkowy urok Zamościa jest źródłem fascynacji dziesiątek tysięcy osób odwiedzających każdego roku gród Kanclerza Jana Zamoyskiego. Powszechnie znane określenia podnoszące wartość i piękno miasta to: "Padwa Północy", "Perła Renesansu", "Miasto Arkad". Założone zostało w 1580 roku przez Jana Zamoyskiego, kanclerza wielkiego koronnego. Zaprojektowane zostało przez włoskiego architekta Bernardo Morando i stanowi wybitne osiągnięcie późnorenansowej europejskiej myśli urbanistycznej. Układ urbanistyczny śródmieścia z zespołem ok. 120 zabytków architektury został zaliczony do zabytków o najwyższej wartości artystyczno-historycznej w skali światowej. Uznany za pomnik historii wpisany został w 1992 roku na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO. Zamość otrzymał tytuł jednego z siedmiu cudów Polski.

Zabytki architektury, piękne krajobrazy, unikatowe środowisko przyrodnicze i historyczne miasta, kultura ludowa, bardzo dobre warunki wypoczynku - to walory zachęcające do odwiedzenia Zamościa i Roztocza. Bezcenne zabytki oraz wpisanie na Listę UNESCO sprawia, że w mieście szczególnego znaczenia nabierają różnego rodzaju przedsięwzięcia kulturalne i turystyczne, z których część ma długoletnią tradycję i cieszy się uznaniem nie tylko w kraju, ale i poza jego granicami. Nieprzerwanie od 1976 roku organizowane jest Zamojskie Lato Teatralne. Wierną publiczność mają "Międzynarodowe Spotkania Wokalistów Jazzowych", "Jazz na Kresach" oraz Zamojskie Dni Muzyki. Coraz większą popularnością cieszą się: Jarmark Hetmański - kilkudniowy festyn kulturalno-handlowy, Zamojski Festiwal Kultury, Widowisko historyczne Szturm Twierdzy Zamość czy Festiwal Filmowy Spotkania z historią. To tylko kilka z najważniejszych imprez cyklicznych, ściągających rzesze obserwatorów i turystów. Do poznania bogatej historii miasta zapraszają ekspozycje w zamojskich muzeach: m.in. Muzeum Zamojskie, Muzeum Barwy i Oręża, Muzeum Sakralne. Do odwiedzenia Zamościa zachęca również odpowiednio przygotowana baza noclegowa i gastronomiczna oraz infrastruktura sportowa i rekreacyjna, dająca możliwość wyboru, zarówno pod względem oferowanego standardu, jak i ceny.

Zabytki Zamościa to przede wszystkim zespół staromiejski z układem placów, ulic, rozmieszczeniem obiektów powiązanych z pełnionymi funkcjami i narodowościami zamieszkującymi Zamość w przeszłości. Ważnym walorem jest zachowana, nigdy nie zdobyta szturmem przez obce wojska twierdza. Atrakcją dla turystów jest również park oraz jedyne po prawej stronie Wisły /poza Warszawą/ ZOO.

Do najważniejszych zabytków Zamościa należą⁹:

Arsenał - Muzeum Barwy i Oręża - pierwotny wzniesiony przez Moranda w latach 1582-84, był jedną z pierwszych i najszybciej wznoszonych budowli publicznych w mieście. Zbrojownia (w źródłach nazywana "cekhausem"), ufundowana przez Jana Zamoyskiego, dzięki nagromadzonym tu przez hetmana trofeom zdobytym podczas wojny z Moskwą i w czasie innych szczęśliwych wypraw oraz dzięki darom różnych miast i osobistości - o czym informowała tablica z 1582r. we wnętrzu - pełniła niejako funkcję muzeum chwały oręża polskiego i zwycięstw Jana Zamoyskiego. Od XVI w. była odwiedzana przez gości i dyplomatów zagranicznych. Okazałe działo z tego zbioru, podarowane hetmanowi przez miasto Rygę w 1583, znajduje się do dziś na Wawelu (gipsowy odlew w Arsenale). Pieczę nad arsenalem sprawowali tzw. ceikwartowie, którzy często łączyli to stanowisko z funkcją inżyniera wojskowego i architekta, np. Jan Michał Link (XVII w.) czy Jerzy de Kawe (XVIII w.). Drugi z kolei gmach arsenatu pochodzi z ok. 1630 roku. W wyniku pożaru w 1658r. zniszczeniu uległ dach i wszystkie wewnętrzne urządzenia. Prace po pożarze prowadzili zapewne J. Jaroszewicz i inż. J. M. Link. Przed 1809 arsenat miał już podobno II kondygnację lub piętro typu "mezzanino". Kolejnej przebudowy, w duchu klasycyzmu, dokonał w 1820-25 J. Ch. Mallet-Malletski. Dobudowano trójarkadowy boniowany portyk, skuto obramienia okienne. Późniejsze oszczędzające przeróbki i niewłaściwe użytkowanie doprowadziły do zatarcia w niemałym stopniu historyczno - artystycznych walorów arsenatu i do groźby zawalenia się sklepień. Szczęśliwie obiekt został poddany pracom

⁹ <http://www.turystyka.zamosc.pl/>

konserwatorskim. W wyniku gruntownej restauracji przeprowadzonej w 1978-83 budynek zaadaptowano na pomieszczenia Muzeum Barwy i Oręża Arsenał. Obiekt udostępniono zwiedzającym 26 X 1984 roku.

Katedra (dawniej Kolegiata) p.w. Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Apostoła jest jedną z najwspanialszych świątyń w polskiej architekturze nowożytnej, zabytkiem o najwyższej wartości historycznej i artystycznej. Ufundowana została przez założyciela miasta, kanclerza Jana Zamoyskiego i wzniesiona niemal całkowicie wg projektu i pod nadzorem jego nadwornego architekta Bernarda Moranda w latach 1587-98. Prace we wnętrzu nie zostały jednak ukończone przed śmiercią architekta (1600r.) i fundatora (1605r.). Dekoracje sklepień, naw i kaplic zrealizowano dopiero za Tomasza Zamoyskiego, w latach 1618-30. Konstrukcja architektoniczna świątyni została zachowana do dziś z pewnymi zmianami dokonanymi podczas przebudowy w latach 1824-26 przeprowadzonej przez Korpus Inżynierów Wojskowych pod dowództwem gen. Mallet - Malletskiego. Zmieniono wówczas elewacje i obniżono szczyty oraz usunięto napisy i herby Zamoyskich jak również wiele cennych zabytków z wyposażenia wnętrza; odbyło się to na wyraźne polecenie brata cara wielkiego księcia Konstantego, komendanta Wojsk Polskich, któremu chodziło o zatarcie wotywno - zwycięskiego charakteru świątyni ufundowanej przez polskiego hetmana. W czasie renowacji kolegiaty w 1951r. odkryto spod tynków na elewacjach bocznych część pierwotnego detalu kamiennego. W latach 1989-91 został zrekonstruowany szczyt fasady wg projektu arch. Tadeusza Michałaka. Stosownie do rangi czołowej katolickiej świątyni w „państwie Zamoyskim” program jej architektury został pomyślany jako niezwykle okazały, niejako katedralny. Liczne kaplice miały odpowiadać liczbie kanoników, którzy byli jednocześnie profesorami Akademii Zamojskiej.

Nowa Brama Lubelska wzniesiona została w stylu klasycystycznym ok. 1821-22 r. w związku z gruntowną modernizacją fortyfikacji w czasach Królestwa Kongresowego. Zrezygnowano wówczas ze Starej Bramy Lubelskiej i postawiono nową w odległości ok. 250 m na wschód w куртynie między bastionami nr 5 i 6 po 1866 roku. W czasie likwidacji wałów fortecznych brama ocalała wraz z przyległymi doń kazamatami. Po zamurowaniu zaadaptowano ją na potrzeby dworca PKS (który mieścił się tu w latach 1956-76), obecnie wykorzystywana jako lokale gastronomiczne. Zasadniczą bramę stanowi wyższa i cofnięta od południa część zachowanego kompleksu, odznaczająca się starannym opracowaniem architektonicznym, z monumentalną ceglano - kamienną fasadą. Surowe ciosy kamienne tworzą nie tylko obramienia łuku wysokiego otworu bramnego, z potężnym kluczem, lecz także doryckie belkowania z tryglifami, wieńczące fasadę. W niższych partiach bocznych usytuowano skromniejsze wejścia, również półkoliste, prowadzące do pomieszczeń sąsiadujących z bramą. Północna elewacja bramy jest bardziej okazała, gdyż była to fasada zewnętrzna, stanowiąca dla przybysza wizytówkę miasta. W przytuczach arkady bramnej płaskorzeźbione gałązki dębu symbolizują dzielność wojenną. Wnętrza przejazdu bramnego, równoległych doń prostokątnych pomieszczeń sąsiednich i skrajnych kazamat, te są potężnymi sklepieniami kolebkowymi. W latach 1977-82 bramę wraz z kazamatami poddano restauracji. Renowacją objęto wówczas także fragmenty związanych z nią fortyfikacji. Częściowo zrekonstruowano przylegające z obu stron куртyny, odkryto i zabezpieczono fragmenty kojca w fosie. W 1982 r. powstał nad fosą drewniany most łączący otwartą bramę z rawelinem (nasyphem ziemnym, powstałym w latach 1809-22, broniącym dodatkowo dostępu do bram). W latach 1983-85 zrekonstruowano fragmenty tzw. muru Carnota, oskarpowania rawelin i fosy.

Ratusz, obecnie siedziba Urzędu Miasta, usytuowany w północnej pierzei Rynku, stanowi wybitny akcent urbanistyczny; wyróżnia się wyniosłą bryłą ukoronowaną attyką, wieżą zegarową wys. 52 m. i szerokimi wachlarzowymi schodami od frontu. Jego charakterystyczna bryła powstała w wyniku kilku etapów budowy od XVI do XVIII w. Pod względem stylowym jest niejednorodny, manierystyczno-barokowy. Ratusz przewidziany był od razu w programie założonego w 1580 roku miasta, ale budowę jego rozpoczęto dopiero w 1591 roku. Pierwotny, został wzniesiony przez Moranda na 2 działkach budowlanych w ciągu północnej pierzei rynkowej, z wysuniętą ku przodowi wieżą obok kamienic (a nie na środku Rynku jak zazwyczaj), do których upodobnił się podcieniami. W 1605 r. wieża, wskutek groźby runięcia, została wzmocniona potężnymi skarpami przez muratora Michała Beltera. Ratusz morandowski został gruntownie przebudowany w latach 1639-51 przez Jana

Jaroszewicza i Jana Wolffa. Gmach wówczas znacznie powiększono i podwyższono; otrzymał on obecny trzykondygnacyjny korpus z wysoką attyką i regularne, rytmiczne podziały elewacji z pilastrami w duchu manieryzmu. Z pierwotnego Ratusza pozostały zewnętrzne ściany, wieża (choć też podwyższona o górną kondygnację) i podcienia od frontu. Nowy korpus ratusza poszerzono kosztem sąsiedniej parceli od zachodu i ulicy od wschodu oraz odizolowano z ciągu kamienic przez stworzenie od zachodu wąskiej uliczki Ratuszowej. Nadto został rozbudowany ku przodowi "wchłaniając" korpus wieży. Z 3 stron otrzymał podcienia - od frontu i z boków. W Ratuszu znalazły pomieszczenia urzędy miejskie, Trybunał Zamojski dla miast ordynacji, waga miejska mieściła się na parterze - tu gdzie obecnie kawiarnia), na zapleczu - kompleks jatek. Ściana frontowa budynku była skierowana w stronę placu reprezentacyjnego, a zaplecza handlowe - w stronę placu targowego. Ratusz łączył więc funkcje reprezentacyjne z handlowymi. Następną istotną przebudowa, w formach późnobarokowych, została przeprowadzona zapewne wg projektu Jerzego de Kawe i Andrzeja Bema. Po reorganizacji straży miejskiej przed 1757r. wzniesiono przed fasadę budynek odwachu. Parterowy, dwutraktowy, ze sklepionymi pomieszczeniami i arkadową bramą - oparty był "plecami" o wieżę i fasadę Ratusza. W latach 1767-70 wybudowano monumentalne, dwuskrzydłowe schody wsparte na arkadach, prowadzące nad odwachem na I piętro. W 1770r. wieża otrzymała smukły hełm z latarnią (z poprzedniego przeniesiono chorągiewkę z datą 1651) oraz miniaturowe hełmy na narożach attyki z kopiami herbu Zamojskich - Jelita. Dwie sale na piętrze dekorowały wówczas malowidła Jana Majera. Za czasów Królestwa Polskiego, gdy Zamość przestał być miastem prywatnym, a stał się państwową twierdzą, za rządów gen. Mallet-Malletskiego, samorząd miejski przeniesiono do Nowej Osady, a gmach ratusza zamieniono na więzienie. Na rozkaz wielkiego ks. Konstantego gmach został gruntownie przebudowany w latach 1823-25 w duchu zdawkowego, "koszarowego" klasycyzmu. Zamurowano wówczas podcienia, zdjęto attykę przykrywając budynek dachem czterospadowym, elewację pozbawiono dekoracji i obramień okiennych. Wówczas też na zapleczu ratusza od strony północnej, na miejscu drewnianych jatek, wzniesiono piętrowy budynek więzienny z okazałą bramą a następnie po 1854r. wąskie skrzydła boczne połączyły nowe więzienie z głównym korpusem dawnego ratusza, zamykając w środku niewielki dziedziniec. Samorząd miejski wrócił na poprzednie miejsce po likwidacji twierdzy w 1866r. Rekonstrukcja Ratusza wg pierwotnego wyglądu została przeprowadzona w latach 1936-38 przez Tadeusza Zarembę. Przywrócono wówczas attykę i podziały elewacji oraz odsłonięto portal główny na I piętrze. Od roku 1936 do lat okupacji w skrzydle wschodnim mieściło się Muzeum Krajoznawcze.

Rotunda. Budowla forteczna na planie koła wzniesiona w latach 1825-1831. Wybudowano ją na wyspie otoczonej przez bagna i rozlewiska położonej 500 metrów od murów twierdzy, w miejscu, w którym już w XVIII wieku istniał szaniec broniący Zamościa od południa. Zewnętrzna średnica koła na planie którego wybudowano Rotundę ma 54 metry, natomiast średnica wewnętrznej dziedzińca - 34 metry. Wysokość zewnętrznych ścian budowli sięgała 10 metrów. Wokół dziedzińca było 20 radialnie usytuowanych cel ze strzelnicami, otwartych arkadowo od strony dziedzińca. Łączność z miastem zapewniała droga, zabezpieczona wałami i fosą. Po likwidacji twierdzy w 1866 roku zamurowano wewnętrzne arkady, a gmach zamieniono na skład broni i amunicji. Tę funkcję budowla pełniła do 1939 roku.

Rynek Wielki. Jest sercem i salonem miasta, a zarazem jednym z najwspanialszych XVI-wiecznych placów w Europie. Ma powierzchnię kwadratu o boku 100 m. Na środku krzyżują się dwie główne osie miasta: reprezentacyjna (ul. Grodzka), łącząca pałac Zamojskich z bastionem VII i handlowa (ulice Ratuszowa i Moranda), łącząca rynki: Wodny, Wielki i Solny. Na Ryнку Wielkim odbywają się najważniejsze wydarzenia w życiu miasta. W 1994 roku zamojski artysta Paweł Dudziński z zespołem Teatru Performer namalowali na nim i sąsiednich uliczkach „Amrithę”, największy obraz świata. Rokrocznie w sylwestrową noc tysiące zamościan i turystów witają tu Nowy Rok. Latem w licznych kafejkach życie pulsuje do późnych godzin nocnych. Rynek otaczają podcieniowe kamieniczki. Dawniej zamieszkiwał je patrycjat: zamożni kupcy, profesorowie akademii, dworzanie. Pierwotnie wszystkie kamienice w rynku i inne ważniejsze budowle w mieście posiadały attyki - ozdobne murki osłaniające dachy. Dziś można je zobaczyć na ratuszu i sąsiadujących z nim kamieniczkach Ormiańskich. W podcieniach warto zwrócić uwagę na bogato zdobione portale i sztukaterie na sklepieniach.

Rynek Solny. Jest jednym z trzech rynków zamojskiego Starego Miasta. Przez wiele lat, aż do 1942 roku pełnił rolę placu targowego. Nazwę zawdzięcza soli sprowadzanej z Wieliczki i z Rusi, składowanej tu w pierwszych latach funkcjonowania miasta. We wschodniej i północnej pierzei rynku przetrwały do naszych czasów podcieniowe kamienice. Nie zachowały się niestety, zburzone w XIX w., attyki. Zniszczeniu uległy także dekoracje fasad. Jedynie na tzw. Domu Rabina, w północnej pierzei, przetrwał piękny fryz z motywem winnej latorośli. Lukarny i gipsowe wzorki na fasadach pozostałych kamienic są wyrazem twórczej inwencji ich obecnych właścicieli.

Rynek Wodny. Nazwę zawdzięcza bliskiemu sąsiedztwu zbiornika wodnego, tzw. Zalewy Wielkiej, od południa broniącej dostępu do murów twierdzy. Prawdopodobnie nigdy nie był miejscem handlu. Pierwotnie był kwadratem o boku 50 m, a ul. Moranda dzieliła go na pół. Stały przy nim podcieniowe domy znakomitych mieszkańców Zamościa, m.in. sekretarza Jana Zamoyskiego. Dziś Rynek Wodny jest skwerem z fontanną, a otaczające go kamienice powstały na przełomie XIX i XX w.

Fortyfikacje:

Nadszańiec Bastionu VII. Nadszańiec jest monumentalną, dwukondygnacyjną budowlą z czerwonej cegły z kamiennymi arkadami, boniami i gzymsami oraz obramieniami okien i przejazdów. Zamiast dachu przykrywa go nasyp ziemny, a wodę deszczową odprowadzają charakterystyczne kamienne rzygacze. Wybudowany został w latach 1825-30 w szyi bastionu VII. W czasie pokoju nadszańiec był koszarą, a podczas oblężenia zamieniał się w potężną działobitnię ze strzelnicami na obu kondygnacjach. Dodatkowo działa wtaczano na przykrywający go nasyp ziemny. Wygięta półkolistą ścianą gmachu od strony bastionu pozwalała na koncentrację ognia artyleryjskiego na przedpolu będącym na osi bastionu, znajdującym się dotąd w martwym polu ostrzału. Wnętrze budowli na obu kondygnacjach podzielone jest korytarzem z dwoma rzędami pomieszczeń. Obecnie w nadszańcu jest kilkadziesiąt sklepów, restauracja i ekspozycja muzealna. Główna brama nadszańca prowadzi na plateau bastionu VII, a ustawione tam działa przypominają o militarnym charakterze budowli. Galeriami strzelniczymi, kazamatami i tajemniczymi przejściami pod kurtyną, bastionem i nadszańcem prowadzi Podziemna Trasa Turystyczna.

Nadszańiec Bastionu VI. Jest jednym z dwóch tego typu obiektów w mieście. Powstał w latach 1827-35. Pierwotnie pełnił funkcję koszar i działobitni, a obecnie mieści się w nim Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1. Do nadszańca od strony przedpoła przylega wyniosłość terenu o stromych zboczach.

Bastion VII. Jest najbardziej wysuniętym na wschód i najpotężniejszym spośród siedmiu zamojskich bastionów. Położenie szczególnego nacisku na wzmocnienie obrony twierdzy od wschodu nie było przypadkowe: w tej części Rzeczypospolitej zwykle stamtąd nadciągali wrogowie, a ponadto nachylenie terenu w kierunku twierdzy i brak naturalnych przeszkód sprzyjały napastnikom.

Pierwotnie bastion posiadał wydatne orylony (uszy) i ponad 10-metrowej szerokości barki. Po ich zamurowaniu, po obu stronach bastionu, powstały dwie wielkie kazamaty. Zniszczony w 1866 roku w ramach likwidacji twierdzy, został zrekonstruowany na przełomie lat 70. i 80. ubiegłego wieku, ale w formie nadanej mu podczas XIX-wiecznej przebudowy. Od Starej Bramy Lwowskiej widać zarys pierwotnej formy bastionu VII z zaokrąglonym orylonem oraz XIX-wieczną ścianą, która, łącząc orylon z kurtyną, utworzyła kazamatę w barku bastionu. Pionowe otwory w jego murze to strzelnice dla broni ręcznej. Nad strzelnicami ciągnie się watek kordonowy, którego zadaniem było utrudnienie oblegającym wdarcie się na mury.

Bastion IV. Dawny bastion stanowi jedną z atrakcji parku miejskiego. Jego ramiona stromymi zboczami opadają do fosy (obecnie parkowego stawu). Na górę prowadzą strome schodki. Z bastionu rozciąga się panorama parku, a z drugiej strony widok na plateau i ziemny nadszańiec. Na początku XIX wieku powstały 3 takie nadszańce. Dwa z nich przy bastionach VI i VII zastąpiono murowanymi budowlami. Ten przy bastionie IV jest jedynym, który przetrwał do dziś w pierwotnej formie. Poterna na środku nadszańca łączyła bastion IV z wnętrzem twierdzy. Parkowa wyspa, której brzegi są równoległe do czoł bastionu to dawne słoniczoło.

Bastion I. Spośród siedmiu bastionów zamojskiej twierdzy bastion I miał najmniej szczęścia. Najpierw Rosjanie zniszczyli go likwidując twierdzę. Potem Austriacy w 1916 roku budując tor kolejowy linii Zamość-Hrubieszów, przecięli go na pół. Kolej funkcjonuje do dziś, co uniemożliwia rekonstrukcję bastionu, ale w latach 2007-09 zrekonstruowano mur kazamaty i fragment orylonu oraz, przylegający do bastionu, 70-metrowy odcinek muru kurtyny ze strzelnicami.

Kurtyna. Kurtyna łącząca bastiony VI i VII została wysadzona w powietrze podczas likwidacji twierdzy. Na przełomie lat 70. i 80. zrekonstruowano ją na odcinku bastion VII - poterna. Pierwotnie kurtynę stanowił wał ziemny obmurowany od strony fosy. W XIX stuleciu wykonano w niej galerię strzelniczą z rzędem, widocznych na murze, pionowych strzelnic. Galerią prowadzi Podziemna Trasa Turystyczna. Przed poterną widoczne są mury kojca z półkoliście sklepionymi przepustami i podłużnymi otworami po śluzach regulujących poziom wody w rowie. Kojec służył do ostrzału fosy, a ponadto opierała się na nim kładka łącząca poternę z przeciwległym brzegiem fosy i zapewniająca komunikację twierdzy z przedpołem.

Furta Wodna. Na pozostałości Furty Wodnej natknięto się przypadkowo podczas prac ziemnych prowadzonych w 1978 roku, a kilka lat później zrekonstruowano ją wraz z 30. odcinkami murów kurtyn po obu stronach poterny. W pierwszym okresie istnienia Zamościa za murami od strony południowej rozciągały się rozlewiska i bagna. W 1836 roku zostały one ostatecznie osuszone, by poprawić warunki zdrowotne w twierdzy. Furta ułatwiała łączność z urządzeniami obronnymi i hydrotechnicznymi zlokalizowanymi na przedpołu.

Obecnie Furta Wodna zamyka ulicę Moranda prowadzącą do Rynku Wielkiego, a w przeciwnym kierunku prowadzi do Rotundy

Akademia Zamojska. Dawna akademia to obszerny biały gmach na planie kwadratu z dziedzińcem wewnątrz. Kolejne przebudowy w XVIII i XIX stuleciu pozbawiły ją attyk, portali i obramień okiennych, a arkady od strony dziedzińca zostały zamurowane. Działalność rozpoczęła 15 marca 1595 roku jako trzecia, po krakowskiej i wileńskiej, polska szkoła wyższa. Przewyższała je jednak pod względem poziomu nauczania. Była oczkiem w głowie hetmana Jana Zamoyskiego. Cieszyła się dobrą sławą nie tylko w kraju, ale i poza jego granicami, m.in. w Anglii, Francji i Niemczech. Z akademią ściśle wiązała się działalność drukarni. Okres świetności akademii nie trwał długo. Już w połowie XVII w. zaczęła podupadać, a w 1784 roku została zamknięta przez zaborcze władze austriackie. W jej murach utworzyły one Liceum Królewskie, przemianowane następnie na Szkołę Wojewódzką im. Zamoyskich. Po zdobyciu Zamościa przez wojska Księstwa Warszawskiego, w gmachu urządzono koszary. Ten stan rzeczy istniał do czasu likwidacji twierdzy w 1866 roku, po czym wróciła do niej młodzież szkolna. W okresie okupacji hitlerowskiej miała tu siedzibę żandarmeria. Dziś w dawnej akademii mieści się, istniejące od 1916 roku, Liceum Ogólnokształcące im. Jana Zamoyskiego, Państwowa Szkoła Zawodowa im. Szymona Szymonowica i Centrum Kształcenia Ustawicznego.

Pałac Zamoyskich. To tu Jan Zamoyski i jego następcy mieszkali wraz z rodzinami. Tu zapadały najważniejsze dla miasta i ordynacji decyzje, tu przyjmowano znakomitych gości, których relacje opisują bogactwo dworu hetmana.

Budowę pałacu rozpoczęto jeszcze przed lokacją miasta. Wzniesiony został w latach 1579-1586, wg projektu Bernarda Moranda. Był znacznie mniejszy niż obecnie: jednopiętrowy, z dwuskrydłowymi schodami prowadzącymi na pierwsze piętro. Ze schodów, jak i z dominującej nad pałacem, kwadratowej wieży rozciągał się widok na miasto. Prawdopodobnie widok ten szczególnie upodobał sobie wnuk wielkiego hetmana, III ordynat, Jan Sobiepan Zamoyski i to zwłaszcza wtedy, gdy na spacer wychodziły urokliwe mieszczki. Gdy mu się któraś bardzo podobała, to trasę spaceru wydłużała o jego komnatę sypialną. Ile w tym prawdy, nie wiadomo. Wiadomo zaś, że Sobiepan zmarł na „francuską” chorobę. Trzeba tu dodać, że to samo wielkie serce co dla pań, miał on dla miecza i ojczyzny. To jego niezłomnej postawie zawdzięczamy, że podczas potopu szwedzkiego Zamość, jako jedna z trzech twierdz Rzeczypospolitej, nie został zdobyty.

Od tamtych lat pałac był wielokrotnie przebudowywany. Najokrutniej obszedł się z nim wiek XIX, kiedy zamieniony został na szpital wojskowy. Od 1918 roku jest siedzibą sądu.

Synagoga. Synagoga była centrum dzielnicy żydowskiej. Powstała w 1610 roku w miejscu wcześniejszej drewnianej. Do głównej sali, w której zgodnie z żydowską tradycją modlili się mężczyźni, przylegają dwie mniejsze, tzw. babińce. W czasie II wojny światowej Niemcy zdemolowali synagogę i urządzili w niej stajnię. Po wojnie odbudowano południowy babiniec, a na przełomie lat 60. i 70., podczas gruntownych prac konserwatorskich, zrekonstruowano attykę. We wnętrzu zachował się Aron ha-kodesz - "szafa ołtarzowa", w której przechowywano tylko zwoje Tory, a więc Pięcioksięgu Mojżeszowego, a także polichromowane sztukaterie zdobiące sklepienie i ściany głównej sali i północnego babińca. Stiukowe ramy wypełniały niegdyś cytaty z Biblii.

Od zachodu do synagogi przylega dawny dom kahału, czyli gminy żydowskiej. Natomiast, w oddalonej o kilkadziesiąt metrów od synagogi, kamienicy przy ul. Zamenhofska 5, w piwnicy, była mykwa - rytualna łaźnia żydowska.

Od 2005 roku właścicielem budynku jest Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego. Organizacja ta przeprowadziła remont, w wyniku którego synagoga odzyskała swój dawny, imponujący wygląd. W 2011 r. w wyremontowanym budynku synagogi otwarte zostało Centrum "Synagoga" Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego, w którym mieści się multimedialne Muzeum Historii Żydów Zamościa i Okolic, centrum informacji o "Szlaku Chasydzkim", a w sali głównej organizowane są koncerty i wystawy, a także wykłady i warsztaty edukacyjne.

Seminarium Duchowne. Seminarium ufundowała w 1640 roku Katarzyna z Ostrogońskich Zamoyska, żona II ordynata, Tomasza Zamoyskiego. W 1784 roku seminarium zlikwidowano, a budynek przejęło wojsko. W okresie Królestwa Kongresowego mieścił się w nim Korpus Inżynierów, który pod kierunkiem generała Jana Mallet-Malletskiego prowadził zakrojone na wielką skalę prace przy modernizacji zamojskiej twierdzy. Barokową fasadę gmachu zdobi sześć pilastrów korynckich, spinających drugą i trzecią kondygnację. Obecnie mieści się w nim Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji.

Apteka Rektorska. Jest najstarszą polską apteką. Powstała w 1609 roku, a założył ją Szymon Piechowicz medyk, profesor i rektor Akademii Zamojskiej. Mimo burz dziejowych nieprzerwanie działa do dziś, w tym samym miejscu, w rogu Rynku Wielkiego, na parterze kamienicy Piechowiczowskiej. Kolejni właściciele dbali o jej znakomity wizerunek podejmując niejednokrotnie działania nowatorskie. Pod koniec XIX wieku apteka prowadziła Stację Higieniczną, która była jednym z pierwszych w laboratoriów badających jakość żywności i wody. Bogatą historię Apteki Rektorskiej można poznać zwiedzając działającą przy niej Izbę Pamięci w której zgromadzono kilkaset zabytków, m.in. mikroskop z 1888 roku, bogaty zbiór książek i dokumentów, oraz biedermeierowskie, dębowe gabloty i regały apteczne. Izba Pamięci udostępniana jest na życzenie w godzinach otwarcia apteki.

Centralka. Tak Zamościanie nazywają Dom Dochodowy II Zamojskiego Towarzystwa Pożyczkowo - Oszczędnościowego wzniesiony w latach 1910-11. Ten nowoczesny, trzypiętrowy, secesyjny gmach o białych ścianach jako jedyny w mieście posiadał oświetlenie elektryczne i centralne ogrzewanie. Mieściła się w nim restauracja, biura, kino, mieszkania, sklepy i ekskluzywny hotel. Pobyt w nim tak wspominała pisarka Maria Dąbrowska: W Zamościu stanęliśmy w hotelu, gdzie jest elektryczność, centralne ogrzewanie i kanalizacja, ale gdzie zdzierają z ludzi niestychane ceny. Zamość przypomina co do piękności niektóre włoskie miasta, ale pod jednym względem zdecydowanie je przewyższa. Cena hotelu jest w nim cztery razy taka, jak w Wenecji.

W latach 1922-35 w Domu Centralnym mieszkał poeta, a zarazem notariusz zamojskiego sądu, Bolesław Leśmian. Upamiętnia to tablica wmurowana w ścianę budynku od strony ul. Żeromskiego. Więcej o Bolesławie Leśmianie w zakładce „Ludzie sławni w i z Zamościa”.

Generałówka. Śródmiejski, neorenesansowy pałac wzniesiony w latach 1878-82, wg projektu Władysława Siennickiego, dla ówczesnego komendanta garnizonu zamojskiego. Obecnie czeka na remont.

Kojec. Kojec przy Starej Bramie Lubelskiej jest jedynym, który w tak dobrym stanie przetrwał burze dziejowe. Powstał w 1836 roku, a jego kamiennie-ceglane elewacje współgrają z innymi gmachami fortecznymi z tego okresu. Jest budowlą niewielką, pięcioboczną, wybudowaną na dnie fosy, nad rowem z wodą. W środku znajdowały się śluzy do regulacji poziomu wody. Ale głównym zadaniem kojca była obrona fosy. Po dwie strzelnice działowe od wschodu i zachodu umożliwiły prowadzenie ostrzału artyleryjskiego wzdłuż fosy, a strzelnice broni ręcznej ostrzał przedpola. Przy południowo-wschodnim narożniku budynku w 2009 roku zrekonstruowano fragment muru Carnota.

Kamienice Zamojskie - to najpiękniejsze i najlepiej zachowane domy zamojskich mieszczan.

- Kamienice Ormiańskie
- Kamienica Morandowska
- Kamienica pod św. Kazimierzem
- Kamienica Linkowska

Bramy:

- Nowa Brama Lubelska
- Nowa Brama Lwowska
- Stara Brama Lubelska
- Stara Brama Lwowska
- Brama Szczebrzeska

Pomniki:

- Pomnik Armii Krajowej
- Pomnik Jana Zamojskiego
- Pomnik Batalionów Chtopskich i Ludowego Związku Kobiet
- Pomnik Dzieci Zamojszczyzny
- Pomnik Króla Dawida

Podsumowanie. Miasto Zamość posiada wiele zabytków. Walory miasta przyciągają rzesze zwiedzających. Miejscem godnym polecenia dla osób chcących uciec od wielkomiejskiego zgiełku jest Roztocze. Jest to region, gdzie w otoczeniu malowniczych wzgórz, rzek i potoków można zarówno odpocząć jak i aktywnie spędzić czas wolny. Roztoczański Park Narodowy stanowi atrakcyjne miejsce dla miłośników wędrówek. Zamość jest jedną z atrakcyjniejszych turystycznie miejscowości Lubelszczyzny. Ze względu na niepowtarzalny charakter XVI wiecznej architektury, gród założony przez Wielkiego Hetmana Koronnego Jana Zamojskiego został wpisany w 1992 roku na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO. Jego dobra dostępność komunikacyjna pozwala na szeroki rozwój usług turystycznych. W związku z rosnącą ilością odwiedzających Zamość należy zwrócić uwagę na konieczność ponoszenia dużych nakładów związanych z zachowaniem dotychczasowego charakteru tego miejsca, szczególnie zabytkowej części miasta. Działania te są niezbędne dla utrzymania specyficznego klimatu i kolorytu tego obszaru.

6. POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY

6.1. Władze i administracja i ich zalety

Liczba pracowników Urzędu Miasta Zamość na dzień 31.07.2014 r. wynosiła 210 osób, z czego kobiet 141 a mężczyzn 69.

Budynki Urzędu Miasta Zamość o powierzchni użytkowej 4 368,36 m² są odpowiednie do potrzeb, funkcjonalne i właściwie wyposażone.

Dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych i matek z małymi dziećmi odpowiada obowiązującym przepisom prawa powszechnego, wydanym w ich delegacji normom oraz normom przyjętym dobrowolnie (w obszarze przeznaczonym do bezpośredniej obsługi klienta).

W strukturze Urzędu Miasta Zamość działają następujące wydziały i biura:

- Urząd Stanu Cywilnego, ul. Rynek Wielki 13, 22-400 Zamość, tel. 84 530 03 60, 530 03 61, e-mail: usc@zamosc.um.gov.pl.
- Wydział Finansowy, Rynek Wielki 13 (oficyna Ratusza), 22-400 Zamość, tel. 84 639 32 86, 677 24 00, e-mail: finansowy@zamosc.um.gov.pl.
- Biuro Promocji, Informacji i Obsługi Inwestora, ul. Kołłątaja 3, 22-400 Zamość, tel. 84 677 24 94, 84 677 24 19, e-mail: promocja@zamosc.um.gov.pl
- Wydział Architektury, Budownictwa i Ochrony Zabytków, ul. Kołłątaja 1, 22-400 Zamość, tel. 84 677 24 72, 530 04 72, e-mail: planowanie@zamosc.um.gov.pl
- Biuro Planowania Przestrzennego, ul. Kołłątaja 1, 22-400 Zamość, tel. 84 677 24 77, e-mail: bpp@zamosc.um.gov.pl
- Wydział Kultury i Spraw Społecznych, ul. Rynek Wielki 4, 22-400 Zamość, tel. 84 638 58 06, 677 24 90, e-mail: kultura@zamosc.um.gov.pl
- Wydział Edukacji i Sportu, Rynek Wielki 1, 22-400 Zamość, tel. 84 677 24 47, fax 84 53 00 456, e-mail: edukacja@zamosc.um.gov.pl
- Wydział Komunikacji, ul. Partyzantów 3, 22-400 Zamość, tel. 84 638 21 46, fax 84 638 21 52, e-mail: komunikacja@zamosc.um.gov.pl
- Wydział Inwestycji, Rozwoju Miasta i Funduszy Zewnętrznych, Referat Rozwoju Miasta i Funduszy Zewnętrznych, ul. Pereca 12, 22-400 Zamość, tel. 84 627 14 01, 627 17 39, e-mail: wrg@zamosc.um.gov.pl
- Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Referat Gospodarki Komunalnej, Referat Ochrony Środowiska, Rynek Wielki 3, 22-400 Zamość, tel. 84 677 24 31 fax 84 530 03 38, e-mail: gmos@zamosc.um.gov.pl
- Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego, Rynek Wielki 13 (oficyna Ratusza), 22-400 Zamość, tel. 84 638 48 21 fax 84 530 03 20, e-mail: wso@zamosc.um.gov.pl
- Wydział Organizacyjny - Administracyjny, Rynek Wielki 1, 22-400 Zamość, tel. 84 677 23 31, e-mail: woa@zamosc.um.gov.pl
- Wydział Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami, ul. Kołłątaja 1, 22-400 Zamość, tel. 84 638 69 71, e-mail: wggin@zamosc.um.gov.pl
- Biuro Rady Miasta, Rynek Wielki 13, 22-400 Zamość, tel. 84 677 23 15, e-mail: brm@zamosc.um.gov.pl
- Zespół Kontroli Finansowej i Audytu, Rynek Wielki 1, 22-400 Zamość, tel. 84 677 23 71, e-mail: audyt@zamosc.um.gov.pl

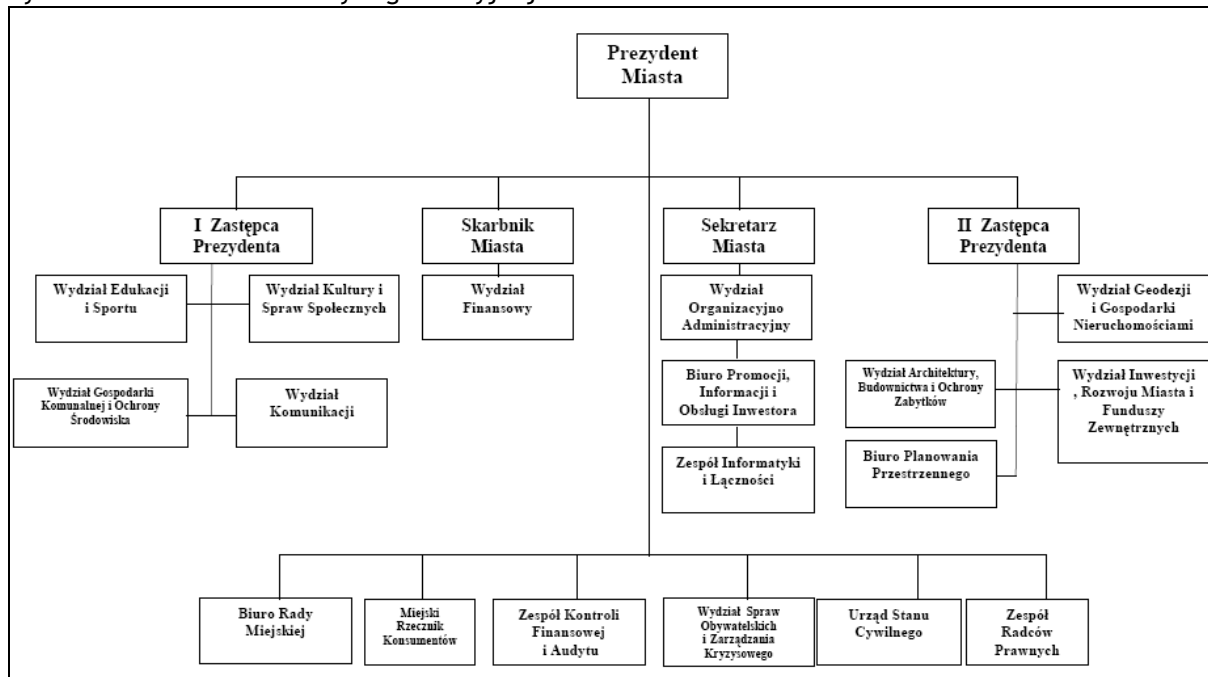

- Zespół Informatyki i Łączności, Rynek Wielki 13 (oficyna Ratusza), tel. 84 677 24 15

Obowiązująca struktura organizacyjna została wyznaczona Zarządzeniem Nr 47/2013 Prezydenta Miasta Zamość. Schemat struktury organizacyjnej przedstawia rysunek.

Rysunek 5 Schemat struktury organizacyjnej

Źródło: UM Zamość

Miasto Zamość posiada stronę internetową pod adresem www.zamosc.pl Zwartość strony internetowej podzielona jest na trzy główne obszary: Turystyka, Miasto i Gospodarka.

6.2. Inne podmioty instytucjonalne i ich skuteczność

Urząd Miasta część swoich obowiązków realizuje poprzez jednostki organizacyjne mu podległe. Jednostki organizacyjne w Zamościu:

Placówki oświaty:

1. Bursa Międzyszkolna Nr 1 w Zamościu
2. Bursa Międzyszkolna Nr 2 w Zamościu
3. Centrum Kształcenia Praktycznego w Zamościu
4. Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Zamościu
5. Gimnazjum Nr 2 im. Jana Zamoyskiego XVI Ordynata w Zamościu
6. I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Zamoyskiego w Zamościu
7. II Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Zamościu
8. III Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana Kamila Norwida w Zamościu
9. Młodzieżowy Dom Kultury im. Kornela Makuszyńskiego w Zamościu
10. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Zamościu

Instytucje kultury:

2. Biuro Wystaw Artystycznych - Galeria Zamojska
3. Centrum Kultury Filmowej "Stylowy" w Zamościu
4. Książnica Zamojska im. Stanisława Kostki Zamoyskiego
5. Muzeum Zamojskie w Zamościu
6. Orkiestra Symfoniczna im. Karola Namysłowskiego w Zamościu
7. Zamojski Dom Kultury w Zamościu

Opieka zdrowotna:

1. Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o.o.

Pomoc społeczna:

2. Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie
3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zamościu
4. Środowiskowy Dom Samopomocy w Zamościu
5. Dom Dziecka w Zamościu
6. Organizator Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny
7. Pogotowie Opiekuńcze w Zamościu
8. Rodzinny Dom Dla Dzieci w Zamościu

Administracja zespolona:

1. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Zamościu
2. Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego Miasta Zamość
3. Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu

Spółki z o.o.:

1. Dalkia Wschód Spółka z o.o.
2. Miejski Zakład Komunikacji Spółka z o.o. w Zamościu
3. Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zamościu
4. Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. w Zamościu
5. Zakład Gospodarki Lokalowej w Zamościu Spółka z o.o.
6. Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o.o. w Zamościu

Inne jednostki organizacyjne Urzędu Miasta:

1. Izba Wyrzeźwień w Zamościu
2. Ogród Zoologiczny im. Stefana Milera
3. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zamościu
4. Straż Miejska miasta Zamość
5. Zamojskie Centrum Informacji Turystycznej i Historycznej w Zamościu
6. Zarząd Dróg Grodzkich w Zamościu
7. Żłobek Miejski w Zamościu

6.3. Współpraca regionalna i międzynarodowa

Zamość prowadzi szeroką współpracę międzynarodową. Decyzję o nawiązaniu przez miasto kontaktów partnerskich podejmuje Rada Miasta w Zamościu. Formalnie Zamość współpracuje obecnie z siedmioma miastami partnerskimi.

- Schwaebisch Hall (Niemcy) - umowa o współpracy partnerskiej została podpisana 16 czerwca 1989 roku. Zakres współpracy obejmuje realizację projektów kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych, z zakresu ochrony zdrowia i środowiska naturalnego. Schwaebisch Hall leży w Badenii - Wirtembergii i liczy 36500 mieszkańców. Więcej informacji o mieście, jego bogatej historii i życiu współczesnym dostępnych jest na stronie www.schwaebischhall.de
- Żółkiew (Ukraina) - współpraca partnerska obejmuje sport, kulturę, wymianę młodzieży, ochronę środowiska naturalnego. Żółkiew liczy ponad 13 tys. mieszkańców i położona jest na północny zachód od Lwowa. Miasto zostało założone w XVI wieku przez Stanisława Żółkiewskiego - Hetmana Koronnego Rzeczypospolitej. Umowa partnerska z Żółkwią podpisana została 26 kwietnia 1991 r.
- Loughborough (Wielka Brytania) - miasto liczące 52 tys. mieszkańców położone jest 180 km. od Londynu w centrum Anglii. Jest to ważny ośrodek przemysłowy i uniwersytecki. Współpraca Zamościa z Loughborough obejmuje wymianę językową, gospodarczą, sportową i kulturalną. Umowa partnerska została podpisana 8 sierpnia 1998 r. Więcej informacji o mieście dostępnych jest na stronie www.charnwood.gov.uk
- Łuck (Ukraina) - umowa o współpracy partnerskiej podpisana została 4 czerwca 2005 r. i obejmuje współpracę w zakresie kultury, gospodarki i spraw społecznych. Łuck liczy ponad 200 tys. mieszkańców i położony jest w zachodniej części Ukrainy jako jedno z najstarszych miast Wołynia. Informacje o mieście dostępne są w serwisie www.lutsk.ua
- Sighisoara (Rumunia) - średniowieczne miasto położone w malowniczym rejonie Transylwanii liczy ponad 30 tys. mieszkańców. Uznana za miasto muzeum nieprzerwanie przyciąga turystów z całego świata. Miasto jest znane również dzięki postaci Vlada Tepesa, który był pierwowzorem słynnego Dracula. Umowa partnerska z Sighisoarą podpisana została 8 września 2007 r. i obejmuje współpracę kulturalną i gospodarczą.
- Bardejov (Słowacja) - współpraca partnerska odbywa się na podstawie umowy podpisanej 9 marca 2003 roku. Bardejov liczy 34 tys. mieszkańców i położony jest w południowo - wschodniej części Słowacji. Współpraca partnerska dotyczy obszaru kultury, gospodarki, ochrony środowiska i wymiany młodzieży. Strona internetowa Bardejova to www.bardejov.sk
- Weimar (Niemcy) - umowa o współpracy partnerskiej została podpisana 25 maja 2012 r. i dotyczy kultury, ochrony zabytków, gospodarki, ochrony środowiska i spraw społecznych. Zabytki Weimaru, podobnie jak zamojski zespół staromiejski, wpisane zostały na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Miasto liczy ok. 65 tys. mieszkańców i położone jest w landzie Turynia.
- Fountain Hills (Arizona, USA) - umowa o współpracy partnerskiej została podpisana 28 czerwca 2014 r. i określa współpracę między miastami w zakresie wzajemnej promocji, kultury, oświaty i nauki, sportu i gospodarki. Fountain Hills jest ponad 20-tysięcznym miastem położonym wśród malowniczych krajobrazów stanu Arizona.

7. POTENCJAŁ GOSPODARCZY I STRUKTURA GOSPODARKI

7.1. Struktura podmiotowa i potencjał gospodarki

Podmiotów gospodarczych jest w Zamościu ponad 7,8 tys., z czego 75% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ich liczba w okresie od 2006 do 2013 r wzrosła o ok. 3%.

W końcu 2013 było w Zamościu 7 848 podmiotów gospodarki narodowej, o 24 mniej niż w r. 2010, ale znacznie więcej, niż w r. 2006. Były to nie tylko podmioty gospodarcze, ale wszystkie zarejestrowane w REGON-ie. Ich zbiorowość ilościowo charakteryzuje poniższa tabela.

Tabela 33 Podmioty gospodarki narodowej wg sektorów własności i rodzajów

Sektor własności	Wyszczególnienie	2006	2010	2013	Zmiana 2013 / 2006	Struktura dla 2013 r.
	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	7674	7872	7848	2%	100%
	ogółem:	221	198	206	-7%	3%
sektor publiczny	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	132	132	139	5%	2%
	przedsiębiorstwa państwowe	2	0	0	-100%	0%
	spółki handlowe	14	12	12	-14%	0%
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	0	0	-100%	0%
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	5	0	-	-	-
	pozostałe	67	54	55	-18%	1%
	ogółem:	7453	7674	7642	3%	97%
sektor prywatny	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	5965	6056	5869	-2%	75%
	spółki handlowe	417	470	530	27%	7%
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	35	44	48	37%	1%
	spółdzielnie	48	46	45	-6%	1%
	fundacje	13	20	28	115%	0%
	stowarzyszenia i organizacje społeczne	202	228	246	22%	3%
	pozostałe	773	810	876	13%	11%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Spadek liczby podmiotów osób fizycznych wiąże się z ciągłą fluktuacją firm i wypadaniem najstarszych, najmniejszych; wynika zapewne z nasycenia tą formą przedsiębiorczości, mimo iż wskaźnik ich liczebności na 1000 ludności jest w Zamościu niższy niż średnio w miastach kraju czy w Lublinie, jednak wyższy niż w miastach porównywalnych i średnio w miastach w województwie. Wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych na 10000 ludności jest w Zamościu niższy od średniej dla kraju jednak wyższy niż w jednostkach porównywalnych.

Tabela 34 Podmioty gospodarcze - wskaźniki. Porównanie

Wyszczególnienie	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Kraj	1057	95	12	150	167
Kraj (gminy miejskie)	1329	115	15	182	210
Lubelskie	787	72	10	115	126
Lubelskie (gminy miejskie)	1101	97	13	153	173
Miasta porównywalne	957	82	11	128	151
Lublin	1261	120	14	192	199
Zamość	1203	88	14	136	185

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Najwięcej przedsiębiorstw funkcjonujących w Zamościu to firmy zatrudniające do 9 pracowników, stanowią one ok. 96% wszystkich podmiotów.

Tabela 35 Podmioty gospodarki narodowej według wielkości

Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	2010		2013	
	Liczba podmiotów	Struktura [%]	Liczba podmiotów	Struktura [%]
ogółem	1789,8	100%	1850,6	100%
0 - 9	1710,7	96%	1771,3	96%
10 - 49	61,4	3%	58,7	3%
50 - 249	16,4	1%	19,3	1%
250 i więcej	1,4	0%	1,2	0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

7.2. Struktura rodzajowa gospodarki

Do najczęściej stosowanych mierników struktury rodzajowej gospodarki należy struktura zatrudnienia. Z danych GUS wynika, iż najwięcej osób pracuje w usługach. Ważną gałęzią gospodarki jest również handel czy gastronomia. Przemysł i budownictwo koncentruje 18% pracujących.

Tabela 36 Struktura pracujących wg. grup sekcji PKD w 2012 r.

Wyszczególnienie	ogółem	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	pozostałe usługi
		Sekcja A	Sekcje B C D E F	Sekcje G H I J	Sekcje K L	Sekcje M N O P Q R S T U
Liczba pracujących	19400	1753	3440	4885	965	8357
Struktura [%]	100%	9%	18%	25%	5%	43%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Poniżej zaprezentowane dane przedstawiają dynamikę podmiotów gospodarczych działających na terenie Zamościa w latach 2008 i 2013 według sekcji PKD 2010 oraz w roku 2013.

Tabela 37 Podmioty wg sekcji PKD 2007 oraz sektorów własnościowych

Wyszczególnienie	sektor publiczny			sektor prywatny		
	2010	2013	dynamika	2010	2013	dynamika
ogółem	198	206	4,0%	7674	7642	-16,2%
Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	-	-	76	74	-1,0%
Sekcja B Górnictwo i wydobywanie	-	-	-	4	4	0,0%
Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	2	2	0,0%	489	492	1,5%
Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	-	-	12	19	3,5%
Sekcja E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	2	0,0%	9	16	3,5%
Sekcja F Budownictwo	3	3	0,0%	678	683	2,5%
Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	2	2	0,0%	2812	2590	-112,1%
Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	3	3	0,0%	486	470	-8,1%
Sekcja I Działalność związana z	3	3	0,0%	242	246	2,0%

zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi						
Sekcja J Informacja i komunikacja	1	1	0,0%	161	165	2,0%
Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	-	-	-	289	260	-14,6%
Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	41	42	0,5%	235	249	7,1%
Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1	0	-0,5%	632	658	13,1%
Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	1	0,0%	144	163	9,6%
Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	27	27	0,0%	-	-	-
Sekcja P Edukacja	87	96	4,5%	175	261	43,4%
Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	14	0,0%	490	552	31,3%
Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	11	10	-0,5%	171	174	1,5%
Sekcje S Pozostała działalność usługowa i T Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	-	-	-	569	566	-1,5%

Zródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

7.3. Informacje o wybranych sekcjach i segmentach gospodarki

7.3.1. Działalność produkcyjna i budowlana

Działalność produkcyjna i budowlana to wg Polskiej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej z 2007 roku sekcje:

- B: górnictwo i wydobywanie
- C: przetwórstwo przemysłowe
- D: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
- E: dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
- F: budownictwo

W przemyśle i budownictwie w Zamościu zatrudnionych jest 18% wszystkich pracujących. W mieście liczba firm produkcyjnych i budowlanych wyniosła w 2013 roku 1 221. Średnia dla miast porównywanych wyniosła 987 firm (Chelm: 1007, Biata Podlaska: 899, Puławy: 786).

7.3.2. Turystyka i gastronomia

Zamość jest bardzo atrakcyjnym miejscem do inwestycji w zakresie turystyki. Według danych GUS na koniec 2013 roku w sekcji PKD: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi działało 246 podmiotów gospodarczych.

Turystyka w Zamościu - podsumowanie sezonu 2013 (dane Urzędu Miasta w Zamościu)¹⁰.

W sezonie turystycznym 2013 Miasto Zamość, w miarę możliwości finansowych, realizowało zaplanowane działania promocyjne wzbogacone o nowe, atrakcyjne oferty turystyczno - wypoczynkowe przygotowane przez gestorów branży turystycznej Miasta i regionu.

Do mocnych stron Zamościa należy wpis na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, podejmowane przez samorząd działania mające na celu rekonstrukcję i udostępnianie turystom obiektów pofortecznych. Niepodważalnym atutem miasta jest odnowiony, jedyny we wschodniej Polsce Ogród Zoologiczny. Zamość jest też wysoce atrakcyjny dla miłośników przyrody, ze względu na położenie w sąsiedztwie Roztocza i Roztoczańskiego Parku Narodowego. Różnorodna baza noclegowa (od 4 gwiazdkowych hoteli po hostele i kwatery prywatne) z kuchnią regionalną, oferta dla osób przybywających w celach biznesowych, istniejące szlaki turystyczne, oferta kulturalna Miasta - wymienione atuty dają łącznie wysoką ocenę atrakcyjności turystycznej Zamościa.

Jednakże, mimo wysokich ocen atrakcyjności turystycznej Zamościa konieczne są dalsze inwestycje mające na celu rozwój oferty turystycznej, kulturalnej i wypoczynkowej. W latach kolejnych planowana jest ściślejsza współpraca Miasta Zamość (Biura Promocji, Informacji i Obsługi Inwestora) z jednostkami i organizacjami turystycznymi w celu przygotowania wspólnej, jednolitej oferty dającej potencjalnemu turyście możliwość ciekawego i aktywnego spędzenia czasu w Zamościu. Możliwość pozyskiwania w kolejnych latach zewnętrznych środków finansowych na cele związane z dalszym rozwojem produktów turystycznych i nowo powstałe lotnisko w Świdniku dają szansę na rozbudowanie oferty turystycznej Miasta.

Informacja Turystyczna w Zamościu

Główną instytucją prowadzącą działalność w zakresie informacji turystycznej jest Zamojski Ośrodek Informacji Turystycznej (ZOIT), mający od obecnego sezonu dwie siedziby - na Rynku Wielkim i na ul. Łukasińskiego 2e w budynku tzw. Lunety (Forteczne Centrum Informacji Historycznej i turystycznej). Zamojski Ośrodek Informacji Turystycznej działa w strukturze Ośrodka Sportu i Rekreacji jako wyspecjalizowana jednostka w zakresie obsługi ruchu turystycznego. ZOIT udziela kompleksowej informacji turystycznej dotyczącej Zamościa i regionu oraz turystyki krajowej (w językach angielskim, niemieckim i włoskim). Ośrodek zapewnia bieżącą i aktualną informację o mieście i regionie na swojej stronie internetowej www.zoit.zamosc.pl, współpracuje z krajową siecią informacji turystycznej oraz Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej za granicą, a także z Biurem Promocji, Informacji i Obsługi Inwestora Urzędu Miasta Zamość w zakresie promocji oferty turystycznej miasta.

W 2013 roku Zamojski Ośrodek Informacji Turystycznej został uznany przez Polską Organizację Turystyczną za najlepszy ośrodek informacji turystycznej w kategorii trzech gwiazdek.

Ilość osób korzystających z usług Zamojskiego Ośrodka Informacji Turystycznej wyliczana jest na podstawie ilości paragonów z kasy fiskalnej oraz obserwacji i wkładu pracy pracowników. Według danych ZOIT miesiące maj i czerwiec to okres przyjazdów grup zorganizowanych głównie szkolnych, natomiast lipiec i sierpień to okres, w którym dominuje indywidualna turystyka wypoczynkowa. Według szacunkowych danych w sezonie letnim (maj - wrzesień) pracownicy biura obsłużyli ok. 42000 osób. Dla porównania w roku 2012 z usług ZOIT skorzystało 45000 turystów.

Według obserwacji pracowników ZOIT wśród turystów szczególnym zainteresowaniem cieszyły się trasy podziemne tj. Trasa Turystyczna w Bastionie VII oraz Trasa Turystyczna w Oficynie Ratusza, a także Muzeum Zamojskie, Centrum Synagoga oraz ZOO.

Największy ruch turystyczny w Zamościu obejmował okres „długich weekendów” oraz cyklicznych wydarzeń kulturalnych m.in. XIX Jarmarku Hetmańskiego połączonego z Festiwałem Produktu Lokalnego „Smaki Zamościa i Roztocza”, Widowiska Historyczne „Szturm Twierdzy Zamość”, czy 38. Zamojskiego Lata Teatralnego.

¹⁰ <http://zamosc.naszemiasto.pl/arttykul/turystyka-w-zamosciu-podsumowanie-sezonu-zdjecia,2036794,artgal,t,id,tm.html>

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020 TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

W sezonie turystycznym 2013 według danych ZOIT, głównymi kierunkami przyjazdowymi do Zamościa były województwa: pomorskie (Gdańsk), wielkopolskie (Poznań), dolnośląskie (Wrocław, Legnica), śląskie (Katowice) oraz małopolskie (Kraków), w mniejszej ilości odwiedzali Zamość turyści z województwa świętokrzyskiego i łódzkiego.

Wśród turystów przeważali turyści indywidualni, szczególnie rodziny z dziećmi poszukujące atrakcji w Zamościu i na Roztoczu (zoo, ścieżki dydaktyczno - przyrodnicze, parki linowe, place zabaw, eko-muzea) oraz osoby chcące aktywnie wypocząć - spływy kajakowe, ścieżki rowerowe i piesze, wyprawy ekstremalne na Roztocze.

Usługi przewodnickie świadczone w ZOIT.

Zamojski Ośrodek Informacji Turystycznej przez cały rok organizuje zwiedzanie miasta z przewodnikiem, zarówno dla grup zorganizowanych, jak również dla osób indywidualnych odwiedzających miasto - „Spacerkiem po Zamościu”. W okresie od maja do września zwiedzanie organizowane jest o każdej pełnej godzinie, począwszy od godziny 10.00 do godziny 15.00 (na zamówienie również o innych porach), w pozostałych miesiącach o godzinie 12.00. Czas zwiedzania wynosi 3 godziny i obejmuje Stare Miasto z fortyfikacjami, bez wejść do obiektów muzealnych oraz na trasy turystyczne.

Ilość grup i osób zwiedzających miasto z przewodnikiem w sezonie 2013:

- Łącznie - ilość grup - 440
- Łącznie - ilość osób/ turystów - 8.809

W tym samym okresie w latach ubiegłych z usług przewodnickich skorzystało (rok, ilość grup, ilość osób):

Tabela 38 Ilość grup i osób zwiedzających miasto z przewodnikiem w latach 2004 - 2013

Rok	Ilość grup	Ilość osób
2004	222	6 100
2005	264	6 983
2006	254	5 775
2007	334	8 507
2008	300	6 617
2009	323	6 145
2010	351	6 658
2011	430	7 910
2012	456	9 393
2013	440	8 809

Źródło: UM

Zestawienie obejmuje cały okres - od stycznia do września - w celu porównania do lat ubiegłych, gdzie podsumowywany był analogicznie cały wskazany powyżej czas.

Baza noclegowa i gastronomiczna

Dla turysty atrakcyjne są obszary o wysokich walorach przyrodniczych oraz obszary miejskie z bogatą ofertą rozrywkową i atrakcjami historyczno - kulturowymi, do których należy także Zamość. Do odwiedzenia Zamościa zachęca odpowiednio przygotowana baza noclegowa i gastronomiczna, dająca możliwość wyboru, zarówno pod względem oferowanego standardu, jak i ceny. W minionym sezonie z danych dostarczonych przez hotele zauważalny jest wzrost udzielonych noclegów w porównaniu z rokiem 2012. Dotyczy to zarówno turystów krajowych i zagranicznych. W ewidencji innych obiektów hotelarskich świadczących usługi noclegowe prowadzonej przez Prezydenta Miasta Zamość (ewidencję prowadzi Biuro Promocji, Informacji i Obsługi Inwestora UM Zamość) zauważalny jest wzrost podmiotów świadczących w/w usługi, na dzień dzisiejszy jest to 16 obiektów, w porównaniu do 14 obiektów w 2012 roku.

EKO-GEO Consulting Marek Biłyk
ul. Leszczyńskiego 6/3
20-069 Lublin

Według szacunków branża gastronomiczna przygotowała ok. 2500 miejsc w:

- restauracjach
- kawiarniach
- barach i pizzeriach
- ogródkach letnich - jak wynika z danych Zakładu Gospodarki Lokalowej w sezonie czynnych było 11 ogródków kawiarnianych na płycie Rynku Wielkiego oraz 2 ogródki kawiarniane na Rynku Solnym, poza tym na płycie Rynku Wielkiego zawartych było 6 umów najmu na sprzedaż pamiątek.

7.3.3. Usługi otoczenia biznesu

W Zamościu funkcjonuje instytucje otoczenia biznesu, tj.:

1. Banki - w mieście funkcjonują oddziały większości banków działających w kraju.
2. Firmy ubezpieczeniowe, czy też pośrednictwa i doradztwa finansowego.
3. Firmy szkoleniowe i doradcze:
 - Wschodni Klub Techniki i Racjonalizacji - prowadzenie usług informacyjnych, doradczych i szkoleń doskonalących wiedzę, a także praktyczne umiejętności podmiotów sektora gospodarczego.
 - Lubelska Fundacja Rozwoju oddział w Zamościu; Fundusz Pożyczkowy Lubelskiej Fundacji Rozwoju - preferencyjne pożyczki na prowadzenie i założenie działalności gospodarczej.
 - Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny oddział w Zamościu
 - Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego "OIC Poland"

Firmy te najczęściej oferują:

- usługi doradcze i konsultingowe (w tym również w zakresie absorpcji nowoczesnych technik i technologii, wprowadzania systemów zarządzania jakością, pozyskiwania certyfikatów, a także pozyskiwania krajowych i unijnych środków finansowych na rozwój firmy),
- szeroki zakres usług szkoleniowych,
- podstawowe i specjalistyczne usługi informacyjne,

8. POTENCJAŁ MATERIALNO - FINANSOWY MIASTA

8.1. Majątek komunalny

8.1.1. Nieruchomości budynkowe i inne komunalne obiekty / urzędnia

Grunty komunalne.

Powierzchnia ewidencyjna wszystkich gruntów na terenie Miasta Zamościa wynosi 3033,2084 ha, a łączna powierzchnia gruntów komunalnych, według stanu na 31 grudnia 2013 r., 966,3448 ha (31,86 % ogółu powierzchni). Z tej liczby: w wieczystym użytkowaniu znajduje się 247,1709 ha

- w trwałym zarządzie 219,2581 ha
- w użytkowaniu 0,4239 ha,
- w użyczeniu 6,9571 ha,
- w dzierżawie 119,0683 ha.

Grunty pod drogami, zgodnie z danymi ewidencji gruntów i budynków, zajmują powierzchnię 137,4258 ha. Ponadto Miasto Zamość jest właścicielem gruntów o pow. 7,28 ha (w użyczeniu PGK Sp. z o.o. w Zamościu), położonych w Chyżej, zajętych pod cmentarz komunalny, oraz 3,91 ha w Kol. Chyża /oczyszczalnia ścieków/.

Zabudowane nieruchomości znajdujące się w administracji jednostek organizacyjnych Miasta.

Dysponowanie częścią nieruchomości Miasto powierzyło swoim jednostkom organizacyjnym. W ich dyspozycji pozostają składniki majątkowe znajdujące się na gruncie o łącznej powierzchni 209,6489 ha /oraz fundusz przedsiębiorstw komunalnych (ZOO) w wysokości 29 916 544 zł/, w tym:

1. zakład budżetowy - włada zabudowanym i niezabudowanym gruntem o łącznej pow. 55,3120 ha,
2. instytucje kultury - władają zabudowanym gruntem o pow. 3,0313 ha,
3. jednostki budżetowe - władają zabudowanym gruntem o pow. 151,3056 ha, w tym:
 - przedszkola i żłobek - o pow. 5,9054 ha,
 - zespoły szkół (szkoły podstawowe i gimnazja) - o pow. 14,4561 ha,
 - licea i zespoły szkół ponadgimnazjalnych - o pow. 124,4488 ha,
 - inne jednostki oświaty i wychowania - o pow. 6,4953 ha.

Pozostałe mienie komunalne

Na podstawie zawartej umowy cywilnoprawnej Zakład Gospodarki Lokalowej Spółka z o.o. zarządza (administruje) mieniem komunalnym, stanowiącym nieruchomości zabudowane, oraz prowadzi pozabilansową ewidencję środków trwałych powierzonych do administrowania (214 budynków o łącznej wartości 69 670 570zł).

Zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (j.t. Dz. U. z 2013 r., poz. 260 ze zm.) Prezydent Miasta Zamość, jako zarządca dróg, powierzył zarząd dróg Zarządowi Dróg Grodzkich w Zamościu. Sprawuje on nieodpłatny zarząd nad wszystkimi drogami w granicach administracyjnych miasta.

Drogi powiatowe, o łącznej długości 51,3 km, podlegają przejęciu z mocy prawa przez miasto - miasto na prawach powiatu, na podstawie przepisów ustawy z 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną.

Drogi gminne, o łącznej długości 75,5 km, przejmowane są na własność Miasta, jako gminy miejskiej, na podstawie ustawy z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę

o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych oraz art. 73 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną. Grunty pod drogami przejmowane są również na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych oraz na podstawie art. 98 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Dane dotyczące innych praw majątkowych.

1. Udziały Miasta Zamość w spółkach prawa handlowego:

- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Zamościu-118 316 udziałów-wartość 59.158.000 zł (100 % udz.),
- Miejski Zakład Komunikacji Spółka z o.o. w Zamościu-40 846 udziałów-wartość 20 423 000 zł (100 % udz.),
- Zakład Gospodarki Lokalowej Spółka z o.o. w Zamościu-12 355 udziałów-wartość 1 235 500 zł (100 % udz.),
- Zamojski Szpital Niepubliczny Spółka z o.o. w Zamościu-133 685 udziałów-wartość 13 368 500 zł (100 % udz.),
- Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. w Zamościu-77 628 udziałów-wartość 4 657 680 zł (88,58 % udz.),
- Dalkia Zamość Spółka z o.o. w Zamościu-50 udziałów-wartość 20 000 zł (0,03 % udz.).

2. Akcje:

- Perła - Browary Lubelskie S.A. w Lublinie - 1 akcja imienna serii A nr 0000012

3. Użytkowanie wieczyste:

- Miastu Zamość przysługuje prawo użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej, o pow. 0,0081 ha, położonej przy ul. Lwowskiej, stanowiącej własność Skarbu Państwa.

4. Dzierżawa:

- Na podstawie umowy zawartej w dniu 9 maja 2002 r., aneksowanej w dniu 8 maja 2007 r., z PKP S.A. Oddział Nieruchomości Zakład w Lublinie Miasto dzierżawi nieruchomość o powierzchni 0,0266 ha, położoną przy ulicy Lubelskiej, oraz o pow. 1,4096 ha, położoną we wsi Sitaniec-Błonie, pod Obwodnicę Hetmańską.
- Na podstawie umowy zawartej w dniu 15 listopada 2012 r. z PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. zs. w Warszawie Miasto dzierżawi grunt o powierzchni 0,1056 ha, położony przy ul. Okopowej, w celu utrzymania terenów fortecznych w obrębie zrewitalizowanego Bastionu I Zespołu Staromiejskiego.

8.2. Transport

8.2.1. Miejski transport publiczne

W Zamościu funkcjonuje miejski transport publiczny. Komunikację miejską obsługuje MZK Sp. z o.o. w Zamościu (Miejski Zakład Komunikacyjny), który jest spółką Miasta Zamość.

W mieście obecnie istnieje 27 linii (0, 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 31, 33, 35, 40, 42, 44, 47, 49, 54, 55, 56).

Autobusy komunikacji miejskiej w Zamościu to przeważnie pojazdy o długości 12 m. Średni wiek to 12 lat. 14 spośród wszystkich 42 autobusów zasilana jest gazem CNG. Szczegółowe dane prezentuje tabela.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

Tabela 39 Wykaz pojazdów MZK Sp. z o.o. w Zamościu, stan na 22.08.2014

L.p	Marka	Rok prod.	L. miejsc siedzących / stojących	Paliwo	DMC [t]	Norma emisji spalin	Wiek Pojazdu	długość			
1	Jelcz 120M	1997	34/ 76	CNG	17,5	4	17	12 m			
2			34/ 76			4	17				
3			34/ 76			3	17				
4			34/ 76			3	17				
5			34/ 76			3	17				
6			34/ 76			4	17				
7			34/ 76			4	17				
8			34/ 76			3	17				
9			34/ 76			4	17				
10			34/ 76			3	17				
11			34/ 76			4	17				
12			34/ 76			3	17				
13			34/ 76			3	17				
14			34/ 76			3	17				
15			34/ 76	ON		0	17				
16			34/ 76	CNG		4	17				
17			JELCZ M121M	1997		34/ 49	ON		17,5	2	17
18						35/ 49				2	17
19	Solaris Urbino 12 CNG	2006	28/ 60	CNG	18	5	8				
20			28/ 60			5	8				
21			28/ 60			5	8				
22			28/ 60			5	8				
23	MAN NL 202	1993	33/ 67	ON	18	1	21				
24		1995	33/ 67			1	19				
25			33/ 67			1	19				
26			33/ 67			1	19				
27	MAN NL 222	1998	33/ 70	ON	18	2	16				
28		1997	38/ 62			2	17				
29			38/ 62			2	17				
30			38/ 62			2	17				
31			38/ 62			2	17				
32	MAN LION'S CITY A 21	2011	31/ 56	CNG	18	EEV	3				
33			31/ 56			EEV	3				
34			31/ 56			EEV	3				
35			31/ 56			EEV	3				
36			31/ 56			EEV	3				
37			31/ 56			EEV	3				

38			31/ 56			EEV	2	
39			31/ 56			EEV	2	
40		2012	31/ 56			EEV	2	
41			31/ 56			EEV	2	
42			31/ 56			EEV	2	
43			31/ 56			EEV	2	
44			25/25				9	
45	MAN A76	2005	25/25	ON	12,8	3	9	10 m
46			25/25				9	
47	MAN NL 313	2008	32/63	ON	18	4	6	12 m
średni wiek pojazdów [lat]							12,0	

Źródło: MZK Sp. z o. o. w Zamościu

Stan techniczny pojazdów uważa się jako dobry, spełniający podstawowe wymagania dopuszczenia pojazdu do ruchu. Zauważa się postępujące wyeksploatowanie pojazdów w związku z wiekiem jakie poszczególne autobusy posiadają

8.2.2. Energetyka

Elektroenergetyka

Miasto charakteryzuje się dobrym wyposażeniem w sieć średnich i niskich napięć o wymaganym standardzie.

Sieć gazowa¹¹

Województwo lubelskie zaopatrywane jest w gaz ziemny z krajowego systemu gazociągów wysokiego ciśnienia oraz układem mniejszych lokalnych odgałęzień do stacji redukcyjno - pomiarowych.

Procentowy udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi 87,6%. Długość sieci gazowej na terenie miasta to 144,5 km.

Sieć ciepłownicza¹²

Na terenie Miasta Zamość największe instalacje energetycznego spalania paliw należą do firmy Dalkia Wschód Sp. z o.o. w Zamościu.

Moc nominalna instalacji energetycznego spalania węgla wynosi 47,85 MWt. Cztery kotły WR-5 zostały wyłączone z eksploatacji. W roku 2010 pracowały 3 kotły WR-10 o mocy nominalnej wprowadzonej paliwie - 15,95 MW każdy).

Łączna długość sieci ciepłowniczej wynosi 42,288 km, w tym sieci ciepłownicze eksploatowane przez przedsiębiorstwo - 34,963 km, oraz sieci ciepłownicze nie będące na majątku przedsiębiorstwa - 7,325 km

8.2.3. Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie powiatu grodzkiego Zamość zarówno sieć kanalizacyjna, jak i wodociągowa jest dobrze rozwinięta. Stopień skanalizowania obszaru powiatu wynosi ponad 90%, co daje mu wysoką pozycję zarówno na tle województwa jak i kraju. Wskaźnik wyposażenia w sieć wodociągową jest również wysoki i porównywalny z województwem, choć niższy niż średnio w kraju dla miast.

¹¹ Aktualizacja programu ochrony środowiska dla powiatu grodzkiego Zamość na lata 2013 - 2016 z perspektywą do roku 2020 Zamość, 2013 r.

¹² J.w.

Tabela 40 Wskaźnik podłączenia do sieć wodociągowej i kanalizacyjnej spośród wszystkich mieszkańców [%]

Wyszczególnienie	ogółem					
	wodociąg			kanalizacja		
	2008	2010	2012	2008	2010	2012
Polska miasta	95,6	95,7	95,8	86,9	87,5	88,4
Lubelskie miasta	93,9	94,1	94,2	87,4	87,7	88,2
Lublin	94,9	95,0	95,2	89,9	90,0	90,3
Miasta porównywalne średnio	92,8	93,3	93,4	89,8	90,4	90,9
Zamość	94,3	94,5	94,6	89,9	90,2	90,4

Źródło: BDL - GS

Zaopatrzenie w wodę

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę miasta Zamościa są dwa komunalne ujęcia wody „Łabuńka” i „Czarny Potok”.

W Zamościu poborem, oczyszczaniem i dostarczaniem wody mieszkańcom zajmuje się Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zamościu.

Powiat grodzki Zamość posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową. Długość sieci wodociągowej wynosi 156 km (magistrale 16 km, sieci rozdzielcze 140 km). Stan techniczny sieci oceniany jest jako dobry, awaryjności wynosi ok. 50 awarii w roku. Wydajność dobową ok. 8500 m³ możliwości powyżej 12 000 m³

Oczyszczalnie na terenie powiatu grodzkiego Zamość

Zamość posiada 1 oczyszczalnię ścieków, której przepustowość wynosi (wg. stanu na 31.08.2014) 25 tys. m³/d. Jest to oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów - technologia oczyszczania ścieków oparta jest na procesie zintegrowanego usuwania związków węgla, azotu i fosforu w reaktorach biologicznych zmodyfikowanego systemu Bardenpho.

Przeróbka osadów oparta jest na procesie fermentacji beztlenowej mezofilowej w zamkniętych komorach fermentacyjnych z ujmowaniem biogazu oraz wykorzystaniem go do celów energetycznych i produkcji energii elektrycznej.

Kanalizacja sanitarna

Procentowy udział mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi wg danych GUS ponad 90%. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu grodzkiego Zamość to 146 km. Około 70% rur wykonanych jest z kamionki, pozostała część z PVC. Najstarsza sieć wybudowano w latach 1970-1990 znajdują się w obrębie Starego Miasta). Awaryjność: całej sieci ok. 20%, największa na terenach „kurzawkowych” (tj. os. Karolówka, ul. Graniczna).

8.2.4. Oczyszczanie miasta i gospodarka odpadami stałymi

System gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Miasta Zamość oparty jest na „Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Zamość”, który został przyjęty uchwałą Rady Miasta Zamość. Zgodnie z w/w dokumentem od 1 lipca 2013 r. systemem odbioru odpadów komunalnych zostały objęte nieruchomości zamieszkałe tj. właściciele w zabudowie wielorodzinnej (bloki) oraz zabudowie jednorodzinnej.

Ustalono następujące zasady gospodarowania odpadami komunalnymi:

1. Odpady komunalne zbierane są w sposób selektywny przez wytwórcę odpadów. Dotyczy to następujących frakcji:

- papier i tektura

- metal
- tworzywa sztuczne i opakowania wielomateriałowe
- szkło opakowaniowe (białe i kolorowe)
- przeterminowane leki i chemikalia
- odpady wielkogabarytowe
- zużyte baterie i akumulatory
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
- zużyte opony
- odpady budowlane i rozbiórkowe
- odpady zielone - ulegające biodegradacji.

2. Odpady komunalne zmieszane.

- Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych należy do przedsiębiorstwa wyłonionego (zgodnie z ustawą) w drodze przetargu.
- Odbiór odpadów komunalnych zmieszanych i selektywnie zbieranych następuje w terminach określonych w " Regulaminie utrzymania porządku i czystości na terenie Miasta Zamość".
- Odpady selektywnie zbierane tj. papier i tektura, szkło (białe i kolorowe) oraz plastik i tworzywa sztuczne gromadzone są na terenie zabudowy wielorodzinnej w specjalnych pojemnikach tzw. " gniazdach ", zaś w zabudowie jednorodzinnej plastik i tworzywa sztuczne odbierane są bezpośrednio od wytwórcy zaś pozostałe i w/w rodzaje odpadów gromadzone są w tzw. " gniazdach " i stamtąd odbierane do zagospodarowania.

Odpady komunalne zmieszane odbierane są zarówno w zabudowie jednorodzinnej jak i wielorodzinnej bezpośrednio od wytwórcy odpadów.

Pozostałe rodzaje odpadów selektywnie zbieranych jak i w/w , właściciele nieruchomości zamieszkałych mogą bezpłatnie dostarczyć do dwóch Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowanych na terenie Miasta Zamość.

Od 1 stycznia 2015 r. zgodnie z uchwałą Rady Miasta Zamość - systemem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Miasta Zamość zostaną objęci także właściciele nieruchomości niezamieszkałych (podmioty prowadzące działalność gospodarczą).

8.3. Gospodarka przestrzenna i tereny inwestycyjne

8.3.1. Struktura przestrzenna miasta

Obecna struktura przestrzenna Zamościa charakteryzuje się dość niskim stopniem intensywności zabudowy i jej ekstensywnością oraz znaczną przestrzenną segregacją zabudowy. Zachowany układ urbanistyczny miasta renesansowego wraz z jego XIX wiecznym otoczeniem, Nowe Miasto i historyczne Przedmieścia wraz z wyraźnym układem terenów otwartych Łabuńki i Zalewu tworzą niepowtarzalny, harmonijny układ miejski.

Układ przestrzenny miasta Zamościa kształtują przede wszystkim następujące elementy:

- Zespół Staromiejski wraz z przedpołem dawnej twierdzy, stanowiący centrum usługowo-kulturowe miasta. Jako obszar centralny Stare Miasto stanowi strefę prestiżu miasta. Uzupełnieniem funkcji usługowych jest mieszkalnictwo zbiorowe i urządzona zieleń miejska w obrębie dawnych fortyfikacji, obejmujące także Planty, stanowiące rejon o istotnym znaczeniu dla tożsamości kulturowej miasta.

- Układ otwartych terenów zielonych związanych z ekosystemem Łabuńki, Topornicy i Czarnego Potoku, na które składają się tereny łąk, Zalew, las komunalny i ogródki działkowe. Tworzą one obszary i pasma o wysokich walorach i zasobach krajobrazowych. Obszary te poddane są przedsięwzięciom ochronnym gdzie działalność inwestycyjna powinna być wykluczona lub dopuszczona pod ściśle określonymi warunkami.
- Zespoły osiedli zabudowy jedno- i wielorodzinnej, skoncentrowanej (np. Nowe Miasto, Przedmieście Lubelskie, os. Rataja).
- Pozostałe skupiska zabudowy jednorodzinnej i podmiejskiej (Karolówka, Janowice Majdan, Zamczysko).
- Obszary i pasma koncentracji szeroko rozumianych usług publicznych i komercyjnych o charakterze śródmiejskim w randze ogólnomiejskiej, regionalnej, w tym zabytkowe Centrum i pasma ulic Partyzantów i Piłsudskiego, a także rejon dworca PKS przy ul. Gminnej.
- Tereny przemysłowe skoncentrowane głównie w Dzielnicy Przemysłowej oraz wzdłuż ul. Szczepkowskiej. Tereny te, z uwagi na upadłość i restrukturyzację większości przedsiębiorstw zmieniły w ostatnich latach swoją funkcję na funkcje związane z handlem hurtowym, różnorodnymi formami przedsiębiorczości. Część obiektów nie jest w ogóle użytkowana.
- Układ transportowy, gdzie główną rolę odgrywają - linia kolejowa i układ ulic Piłsudskiego, Szczepkowska, Legionów, Partyzantów, Wyszyńskiego, Peowiaków.
- Układ systemów uzbrojenia infrastruktury technicznej, w tym znaczących urządzeń infrastruktury takich jak: oczyszczalnia ścieków, stacje ujęć i uzdatniania wody, stacje redukcyjne gazu. Poziom infrastruktury technicznej, mimo pewnych niedostatków uzbrojenia sieciowego jest wysoki i posiada znaczne rezerwy.
- Użytki rolne (w skład których wchodzi: grunty orne, łąki, pastwiska, sady, rowy, wody stojące, tereny różne, lasy i grunty leśne, nieużytki), stanowią ok. 26,7% powierzchni miasta. Na obszarze miasta występują gleby wysokich klas bonitacyjnych I, II i III otaczające zainwestowanie miejskie, mające swą kontynuację przestrzenną na terenach rolniczych gminy Zamość. Gleby te przedstawiają wysoką wartość użytkową dla upraw i rolnictwa. Jest to przesłanka do ograniczenia ekspansji miasta na tereny rolnicze.

Wśród terenów zainwestowanych ponad 1/3 stanowią tereny mieszkaniowe, wraz z infrastrukturą usług podstawowych. Istotny dla układu przestrzennego miasta jest fakt, że tuż przy jego granicy na terenach stykowych z gminą wykształciła się strefa podmiejskiego zainwestowania z silnymi pasmami zainwestowania mieszkaniowego, rzemieślniczo - usługowego wzdłuż ulic wlotowych do miasta.

8.3.2. Tereny rozwojowe - oferty inwestycyjne

W Zamościu funkcjonuje podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej "EURO-PARK" Mielec. Specjalna Strefa Ekonomiczna "EURO-PARK" MIELEC - Podstrefa Zamość powstała na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie mieleckiej specjalnej podstrefy ekonomicznej. W myśl rozporządzenia statusem specjalnej podstrefy ekonomicznej objęto niemal 35 ha gruntów zlokalizowanych na terenie Miasta Zamość, które podzielone są na dwa kompleksy działek:

1. Kompleks "Szczepkowska" o powierzchni 27 ha zlokalizowany w zachodniej części miasta w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 74 łączącej Granicę Państwa w Zosinie z Centralną Polską. W sąsiedztwie kompleksu planowana jest budowa Urzędu Celnego.
2. Kompleks "Starowiejska" - działka o powierzchni 7,57 ha - teren byłej Fabryki Domów - znajduje się we wschodniej części miasta - ul. Starowiejska - przy drodze krajowej nr 17 łączącej Warszawę z Granicą Państwa w Hrebennem.

8.4. Budżet i inwestycje miasta

8.4.1. Dochody budżetu miasta

W dużym stopniu odbiciem poziomu rozwoju gospodarczego miasta jest jego budżet - dochody własne, w tym wpływy podatkowe. Budżet Miasta Zamość ilustrują poniższe tabele.

Tabela 41 Dochody Miasta Zamość latach 2008, 2010 i 2013

Kod	Nazwa	Dochody zł.			Struktura %
		2008	2010	2013	2013
	Razem	246 792 817,42	275 661 555,22	296 193 872,09	100,0%
010	Rolnictwo i łowiectwo	8 522,60	9 697,09	11 408,56	0,0%
020	Leśnictwo	0,00	0,00	0,00	0,0%
150	Przetwórstwo przemysłowe	71,83	168 264,39	0,00	0,0%
600	Transport i łączność	1 827 306,89	9 292 830,80	2 767 076,56	0,9%
630	Turystyka	0,00	0,00		0,0%
700	Gospodarka mieszkaniowa	5 719 070,63	10 541 153,68	8 376 003,98	2,8%
710	Działalność usługowa	488 681,45	452 725,05	649 410,40	0,2%
720	Informatyka	0,00	0,00	0,00	0,0%
750	Administracja publiczna	978 613,59	1 034 050,81	1 208 031,81	0,4%
751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	9 777,70	240 874,22	11 479,75	0,0%
752	Obrona narodowa	2 997,70	2 970,85	1 993,00	0,0%
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	7 680 585,86	8 316 043,51	9 314 076,52	3,1%
756	Dochody od osób prawnych od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	78 728 497,89	73 756 549,27	87 286 600,61	29,5%
757	Obsługa długu publicznego	0,00	0,00	0,00	0,0%
758	Różne rozliczenia	104 913 282,50	117 092 763,85	130 426 811,06	44,0%
801	Oświata i wychowanie	2 423 603,71	2 354 003,68	4 788 741,55	1,6%
851	Ochrona zdrowia	4 098 828,46	6 597 068,99	8 303 020,93	2,8%
852	Pomoc społeczna	20 342 223,02	22 254 345,33	25 133 332,34	8,5%
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	3 729 984,93	8 381 776,27	5 269 391,68	1,8%
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	709 648,63	622 454,30	875 100,04	0,3%
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	180 156,58	124 333,32	3 384 437,72	1,1%
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	13 103 476,67	12 719 325,48	6 651 998,95	2,2%

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

925	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	456 486,78	1 563 324,33	1 734 956,63	0,6%
926	Kultura fizyczna i sport	1 391 000,00	137 000,00	0,00	0,0%

Źródło: UM Zamość

8.4.2. Wydatki budżetu miasta

Tabela 42 Wydatki Miasta Zamość latach 2008, 2010 i 2013

Kod	Nazwa	Wydatki zł.			Struktura %
		2008	2010	2013	2013
	Razem	241 137 240,73	288 855 807,41	289 709 008,57	100,0%
010	Rolnictwo i łowiectwo	11 514,48	12 458,04	14 973,08	0,0%
020	Leśnictwo	18 450,00	18 700,00	8 370,00	0,0%
150	Przetwórstwo przemysłowe	38 932,34	168 264,39	0,00	0,0%
600	Transport i łączność	18 749 242,14	27 268 962,23	11 749 564,18	4,1%
630	Turystyka	214 373,12	306 557,50	130 878,40	0,0%
700	Gospodarka mieszkaniowa	5 160 283,58	1 688 892,84	4 021 825,10	1,4%
710	Działalność usługowa	674 367,15	774 954,37	642 456,29	0,2%
720	Informatyka	0,00	0,00	2 247,57	0,0%
750	Administracja publiczna	13 112 867,75	14 309 963,80	14 487 692,60	5,0%
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	9 777,70	240 874,22	11 479,75	0,0%
752	Obrona narodowa	2 997,70	2 970,85	1 993,30	0,0%
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	8 593 595,29	9 472 587,20	10 812 805,13	3,7%
756	Dochody od osób prawnych od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0,00	23 812,18	0,00	0,0%
757	Obsługa długu publicznego	1 820 924,70	2 096 356,22	4 411 908,79	1,5%
758	Różne rozliczenia	0,00	3 503 048,00	0,00	0,0%
801	Oświata i wychowanie	94 846 877,69	115 280 577,16	135 670 443,86	46,8%
851	Ochrona zdrowia	5 405 931,45	8 518 977,03	10 239 298,45	3,5%
852	Pomoc społeczna	30 697 636,30	34 168 059,60	37 769 470,31	13,0%
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	4 467 674,40	9 209 954,47	6 552 302,64	2,3%
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	8 247 135,70	9 763 471,22	12 714 419,06	4,4%
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	7 238 620,64	8 175 880,41	10 282 222,60	3,5%
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	33 132 327,37	27 287 988,08	21 755 892,03	7,5%

EKO-GEO Consulting Marek Biłyk
ul. Leszczyńskiego 6/3
20-069 Lublin

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAMOŚĆ DO ROKU 2020
TOM I: DIAGNOZA ILOŚCIOWA

925	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	1 659 456,96	10 096 531,81	3 520 598,02	1,2%
926	Kultura fizyczna i sport	7 034 254,27	6 465 965,79	4 908 167,41	1,7%

Źródło: UM Zamość

8.4.3. Inwestycje miejskie

W Zamościu w ostatnich latach zrealizowano wiele inwestycji, które wpłynęły na poprawę jakości życia mieszkańców w mieście. Większość ze zrealizowanych inwestycji współfinansowana była ze środków Unii Europejskiej w ramach różnych programów operacyjnych, tj. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka. Miasto zrealizowało również jeden projekt przy udziale środków z Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Łącznie w okresie od 2007 do 2013 roku na inwestycje pozyskano ponad 167 mln. zł. Szczegółowe dane prezentuje tabela.

Tabela 43 Wartość dotacji pozyskana w latach 2007 - 2013

Rok	Suma wydatków inwestycyjnych	Suma dotacji
2013	21 946 196, 09 zł	6 865 607, 11 zł
2012	51 708 912, 79 zł	31 143 474, 84 zł
2011	105 622 561, 89 zł	58 031 342, 27 zł
2010	51 031 448, 32 zł	18 910 443, 86 zł
2009	60 392 618, 36 zł	18 455 678, 59 zł
2008	49 047 824, 72 zł	14 581 378, 60 zł
2007	49 762 508, 01 zł	19 743 828, 74 zł

Źródło: UM Zamość

9. INDEKSY I SPISY

9.1. Spis tabel

Tabela 1 Pomniki przyrody występujące w mieście	11
Tabela 2 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci.....	14
Tabela 3 Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca	14
Tabela 4 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w porównaniu do średniej krajowej i wojewódzkiej	15
Tabela 5 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2008, 2010, 2012 i 2013	15
Tabela 6 Wykaz dróg powiatowych w Zamościu.....	18
Tabela 7 Wykaz dróg gminnych w Zamościu.....	20
Tabela 8 Gęstość zaludnienia	30
Tabela 9 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem.....	30
Tabela 10 Wskaźnik obciążenia demograficznego	31
Tabela 11 Struktura ludności wg wieku w przedziałach 5-letnich	31
Tabela 12 Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w latach 2008 - 2012	32
Tabela 13 Przyrost naturalny na 1000 ludności w porównaniu do innych JST, w 2013 r. ...	32
Tabela 14 Liczba małżeństw w Zamościu w latach 2008-2012	33
Tabela 15 Migracje ludności na pobyt stały (zameldowania i wymeldowania) w latach 2008 - 2012.....	34
Tabela 16 Umieralność niemowląt	35
Tabela 17 Zachorowania na choroby zakaźne i zatrucia w 2013 r.	35
Tabela 18 Wielkość mieszkań wg formy własności	39
Tabela 19 Wskaźnik warunków mieszkaniowych w 2012 r.	40
Tabela 20 Wyposażenie mieszkań w instalacje.....	40
Tabela 21 Stopa bezrobocia w Zamościu w latach 2008, 2010, 2012 i 2013	41
Tabela 22 Liczba bezrobotnych mieszkańców Miasta Zamość w tym będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (stan na koniec roku 2010, 2011, 2012 i 2013.)	41
Tabela 23 Stopa bezrobocia w styczniu, lutym i marcu 2014	42
Tabela 24 Liczba dzieci w przedszkolach na oddział	45
Tabela 25 Komputeryzacja szkół podstawowych.....	45
Tabela 26 Komputeryzacja szkół gimnazjalnych	46
Tabela 27 Struktura zagrożeń w mieście w latach 2008, 2010 i 2012.....	56
Tabela 28 Wskaźniki wykrywalności przestępstw w mieście w latach 2008, 2010 i 2012 ...	57
Tabela 29 Liczba zdarzeń drogowych w 2013 r. - drogi krajowe	57
Tabela 30 Liczba zdarzeń drogowych w 2013 r. - drogi wojewódzki	58
Tabela 31 Liczba zdarzeń drogowych w 2013 r. - drogi powiatowe	58
Tabela 32 Liczba zdarzeń drogowych w 2013 r. - drogi gminne	59
Tabela 33 Podmioty gospodarki narodowej wg sektorów własności i rodzajów	73
Tabela 34 Podmioty gospodarcze - wskaźniki. Porównanie.....	74
Tabela 35 Podmioty gospodarki narodowej według wielkości.....	74
Tabela 36 Struktura pracujących wg. grup sekcji PKD w 2012 r.	75
Tabela 37 Podmioty wg sekcji PKD 2007 oraz sektorów własnościowych.....	75
Tabela 38 Ilość grup i osób zwiedzających miasto z przewodnikiem w latach 2004 - 2013. 78	
Tabela 39 Wykaz pojazdów MZK Sp. z o.o. w Zamościu, stan na 22.08.2014.....	82
Tabela 40 Wskaźnik podłączenia do siec wodociągowej i kanalizacyjnej spośród wszystkich mieszkańców [%].....	84
Tabela 41 Dochody Miasta Zamość latach 2008, 2010 i 2013.....	87

Tabela 42 Wydatki Miasta Zamość latach 2008, 2010 i 2013	88
Tabela 43 Wartość dotacji pozyskana w latach 2007 - 2013	89

9.2. Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie Zamościa na tle Polski i województwa	5
Rysunek 2 Odległość Miasta Zamość (w linii prostej) od ważnych ośrodków miejskich i gospodarczych	6
Rysunek 3 Schemat powiązań komunikacyjnych województwa lubelskiego (drogi krajowe, wojewódzkie)	17
Rysunek 4 Lokalizacja obiektów sportowych Zamościa	56
Rysunek 5 Schemat struktury organizacyjnej	70

9.3. Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności w latach 2000-2013 (dane na 31.XII)	29
Wykres 2 Ludność miasta wg płci w latach 2008-2012 (dane na 31.XII)	32
Wykres 3 Urodzenia na 1000 mieszkańców w Zamościu i w jednostkach porównywalnych w latach 2008 - 2013.	33
Wykres 4 Struktura własności mieszkań w Zamościu, stan w 2009 r.	39